

Důvodová zpráva k novele obchodního zákoníku

Přinášíme Vám důvodovou zprávu k novele zákona č. [513/1991](#) Sb. Od pátku bude vycházet pětidílný seriál, který Vás seznámí s hlavními novelizovanými pasážemi této stěžejní normy českého práva

K části první - změna obchodního zákoníku

K bodu 1 (§ 2 odst. 3)

Novým ustanovením se obchodní zákoník přibližuje běžnému pojetí sídla v zahraničí. Sídlem nebude jen libovolné místo určené podnikatelem, ale rovněž to, které je skutečným centrem jeho činnosti; to však nic nemění na povinnosti podnikatele zapisovat jako sídlo skutečné místo, ze kterého realizuje svoji podnikatelskou činnost, ale pouze se čelí situaci - v praxi poměrně časté - kdy k takovému rozporu dojde. Podnikatel, do jehož sídla zapsaného v obchodním rejstříku, nemohou jeho věřitelé doručit, neboť na adrese tohoto sídla nikdo zásilku nepřevzme, se pak nebude např. moci dovolávat toho, že nebylo řádně a včas reklamováno, jestliže byla reklamace doručena do jeho skutečného sídla.

Pokud dojde k zápisu odlišného sídla nebo místa podnikání, nebude se jej moci podnikatel dovolávat, ale třetí osoby v souladu s principem publicity mohou v zápis důvěřovat. Jedná se tedy jenom o zvláštní případ principu publicity.

Rovněž byl zpřesněn pojem adresy tak, aby nedocházelo k pochybnostem o tom, jaké údaje se do obchodního rejstříku o adrese zapisují.

K bodu 2 a 3 (§ 3 odst. 2, 3 a 4)

Nové ustanovení napravuje dosavadní stav, kdy byla nerovnost mezi podnikateli fyzickými a právními osobami, protože fyzická osoba s jedinou výjimkou neměla povinnost se zapsat do obchodního rejstříku. Tuto povinnost bylo možno uložit zvláštním zákonem, jímž však byl jenom zákon o rozhlasovém a televizním vysílání. Proto se uvedená povinnost nyní stanoví přímo obchodním zákoníkem, který také upravuje kritéria jejího vzniku. Tím se česká právní úprava přiblíží obvyklým evropským úpravám.

K bodu 4 (§ 3a)

Doplnění úpravy je jednak reakcí na praktické problémy, ale znamená také transpozici čl. 4 Druhé směrnice týkající se ovšem jenom akciových společností. Praktické zkušenosti ukazují na potřebu pravidlo obsažené ve směrnici rozšířit.

Veřejné právo neřeší důsledky neoprávněné činnosti pro soukromoprávní úkony a absolutní neplatnost podle § 39 občanského zákoníku ohrožuje třetí osoby. Vzhledem k tomu, že § 261 vymezuje obchodní závazky příliš úzce a ochrana musí dopadat i na to, co se jinde nazývá jednostrannými obchody, tedy vztahy mezi podnikatelem a zákazníkem, netýká se nové ustanovení jenom obchodních jednání, ale obecněji právních úkonů. Vedle platnosti je postižena i povaha

právního úkonu, čímž se rozumí i jeho právní kvalifikace - např. zda se řídí občanským nebo obchodním zákoníkem, popřípadě má speciální režim.

Ručení jiné osoby není zapotřebí stanovit, protože existence povolení se nedotkne právní subjektivity zavázané osoby. Pokud by se jednalo o dosud nezapsanou společnost, bude odpovědnost kryta § 64 v novém znění.

K bodu 5 (§ 5)

Novelizace se snaží odstranit největší nedostatky dosavadního vymezení pojmu podnik. Podnik se prohlašuje za věc v právním slova smyslu. Tím se řeší sporná otázka, zda existuje vlastnické právo k podniku. Z navržené úpravy plyne, že podnik patří podnikateli vlastnickým právem, které požívá ústavněprávní ochrany. Prohlášení podniku za věc v právním slova smyslu mění i dosavadní civilistické pojetí věci v občanském zákoníku jako hmotného předmětu nebo ovladatelné přírodní síly sloužící uspokojování potřeb, neboť podnik podle § 5 odst. 1 zahrnuje i nehmotné a osobní složky podnikání. Podnik není "mrtvou věcí" ale fungujícím ekonomickým "organismem". V návrhu se výslovně uvádí, že nelze aplikovat ustanovení o zástavním právu k věcem, aby se zabránilo pochybnostem, zda lze podnik zastavit, bude-li považován za věc v právním smyslu.

K bodu 6 (§ 6)

V odstavci 1 a 2 dochází k rozlišení pojetí obchodního majetku podnikatele, který je fyzickou osobou a podnikatele, který je právnickou osobou. Důvodem tohoto řešení je, že pouze u fyzické osoby lze rozlišit majetek, který slouží podnikání a který slouží k uspokojování jejích potřeb. Dosavadní pojetí, které i u právnických osob stanovilo, že jejich obchodní majetek je jen majetek sloužící k podnikání, vyvolávalo výkladové problémy, zejména v situaci, kdy právnická osoba nebyla založena za účelem podnikání.

V odstavci 3 dochází k nahrazení dosavadního pojmu čisté obchodní jmění pojmem čistý obchodní majetek, neboť tento pojem přesněji vyjadřuje podstatu problému. Dosavadní úprava byla nepřesná, neboť stanovila, že čistým obchodním jměním je majetek po odečtení závazků, ve skutečnosti však jde o rozdíl mezi hodnotou obchodního majetku a závazků podnikatele.

Další výkladový problém spočíval v tom, že obchodní zákoník v některých případech stanovoval, že čisté obchodní jmění se má zjistit z účetnictví podnikatele, přestože v účetnictví se tento pojem nevyskytuje. Zavádí se proto dva nové pojmy - čistý obchodní majetek a vlastní kapitál - čistý obchodní majetek vyjadřuje rozdíl mezi reálnou hodnotou veškerého obchodního majetku a závazků podnikatele bez ohledu, zda se o nich účtuje nebo neúčtuje, zatímco pojem vlastní kapitál představuje vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele, podnikatel o něm účtuje a hodnotově je vyjádřen rozdílem mezi kapitálem podnikatele a cizím kapitálem.

Pojem vlastní kapitál je znám i evropským směrnícím upravujícím účetnictví obchodních společností. Je proto vhodné, aby tento pojem byl obsažen a definován přímo v obchodním zákoníku.

K bodům 7 až 9 (§ 7 odst. 1 až 3)

Jde pouze o technické úpravy textu zákona vyvolané novelizací jiných ustanovení.

K bodu 10 (§ 8)

Obchodní zákoník se vrací se k termínu známému ve střeoevropském regionu, a to nejen v našem předválečném právu a v Německu a Rakousku, ale také např. v Rusku a Polsku, který se rovněž vžil a běžně se používá v obchodní praxi. Nahrazuje pojem zavedený v roce 1991. "Obchodní jméno" byl nevhodným názvem, protože přílišnou širí ztrácela úprava reálný význam a racionalitu. Tak zejména formulace principu výlučnosti v takovém rozsahu byla zbytečná a nemohla být ani nebyla

respektována. Změna právní úpravy nemění nic na svobodě každého podnikatele - fyzické osoby, aby v obchodním styku užíval libovolné označení nebo dodatky vedle svého jména a příjmení. K podpisování právních úkonů však tato osoba musí použít své jméno a příjmení. Přejícná ustanovení zajišťují, že tato úprava nebude mít dopady do již vydaných podnikatelských oprávnění, případně jiných dokumentů.

Pojem obchodní firmy je užší než dosavadní pojem obchodní jméno a je vázán na zápis do obchodního rejstříku. Názvy užívané subjekty nezapsanými do obchodního rejstříku jsou chráněny právem nekalé soutěže a občanským zákoníkem. Formulace zásady výlučnosti bude mít opět reálný význam, jestliže nebude přesahovat rámec obchodního rejstříku.

K bodu 11 (§ 9 až 11)

Novela reaguje na interpretační problémy, které se v praxi objevily. Napříště budou dovoleny i v dnešní praxi dosti časté jiné firemní dodatky než odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání a současně se jasně stanoví, že obvyklé by měly být dodatky, které nějakým způsobem popisují podnikatele nebo jeho podnikání.

Jestliže bude obchodní firma vázána na zápis v obchodním rejstříku, stane se dosavadní § 9 odst. 3 zbytečným.

V první větě § 10 odst. 1 se jedná se o rozšíření ochrany proti klamavé firmě. Dochází tu sice k překrytí s právem nekalé soutěže, avšak absolutní ochrana poskytovaná v § 10 se bude týkat i všech vztahů bez ohledu na to, zda mají soutěžní povahu nebo ne.

Druhá věta § 10 odst. 1 navozovala situaci, kdy byly přípustné shodné firmy podnikatelů - právnických osob, kteří nebyli navzájem v soutěžním vztahu. Takový stav však mnohdy měl nežádoucí důsledky ve vzájemných vztazích podnikatelů, a proto dochází k posílení principu výlučnosti firmy, potřebnému zejména vzhledem ke stále většímu propojení mezi společnostmi a stále diversifikovanějšímu předmětu podnikání společností.

Nová úprava § 10 odst. 2 odstraňuje dosavadní pochybnosti o tom, zda se na společné jméno podle odstavce 2 vztahuje úprava obchodního jména (nyní firmy).

Nová úprava § 11 odst. 1, která je jenom návratem k původní úpravě předválečné, znamená podstatné zjednodušení oproti současnému stavu. Napříště se nerozlišuje mezi právnickou a fyzickou osobou, pokud nejde o případy řešené následujícími odstavci. Nástupnický dodatek je sice povinný, ale nemusí být uvedeno jméno nabyvatele firmy, které by činilo firmu příliš dlouhou. Nástupnický dodatek může být jenom velmi krátký. Souhlas zůstavitele může být dán ještě před jeho smrtí. Tím se umožňuje dispozice firmou pro případ smrti, což dosud nebylo bez rozumného důvodu možné.

Podle § 11 odst. 5 je možné i při změně v osobě společníka nebo člena právnické osoby zachovat starou firmu, avšak předpokladem toho je - stejně jako obecně podle § 11 odst. 1 - souhlas osoby, jejíž jméno je ve firmě obsaženo nebo jejího dědice či jiného právního nástupce. Je to tedy jenom konkretizace principu formulovaného v prvním odstavci.

Nové ustanovení § 11 odst. 6 navazuje na zavedení pojmu koncernu do našeho zákona, tedy zejména na § 66a odst. 6. Příslušnost k jednomu koncernu bude možno vyjádřit i pomocí firmy. Tento odstavec má zabránit tomu, aby princip výlučnosti tomu nebránil.

K bodu 12 (§ 12 odst. 1)

Posiluje se ochrana firmy zakotvením nároku na vydání bezdůvodného obohacení.

K bodu 15 (§ 13 odst. 4 a 5)

Nová ustanovení jsou převzetím článku 9 Prvé směrnice. Úprava odpovídající čtvrtému a pátému

odstavci byla do určité míry vyvoditelná z § 20 odst. 2 občanského zákoníku, avšak tam se týkala jenom těch jednajících, kteří nejsou statutárními orgány. Pro statutární orgány se od roku 1990 možnost překročení rozsahu jednatelského oprávnění nepředpokládala. Nová úprava tedy překlenuje dosavadní mezery a je podstatně přesnější.

K bodu 16 (§ 13a)

Znění prvního odstavce je transpozicí čl. 4 Prvé směrnice a znění druhého odstavce je transpozicí čl. 6 Jedenácté směrnice. Porušení uložených povinností se postihuje jako přestupek (viz návrh novely zákona o přestupcích).

K bodu 18 (§ 14 odst. 6)

Ustanovení věty druhé se v zájmu soustředění úpravy přesunuje do § 28.

K bodu 19 (§ 15)

Ustanovení rozšiřuje úpravu zákonného zastoupení podnikatele s využitím obecně uznávaného principu dobré víry jednajících osob.

K bodu 24, 26 a 27 (§ 21 odst. 5, § 24 odst. 2 a § 26 odst. 1)

Ustanovení § 21 odst. 5 reflektuje požadavek rovného postavení občanů členských států Evropské unie. Protože však Česká republika dosud členem není, je jeho účinnost odložena do jejího vstupu. Ustanovení § 24 odst. 2 v platném znění podřizovalo české subjekty zahraničnímu právu jenom proto, že mezi jejich zakladateli byla zahraniční osoba. Taková úprava zakládala nerovnost právnických osob a byla-li realizována, i velké aplikační problémy. Dvojitý režim právnických osob je neslučitelný se zásadou rovnosti subjektů a rovněž se zásadou právní jistoty.

Na novou úpravu navazuje úprava § 26 odst. 1, která umožňuje přemístění sídla osoby založené podle zahraničního práva jen při dodržení reciprocit a za podmínek určených v mezinárodní smlouvě a rovněž upravuje (recipročně) právní režim přenesení sídla českých právnických osob do zahraničí.

K bodu 28 (§ 27 a 27a)

Nová formulace principu publicity v § 27 odpovídá Prvé směrnici. Směrnice klade důraz na zabezpečení souladu mezi zveřejněným textem a mezi údaji zapsanými v obchodním rejstříku. Tento soulad dosud náš zákon dostatečně nezabezpečoval. Šestnáctidenní lhůta vyplývá z první směrnice ES.

Doplnění znamená rozšíření ustanovení § 27a ve shodě s První směrnicí, se Čtvrtou směrnicí a s Jedenáctou směrnicí a navazuje na rozšíření obchodního zákoníku o nové úpravy, zejména na úpravu možnosti zrušit rozhodnutí o zrušení nebo přeměně společnosti, na novou úpravu zrušení účasti ve společnosti při nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu účastníka ve společnosti a novou úpravu fúzí.

V § 27a odst. 4 jsou stanoveny v souladu s požadavky Jedenácté směrnice odchylky pro zápis organizačních složek podniku nebo podniku zahraničních osob, se sídlem v některém ze států Evropské unie, do obchodního rejstříku v České republice. Toto ustanovení však nabude účinnosti až dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

V souladu s Jedenáctou směrnicí se umožňuje rejstříkovému soudu vyžadovat, aby listiny ukládané do sbírky listin byly uloženy jak v cizím jazyce, tak jejich úředně ověřený překlad do českého jazyka.

K bodu 29 (§ 27b a 27c)

V § 27b se jedná o sladění úpravy s požadavky První směrnice.

Zařazení nového ustanovení § 27c je transpozicí článků 5 a 9 Jedenácté směrnice.

K bodu 30 (§ 28)

Ustanovení je upraveno v souladu s požadavky První a Jedenácté směrnice.

V § 28 odst. 4 se v souladu se směrnicemi upravují zvláště údaje o organizačních složkách podniků a podniků zahraničních osob, jejichž sídlo je v členském státě ES. Toto ustanovení však nabude účinnosti až dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.

Do odstavce 5 se promítají nové právní úpravy likvidace a konkursu ve zvláštních předpisech.

K bodu 31 (§ 28a)

Nově vkládaný paragraf 28a navazuje na novou právní úpravu přeměn obchodních společností obsaženou obecně v § 69 - 69h obchodního zákoníku a blíže rozpracovanou u jednotlivých právních forem obchodních společností. Dosavadní právní úprava výslovně neřešila, jaké skutečnosti se zapisují v případě přeměn právnických osob, což vyvolávalo určitý stav právní nejistoty a nejednotnost v zápisech v obchodním rejstříku. Návrh přesně určuje, jaké skutečnosti se zapisují u přejímajících osob i u zanikajících osob tak, aby byla zachována právní jistota věřitelů v tom, kdo je jejich dlužníkem a na koho přešly majetek a závazky.

V odstavci 4 je řešen zápis změny právní formy právnické osoby v obchodním rejstříku, který navazuje na nové pojetí přeměny právní formy právnických osob, jež na rozdíl od stávajícího právního vztahu je založena na principu právní kontinuity právnické osoby. Z tohoto důvodu se nezapisuje výmaz právnické osoby a vznik právnické osoby, ale pouze změny u právnické osoby, která mění svoji právní formu.

V odstavcích 5 a 6 je nově řešen způsob podávání návrhů na zápis přeměn právnických osob do obchodního rejstříku. Nová právní úprava je založena na principu zjednodušení administrativních záležitostí, a proto je navrhováno, aby se podával pouze jediný návrh na zápis za všechny zúčastněné právnické osoby do obchodního rejstříku s tím, že musí být podepsán všemi osobami, které tvoří statutární orgán všech právnických osob nebo jsou jeho členy.

Dosavadní právní úprava ukládala povinnost zapsat výmaz právnické osoby a vznik nové právnické osoby, popřípadě výmaz právnické osoby a změny u přejímající právnické osoby k témuž dnu, aniž by nějak řešila pravidla postupu, pokud sídla zúčastněných společností nebo zanikající a nově vzniklé společnosti byla v obvodu různých rejstříkových soudů. Tento problém řeší návrh nové úpravy tak, že je výhodný pro zúčastněné právnické osoby, neboť umožňuje podání návrhu u jakéhokoliv rejstříkového soudu, v jehož obvodu má sídlo kterákoliv ze zúčastněných společností s tím, že o návrhu rozhodne rejstříkový soud, u kterého byl návrh podán, i ohledně všech zúčastněných společností, a po právní moci usnesení provedou ostatní rejstříkové soudy, v jejichž obvodu mají sídla ostatní zúčastněné osoby, příslušné zápisy, aniž by o to musely zúčastněné právnické osoby rejstříkové soudy výslovně žádat. Tím dochází pro právnické osoby zúčastněné na přeměně, ke značnému zjednodušení a k posílení právní jistoty při zápisu přeměn.

Navržená právní úprava povede i ke zlevnění celého procesu přeměny.

K bodu 33 (§ 30 odst. 4)

Nové ustanovení navazuje na dosavadní správnou praxi, kdy rejstříkové soudy takové doklady vyžadují, aniž však pro to mají oporu v zákoně. Uvedený požadavek zabrání tomu, aby byla do rejstříku zapisována zcela imaginární sídla, popřípadě aby na téže adrese mělo fiktivní sídlo třeba i několik desítek osob. V zájmu ochrany třetích osob jednajících s podnikatelem je, aby bylo seznatelné, na kterém místě je možno podnikatele reálně najít.

K bodu 34, 35 a 36 (§ 31)

Evropské směrnice ukládají nejenom povinnosti publikace údajů a dokumentů, ale zavazují státy také k tomu, aby ukládaly sankce za porušení těchto povinností. Sankci za porušení této povinnosti upravuje návrh novely občanského soudního řádu v § 200d odst. 5.

Lhůty pro rozhodování soudu ve věcech obchodního rejstříku upravuje novelizované ustanovení § 200c odst. 3 o.s.ř..

Do odstavce 4 se promítá novela občanského soudního řádu.

K bodu 37 (§ 32)

Vzhledem k tomu, že v případě zápisu odporujícího zákonu nelze vždy spoléhat na soukromou iniciativu vedoucí k nápravě, umožní nová úprava, aby soud zasáhl k uvedení zápisu do souladu se zákonem nebo se skutečností. Takový postup je v intencích evropských směrnic.

K bodu 38 a 39 (§ 33 a § 34)

Nový text přesněji odpovídá První směrnici. Povinnost zveřejnění se musí týkat také dokumentů ukládaných do sbírky listin, i když ani evropské směrnice nepožadují publikaci plného znění. Rozsah zveřejnění musí vyřešit pro jednotlivé ukládané dokumenty prováděcí předpis.

Na úpravu navazuje úprava § 34.

K bodu 40 (§ 35)

Vypuštění čtvrté hlavy části první navazuje na novelu zákona o účetnictví.

K bodům 41 a 43 (§ 43 a 47)

Navrhuje se zpřesnění dosavadní úpravy.

K bodu 44 (§ 50a)

Definice srovnávací reklamy je převzata z čl. 2a Směrnic o srovnávací reklamě. Účelem její úpravy nebylo ji zakázat, ale naopak sjednotit podmínky, za nichž může být připuštěna. Je tedy mimořádně důležité použít v českém textu stejné obraty. Úprava vychází z toho, že srovnávací reklama je obecně zakázaná a je připuštěna jen za uvedených podmínek. Jen podmínka uvedená u bodu c) je poněkud podrobněji rozvedena, než je tomu ve Směrnici. Další podmínky nelze stanovit, bylo by to vykládáno jako nepřipustitelné omezení obchodu se zeměmi ES. Podmínky a), d) a e) odpovídají jiným již existujícím ustanovením českého obchodního zákoníku (§ 45, 47 a 50).

K bodu 45a 46 (§ 54)

Dosavadní formulace vedla k výkladu, že odstraňovací žaloba nebyla přípustná pro jiné osoby dotčené nekalou soutěží. Jedná se tedy o rozšíření ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání. Přesun důkazního břemene u žalob z nekalé soutěže podaných spotřebiteli na rušitele, resp. vyvratitelná domněnka, že tvrzení spotřebitele o nekalosoutěžním jednání rušitele patří v současné době již ke standardním výbavám řešení soudních sporů v této oblasti ve státech Evropské unie a pokládá se za důležitý prvek zvýšení ochrany spotřebitele. Je to logické, protože spotřebitel nemá k dispozici důkazy a údaje ani finanční prostředky na to, aby si je opatřil.

K bodu 47 (§ 56a)

Ustanovení, které je součástí ochrany investorů v nejobecnější rovině, doplňuje reglementaci emisí cenných papírů a dává soudům nástroj k tomu, aby mohly posoudit, zda v konkrétních rozhodnutích orgánů společností nedochází k privilegování jiných zájmů než zájmů společnosti. Ustanovení druhého odstavce má chránit před zneužívajícími jednáními, která dosud zákon dostatečně nepředvídá.

K bodům 48 a 49 (§ 57)

Nová právní úprava vyžaduje, aby společenská smlouva ve společnosti s ručením omezeným a zakladatelská smlouva akciové společnosti měly formu notářského zápisu. Jde o promítnutí požadavku článku 10 První směrnice, podle kterého musí mít zakladatelské dokumenty a stanovy společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti formu veřejné listiny.

K bodu 50 (§ 58 až 61)

V § 58 odst. 1 se dosavadní pojem základní jmění v celém obchodním zákoníku i v ostatních právních předpisech nahrazuje pojmem základní kapitál, tak jak to vyplývá z terminologie ES o účetnictví. Základní kapitál není totiž jenom pojmem právním, ale především pojmem účetním. V upřesněné definici základního kapitálu se výslovně stanoví, že společník se účastní na základním kapitálu vkladem do základního kapitálu, takže vklad do základního kapitálu vyjadřuje podíl společníka na základním kapitálu. Současně se výslovně stanoví, že základní kapitál je součástí vlastního kapitálu, tak jak je definován v § 6.

Dále se výslovně stanoví, že základní kapitál musí být vyjádřen v jednotkách české měny, neboť tento požadavek byl v praxi občas zpochybňován.

V ustanovení § 58 odst. 2 se doplňuje, že základní kapitál se vytváří povinně i v komanditní společnosti, neboť i v komanditní společnosti jsou povinné vklady komanditistů do základního kapitálu. To dosud právní úprava plně nereflektovala. V další větě se pouze upřesňuje, že výše základního kapitálu se nezapíše do obchodního rejstříku vždy, i když zákon zakotvuje povinnost vkladu do základního kapitálu, nýbrž pouze v případě, kdy tak výslovně stanoví zákon. Tak je tomu u akciové společnosti a u společnosti s ručením omezeným. V komanditní společnosti jsou sice povinné vklady komanditistů do základního kapitálu, avšak výše základního kapitálu se do obchodního rejstříku samostatně nezapíše.

V § 59 odst. 1 dochází k upřesnění vkladu společníka, jako majetkové hodnoty, jíž plní svou vkladovou povinnost. Dosavadní úprava nepřesně stanovila, že vklad se zavazuje vložit společník a že se jím bude podílet na výsledku podnikání společnosti. Nepřesnost spočívala v tom, že závazek ke splacení vkladu může převzít i osoba, která ještě není společníkem a že účelem splacení vkladu není ani tak podílet se na výsledku podnikání společnosti, jako spíše nabýt nebo zvýšit účast na společnosti.

V § 59 odst. 2 dochází k upřesnění požadavku na majetek, který je předmětem vkladu do společnosti, v souladu s článkem 7 Druhé směrnice, neboť podle první věty článku 7 Druhé směrnice musí být zjištělná hospodářská hodnota předmětu vkladu. Tento požadavek dosud obchodní zákoník neobsahoval, pouze stanovil, že společnost může předmět vkladu hospodářsky využívat, avšak neměl podmínku zjištělnosti hospodářské hodnoty tohoto vkladu. Toto upřesnění je pak návodem pro znalce, podle jakých kritérií mají oceňovat vklad do společnosti, neboť zákon o oceňování je na ocenění nepeněžitých vkladů do obchodních společností jen těžko použitelný.

Dále dochází k řešení situace, kdy nepeněžitý vklad se sice považuje za splacený, avšak předmět vkladu se nestal majetkem společnosti. Dosud byla tato problematika řešena pouze pro případy, kdy předmětem nepeněžitého vkladu byla věc, ale obdobná situace může vzniknout i u jiných majetkových hodnot. Z tohoto důvodu zákon pro případ, že majetkové právo k předmětu nepeněžitého vkladu na společnost nepřejde, přestože vklad se považuje za splacený, ukládá povinnost vkladateli zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu v penězích. Důvodem je to, aby věřitelé, kteří důvěřovali v ocenění nepeněžitého vkladu a v to, že daná majetková hodnota se skutečně stala majetkem společnosti, nemohli být uvedeni v omyl.

Dále obchodní zákoník neřešil výslovně důsledek převodu podílu a právního osudu povinnosti zaplacení místo poskytnutí nepeněžitého vkladu. Podle navrhované právní úpravy nepřechází povinnost poskytnout peněžité plnění na nabyvatele podílu s tím, že nabyvatel ručí za splnění této povinnosti.

Změny v § 59 odst. 3 uvádějí české právo do souladu s požadavky článku 10 Druhé směrnice. Podle článku 10 této směrnice musí být předmět nepeněžitého vkladu oceněn nezávislým znalcem, který je jmenován nebo připuštěn k ocenění nepeněžitého vkladu správním orgánem nebo soudem.

Dosavadní právní úprava ponechávala na společnosti, resp. na vkladateli, aby si sám zvolil znalce, který provede ocenění. Navrhovaná právní úprava v souladu s článkem 10 odst. 1 Druhé směrnice vyžaduje, aby znalec byl jmenován soudem. Dále řeší navrhovaná úprava výkladový problém v případě, že obchodní zákoník vyžaduje, aby nepeněžitý vklad byl oceněn dvěma znalci, zejména byl spor o to, zda postačí jeden společný posudek zpracovaný dvěma znalci, anebo zda musí jít o dva samostatné znalecké posudky. Navrhovaná právní úprava tento problém řeší a zjednodušuje tak, že ukládá zpracování společného posudku dvěma znalci nezávislými na společnosti jmenovanými soudem. Dále se zvyšuje limit pro požadavek ocenění vkladu dvěma znalci z částky jednoho milionu na deset milionů korun, neboť dosavadní hranice se jeví příliš nízká, takže téměř všechny nepeněžitě vklady musí být oceňovány dvěma znalci, což Druhá směrnice nevyžaduje.

Současně se upravují specifika tohoto nově zaváděného druhu nesporného řízení.

V § 59 odst. 4 dochází k upřesnění požadavku na obsah posudku znalce v souladu s požadavky článku 10 odst. 2 a 4 Druhé směrnice.

V § 59 odst. 5 dochází k upřesnění, že ustanovení o smlouvě o prodeji podniku se použijí přiměřeně nejenom na přechod práv a povinností, ale na posuzování vkladu podniku nebo jeho části jako takového s tím, že podle novelizovaného ustanovení § 187 ke vkladu podniku nebo jeho části, pokud vkladatelem bude akciová společnost, bude nutný souhlas valné hromady a obdobně u společnosti s ručením omezeným. Upravuje se rovněž dosud neupravená vazba na § 60 odst. 2.

V § 59 odst. 6 v návaznosti na právní úpravu v občanském zákoníku se nově uvádí, že postupitel ručí za dobytost postoupené pohledávky a nikoliv odpovídá, jak stanoví dosavadní právní úprava.

Do odstavce 7 se doplňují dosud neřešené důsledky převodu podílu pro povinnost upravenou v tomto odstavci.

Dosavadní úprava § 59 odst. 8 byla v rozporu požadavky článku 10 Druhé směrnice, neboť umožňovala, aby nepeněžitý vklad do obchodní společnosti nebyl předmětem ocenění znalcem. Navíc dosavadní konstrukce umožňovala legálně vylučovat přednostní právo akcionářů na upisování akcií při zvyšování základního jmění, neboť při nepeněžitých vkladech na zvýšení základního jmění je ze zákona přednostní právo akcionářů na upisování akcií vyloučeno. Právní úprava nově stanoví, že vkladem nemůže být pohledávka vůči společnosti a obráceně umožňuje obchodní zákoník to, co bylo dosud zakázáno, a to je započtení proti pohledávce společnosti na splacení vkladu nebo emisního

kurzu, avšak pouze v případě, že to zákon výslovně stanoví. Takového započtení je výslovně umožněno pouze v § 106 a 108 odst. 2 u společnosti s ručením omezeným a v § 163 odst. 3 a § 178 odst. 4 u akciové společnosti.

V § 60 odst. 1 dochází k upřesnění pojetí správy vkladu před vznikem společnosti.

Dále se upřesňuje přechod majetkových práv, které se zapisují do zvláštních evidencí na společnost, pokud tato evidence má konstitutivní charakter. Stávající právní úprava řešila jen problematiku přechodu vlastnického práva k nemovitostem, avšak ostatní majetkové hodnoty, které se zapisují do zvláštních evidencí, nebyly řešeny. Jde zejména o práva k nehmotným statkům a o zaknihované cenné papíry.

V § 60 odst. 2 se řeší v odborné literatuře diskutovaná problematika, kdy dochází ke splacení vkladu před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Splacení vkladu před zápisem společnosti do obchodního rejstříku je zásadně založeno na principu, že ke splacení vkladu je třeba uzavření zvláštní smlouvy mezi vkladatelem a správcem vkladu jednajícím jménem založené společnosti podle § 64 s tím, že v zákonem stanovených případech se vyžaduje i faktické předání a převzetí předmětu vkladu správcem vkladu a sepsání zápisu o tomto předání, který pak slouží jako důkaz o splacení vkladu při podávání návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

V § 60 odst. 3 je výslovně řešena dosud diskutovaná problematika, komu náleží plody a užitky ze splaceného vkladu. V souladu s dosavadním převažujícím názorem je řešena tato problematika tak, že plody a užitky přecházejí vznikem společnosti na společnost a správce vkladu je tedy povinen vydat předmět vkladu i s plody a užitky společnosti. Pokud společnost nevznikne, je povinen vrátit předmět vkladu spolu s plody i užity vkladateli.

Nově se upravuje ručení správce vkladu, který vydal písemné prohlášení o splacení vkladu nebo jeho části. Dosud, co do výše a času, neomezené ručení je nahrazeno v souladu s obvyklou úpravou v ostatních evropských státech tak, že správce vkladu ručí za závazky společnosti jen do výše rozdílu mezi částkou, o níž potvrzení vydal a částkou, která byla skutečně splacena a toto ručení je časově omezené na dobu pěti let od vzniku společnosti. Podle dosavadní právní úpravy ručil správce všem věřitelům společnosti po celou dobu existence společnosti a do celkové výše všech dluhů společnosti.

V § 61 odst. 1 je upřesněná definice podílu společníka ve společnosti. V souladu s právní naukou je podíl společníka definován jako majetková hodnota, která představuje účast společníka na společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Tato majetková hodnota se oceňuje mírou účasti společníka na čistém majetku, jež připadá na jeho podíl, pokud zákon nestanoví jinak.

Zákon stanoví jinak hned v § 61 odst. 2, kdy výše vypořádacího podílu společníka na společnosti není primárně zjišťována z hodnoty čistého majetku, ale z vlastního kapitálu společnosti a hodnota čistého majetku se použije pouze v případě, že tak výslovně stanoví společenská smlouva. Společnostem se tak dává na výběr, zda v případě zjišťování výše vypořádacího podílu budou sestavovat účetní závěrku ke zjištění výše obchodního podílu, (zpravidla půjde o účetní závěrku mezitímní, pokud den zániku účasti společníka na společnosti nepřípadně na den, k němuž se podle zákona povinně sestavuje řádná nebo mimořádná účetní závěrka). Pokud tak bude určovat společenská smlouva, bude muset dojít k ocenění veškerého majetku společnosti na základě posudku znalce, kterého jmenuje soud a výše vypořádacího podílu se zjistí z rozdílu reálného ocenění majetku po odečtení výše závazků.

Řádná účetní závěrka bude relevantní, pokud se den zániku účasti společníka bude krýt s posledním dnem účetního období, pokud se tento den bude krýt s jiným rozvahovým dnem, bude relevantní mimořádná účetní závěrka stanovená k tomuto dnu, jinak bude společnost povinna sestavit ke dnu zániku účasti společníka na společnosti mezitímní účetní závěrku.

K bodu 51 (§ 62 odst. 1)

V ustanovení § 62 je doplněn důsledek pro případ, že nebude dodržena lhůta na podání návrhu na

zápis společnosti do obchodního rejstříku. Dosavadní právní úprava v obchodním zákoníku žádný důsledek s marným uplynutím této lhůty výslovně nespojovala a v praxi bylo sporné, jaké právní důsledky nedodržení této lhůty má.

K bodu 52 a 53 (§ 64 a 65a)

Ustanovení § 64 je uvedeno do souladu s požadavky První směrnice. Jednání jménem společnosti před jejím vznikem je platné a je z něho zavázán ten, kdo jménem založené společnosti jednal. Mění se i koncepce přechodu závazků ze zavázané osoby na společnost. Závazky již na společnost nepřecházejí ex lege s možností společnosti je odmítnout, ale společnost bude moci takové závazky převzít. Pokud společnost závazky převezme, uplatní se fikce, že společnost byla zavázána od samého počátku.

Ustanovení § 65a upravuje odepisování zřizovacích výdajů a jeho důsledky pro všechny obchodní společnosti v souladu s ustanovením článku 34 Čtvrtá směrnice Rady č. 78/660/EHS ze dne 25. 6. 1978 o účetní závěrce. Jinak je úprava zřizovacích výdajů a jejich aktivace jako dlouhodobého majetku upravena v předpisech o účetnictví. Dosud byla úprava důsledku aktivace zřizovacích výdajů do majetku společnosti upravena v § 178 pouze pro akciovou společnost a společnost s ručením omezeným.

K bodu 54 (§ 66)

V odstavci 1 dochází k upřesnění postupu při zániku funkce odstoupením. Dosavadní právní úprava nebyla aplikovatelná na případy, kdy osoba, která byla zvolena členem orgánu společnosti, nebyla zvolena zaměstnanci. Tento nedostatek se novou právní úpravou odstraňuje.

Navrhovaná právní úprava také umožňuje, aby odstoupení z funkce bylo oznámeno přímo orgánu společnosti, který danou osobu zvolil nebo jmenoval, aniž by před tím musela být tato skutečnost uvedena v pozvánce nebo v oznámení o jednání orgánu s tím, že funkce končí uplynutím lhůty dvou měsíců po tomto oznámení, pokud nebude dohodnut jiný okamžik zániku výkonu funkce. To dosud nebylo možné.

V odstavci 2 se výslovně stanoví, že závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy, neboť s odkazu na úpravu o smlouvě mandátní bylo občas vyvozováno, že lze plnit i pomocí třetí osoby a v návaznosti na to bude v § 261 výslovně určeno, že vztah mezi osobou, která je statutárním orgánem nebo členem jiného orgánu a společností při zařizování záležitostí společnosti, je vztahem, který se vždy řídí obchodním zákoníkem.

V novém odstavci 3 je výslovně řešena problematika poskytování plnění společností osobám v orgánech společnosti v případech, kdy právo na plnění neplyne přímo z právního předpisu (např. úplata při předčasném skončení funkce).

Nově vložený odstavec 5 výslovně stanoví, že ustanovení tohoto paragrafu se nevztahují na valnou hromadu, což nebylo z dosavadní právní úpravy zřejmé.

Nově vložený odstavec 6 rozšiřuje odpovědnost a ručení na osoby, které fakticky vykonávají vliv na řízení společnosti, ačkoliv nejsou členy jejích orgánů.

Nově vložený odstavec 7 upravuje obecně pro obchodní společnosti (a družstva) náležitosti podpisu jednajících osob.

K bodu 55 (§ 66a a 66b)

Dosavadní úprava § 66a se vypouští a nahrazuje se novou právní úpravou, která se opírá o článek 24a Druhé směrnice a článku 8 Směrnice č. 88/624/EHS.

V odstavci 1 je definován většinový společník společnosti, a to počtem hlasů plynoucím z účasti na společnosti. U akciové společnosti se výslovně stanoví, že do hlasovacích práv se započítávají i hlasy

spojené s akciemi, které dosud ještě nebyly vydány, jde zejména o problematiku hlasovacích práv při zvyšování základního kapitálu a přeměnách akciových společností, což bylo dosud sporné.

Dále se výslovně řeší sporná otázka, zda prioritní akcie, u nichž stanovy vylučují hlasovací právo, se považují za akcie s hlasovacími právy v případě, že dočasně toto hlasovací právo nabývají. V zájmu právní jistoty a stability se stanoví, že tyto akcie se vždy považují za akcie bez hlasovacích práv. Konečně v odstavci 1 se řeší sporná otázka, zda do celkového počtu hlasů, z nichž se vypočítává účast společníka na společnosti, se započítávají i hlasy z vlastních akcií, které jsou v majetku společnosti nebo jí ovládané osoby, anebo z podílu na společnosti s ručením omezeným, který je majetkem této společnosti.

V § 66a odst. 2 se nově definuje pojem ovládající a ovládané osoby, a to v souladu s článkem 24a Druhé směrnice a v článku 8 Směrnice č. 88/624/EHS tak, že jde o osobu, která fakticky nebo právně přímo nebo nepřímo vykonává rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku, jiné osoby, přičemž právní titul, na základě kterého tento rozhodující vliv, není rozhodný. Návrh nedefinuje, co se považuje za rozhodující vliv, to je ponecháno výkladové praxi.

V souladu s článkem 24a odst. 3 Druhé směrnice stanoví zákon vyvratitelné a nevyvratitelné domněnky vztahu ovládající a ovládané osoby. Toto řešení má usnadnit důkazní pozici v případě sporu. V případě, že zákon stanoví nevyvratitelnou právní domněnku, nelze vést důkaz opaku, že mezi danými osobami neexistuje vztah ovládnutí. Pokud je vztah ovládnutí založen vyvratitelnou právní domněnkou, může osoba, na níž se vyvratitelná domněnka vztahuje, dokázat, že není ovládající osobou.

Při formulování vztahu ovládající a ovládané osoby včetně hranice 40 % bylo využito článku 355 francouzského zákona o obchodních společnostech.

V ustanovení odstavce 6 je přitom využito možnosti dané článkem 24a odst. 3 Druhé směrnice a je zde blíže precizováno to, co se rozumí disponováním hlasovacími právy pro účely obchodního zákoníku.

V § 66a odst. 7 až 15 jsou nově formulovány základní principy koncernového práva, které dosud nebylo v České republice upraveno. V souladu s obvyklou německou a rakouskou úpravou je definován koncern jako sdružení dvou nebo více osob, které jsou podrobeny jednotnému řízení.

V ustanovení odstavce 7 a v § 190b až 190d se nově upravuje ovládací smlouva jako právní nástroj řízení osob tvořících koncern. Ovládací smlouvou lze tak jednotnému řízení ze strany určité osoby podrobit nejenom společnosti nebo právnické osoby, v nichž má řídicí osoba většinový podíl, ale i osoby, které vůbec nejsou majetkově nebo personálně propojeny. To umožní účelné vytváření hospodářských struktur. Úprava má svůj obraz v koncernovém právu Spolkové republiky Německo. V ustanovení odstavců 8 až 15 se pak řeší důsledky podrobení jednotnému řízení pro případy, že nejsou řešeny ovládací smlouvou.

V § 66b je nově definováno jednání ve shodě. Zejména je doplněn relevantní cíl, který se při jednání ve shodě sleduje. Při formulování jednání ve shodě bylo využito článku 356 francouzského zákona o obchodních společnostech. Tato úprava vymezení shodného cíle při jednání ve shodě v české právní úpravě dosud chyběla. Navržená úprava odpovídá obvyklému pojetí jednotného cíle při jednání ve shodě ve vztahu k prosazování jednotných zájmů v obchodních společnostech. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy obchodní zákoník jednak definuje obecně jednání ve shodě, a pokud bude takové jednání určitým osobám prokázáno, může k jednání ve shodě, na rozdíl od dosavadní právní úpravy, dojít mezi jakýmkoliv osobami.

V nově formulovaném § 66b odst. 2 je stanovena řada nevyvratitelných právních domněnek. V jednání s výše uvedeným cílem mezi zde uvedenými osobami se považuje vždy za jednání ve shodě bez možnosti dokázat opak.

V odstavci 3 jsou stanoveny vyvratitelné právní domněnky, kdy ze zákona platí, že zde uvedené osoby jsou osoby jednající ve shodě, je však jim umožněno dokázat, že osobami jednajícími ve shodě nejsou. V § 66b odst. 4 je pak nově formulován obecný princip, který bylo nutno dovozovat z jednotlivých dílčích ustanovení obchodního zákoníku a který vyjadřuje, že pokud určité osoby jednají ve shodě a

obchodní zákoník ukládá těmto osobám určité povinnosti, jsou povinny plnit je společně a nerozdílně. Obdobnou úpravu obsahuje i francouzský zákon o obchodních společnostech.

K bodu 56 (§ 66c)

Nově vkládané ustanovení má chránit společnost a společníky před nežádoucím vlivem většinového společníka na činnost orgánů obchodní společnosti a osob, které za společnost jednají. Vzorem pro tuto úpravu je ustanovení § 117 odst. 1 německého zákona o akciových společnostech.

K bodu 57 (§ 67)

V odstavci 1 se nově výslovně stanoví, že v případech stanovených zákonem nelze použít rezervní fond ani k úhradě ztrát společnosti a že jej vůbec nelze využít k opatřením, která mají překonat nepříznivý průběh hospodaření, kterážto ustanovení bylo v rozporu s účelem rezervního fondu. Konkrétně jde o rezervní fond vytvářený podle § 161d a 161f obchodního zákoníku. Rezervní fond vytvořený proti vlastním akciím nebo akciím ovládané osoby nelze po dobu, po kterou trvá povinnost jeho tvorby, použít vůbec. Totéž platí ve vztahu k obchodním podílům.

V odstavci 2 se blíže specifikuje, z jakého zisku vytváří akciová společnost a společnost s ručením omezeným rezervní fond. Výslovně se uvádí, že jde o zisk účetního období po zdanění a pro tento zisk se zavádí legislativní zkratka čistý zisk. Dále se výslovně stanoví, že rezervní fond lze vytvářet i z jiných vlastních zdrojů společnosti, než je čistý zisk, pokud zákon použití takového zdroje výslovně nezakazuje a že jej lze příplatky nad výši vkladů vytvářet i při zvyšování základního kapitálu.

K bodu 58 (§ 67a)

V nově vloženém § 67a se řeší dosud zákonem neřešená problematika smluv, na jejichž základě dochází k převodu podniku, nájmu podniku nebo jeho části. Vzhledem k tomu, že při prodeji podniku nebo části podniku dochází ke spojování podniků, podobná situace nastává při nájmu podniku, navrhuje se použít obdobný právní režim, který je řešen v souvislosti se spojováním podniků ve formě slučování obchodních společností. Uvedené smlouvy musí být u společností schváleny společníky nebo valnými hromadami stejně jako sloučení společností, a tyto smlouvy musí být přezkoumány znalci podobně jako při sloučení. Účelem tohoto opatření je ochrana společníků i věřitelů a zajištění dostatečných informací pro možnost přijetí kvalifikovaného rozhodnutí společníky. Touto úpravou se promítají do českého právního řádu i požadavky Třetí a Šestá směrnice, které ukládají, aby na spojování podniků nebo jejich částí i v případě, že nedochází k zániku právnické osoby, byly aplikovány obdobné přístupy jako na fúzi nebo rozdělení.

K bodu 59 (§ 68)

Do odstavce 2 se doplňuje ustanovení řešící v praxi velmi palčivou otázku výmazu společnosti, o které je rozhodnutím soudu určeno, že nemá žádný nebo jen zcela nepatrný majetek, z obchodního rejstříku. Případ, kdy se následně zjistí dosud neznámý majetek řeší ustanovení § 75a.

V § 68 odst. 3 písm. c) dochází pouze k upřesnění, že dané ustanovení se vztahuje na rozhodování v případě, že dochází ke zrušení společnosti s likvidací, neboť na případy rozhodování o zrušení společnosti bez likvidace dopadají ustanovení písmena e).

Ustanovení písmena e) je upravováno s ohledem na novou právní úpravu přeměn obchodních společností a současně umožňuje, aby ke zrušení společnosti došlo dnem, který uvedou společníci v rozhodnutí a teprve, když společníci v rozhodnutí neuvedou den zrušení společnosti, bude stejně jako v případě zrušení společnosti s likvidací společnost zrušena dnem, kdy bylo rozhodnutí přijato.

Nově doplňovaná věta v § 68 odst. 5 řeší někdy zpochybňované trvání či obnovení působnosti statutárního orgánu v době, kdy společnost již vstoupila do likvidace, ale likvidátor nebyl jmenován,

nebo sice jmenován byl, ale jeho funkce zanikla a dosud nebyl jmenován likvidátor nový. Do ustanovení odstavce 6 písm. c) se vkládá nový důvod pro zrušení společnosti soudem. Konkrétně jde o poměrně častou situaci, kdy společnost nemůže vykonávat činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky. V současné době na nepřekonatelné rozpory mezi společníky pamatuje pouze úprava v rámci společnosti s ručením omezeným, kde je umožněno, aby se společník domáhal zrušení své účasti soudem. Nepřekonatelné rozpory mezi společníky však dosud nebyly důvodem pro zrušení společnosti a její nucenou likvidaci.

Ustanovení § 68 odst. 8 upřesňuje postup soudu před zrušením společnosti.

Nově vkládaný odstavec 8 umožňuje, aby společnost, která na základě rozhodnutí společníků vstoupila do likvidace, pokračovala ve své činnosti, pokud společníci rozhodnou, že likvidace společnosti pokračovat nemá. To dosud nebylo možné. V zahraničních právních úpravách je však zcela běžné, že do doby, než začne s rozdělováním likvidačního zůstatku, může společnost obnovit svou normální činnost. V souladu s těmito zahraničními úpravami se navrhuje upravit i českou právní úpravu. Na tuto úpravu bude navazovat i navrhovaná novela zákona o účetnictví.

Vzhledem k tomu, že zrušením rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidace se obnovuje její běžná činnost, avšak nepodává se daňové přiznání, vyžaduje se sestavení pouze mezitimní účetní závěrky a nesestavuje se zahajovací rozvaha.

K bodu 60 (§ 68a)

Ustanovení § 68a uvádí právní úpravu vad při zakládání společnosti a jejich důsledků na trvání společnosti do souladu s požadavky První směrnice. Vady při zakládání společnosti způsobují podle První směrnice neplatnost společnosti s důsledky tam uvedenými. Členské státy se nesmějí od požadavků První směrnice upravují neplatnost společnosti odchýlit. Neplatnost společnosti je novým institutem obchodního práva, který vyžaduje upravit právo ES. Nejde o klasickou neplatnost právního úkonu, neboť důsledkem neplatnosti společnosti není anulace nastalých právních následků a vydání bezdůvodného obohacení, ale vstup společnosti do likvidace.

K bodu 61 (§ 69 až 69b)

Dosavadní stručná úprava přeměn obchodních společností v § 69 a v § 69a je nahrazena jejich podrobnou úpravou v nových ustanoveních § 69 až § 69g a podrobně je pak rozvedena u jednotlivých právních forem obchodních společností.

V § 69 jsou definovány základní formy přeměn obchodních společností. Pojem přeměna obchodní společnosti je použit v širokém slova smyslu, a to v takovém, v jakém je používán v SRN v zákoně o přeměnách z 28. 10. 1994.

Pro sloučení a splynutí jako formu spojování podniků se zavádí nový společný pojem fúze. Důvodem je mimo jiné i skutečnost, že Třetí směrnice, jež se vztahuje na sloučení a splynutí akciových společností, zná jeden společný pojem pro obě dvě formy spojení, a to pojem fúze.

Nově se zavádí zvláštní forma přeměny obchodní společnosti, a to je převod obchodního jmění na společníka společnosti. Převod obchodního jmění na společníka je novou formou spojování podniků a má velmi blízko k sloučení; s touto formou spojení podniků počítá i Třetí směrnice. Od sloučení se liší tím, že nedochází k výměně podílů na zanikající společnosti za podíly na nástupnické společnosti a dosavadní společníci zanikající společnosti se nestávají společníky právního nástupce.

V souladu s Šestou směrnicí o rozdělení se připouští rozdělení ve dvou formách, a to rozdělení se založením nových společností a rozdělení sloučením. V souladu s článkem 3 odst. 2 a článkem 4 odst. 2 Třetí směrnice a v souladu s článkem 2 odst. 2 Šesté směrnice se připouští fúze a rozdělení obchodních společností i v případě, že společnost již vstoupila do likvidace. V souladu s článkem 1 odst. 3 Třetí směrnice se připouští fúze společností i v případě, že společnost je již v úpadku nebo byl již na její majetek prohlášen konkurs nebo povoleno vyrovnání. Tato úprava bude dopracována v

připravované novely zákona o konkursu a vyrovnání.

V § 69 odst. 7 je řešena dosud sporná problematika, zda v době, kdy již bylo rozhodnuto o fúzi, rozdělení nebo změně právní formy, lze toto rozhodnutí opět zrušit a zda zúčastněné společnosti mohou pokračovat ve své dosavadní činnosti. Není věcného důvodu takového pokračování činnosti zúčastněným společnostem neumožnit. Z tohoto principu vychází i nová úprava odstavce 7. Podmínkou však musí být, že s tím souhlasí všechny zúčastněné společnosti, stejně jako musely souhlasit s přeměnou.

Ustanovení odstavce 8 řeší obecně důsledky povinnosti ocenit jmění společnosti znaleckým posudkem pro vedení účetnictví společnosti. Ocenění provedené podle požadavků obchodního zákoníku bude relevantní z hlediska účetnictví pouze tehdy, pokud to výslovně určí předpisy o účetnictví.

V § 69a odst. 1 je nově definováno sloučení a v § 69a odst. 2 je nově definováno splynutí obchodních společností. Připouští se, aby se sloučení nebo splynutí účastnily i společnosti různé právní formy, pokud to výslovně stanoví zákon. V dalších ustanoveních obchodního zákoníku je umožněno sloučení a splynutí akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným nebo veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti.

Právní účinky sloučení jsou upraveny v souladu s článkem 3 odst. 1 a článkem 19 Třetí směrnice.

Právní účinky splynutí jsou upraveny v souladu s článkem 4 odst. 1 a článkem 23 Třetí směrnice.

V § 69a odst. 4 je řešena dosud sporná problematika zástavního práva k podílům a akciím společností, které v důsledku sloučení nebo splynutí zanikají. V zájmu právní jistoty věřitelů vychází obchodní zákoník z koncepce, že zástavní práva zůstávají zachována a vztahují se i na podíly a akcie, které získají společníci zanikající společnosti výměnou za podíly nebo akcie přejímající společnosti. Tím se podstatně posiluje právní ochrana věřitelů při fúzích. V souladu s požadavky na ověřování nepeněžitých vkladů se vyžaduje u kapitálových společností ocenění jmění posudkem znalce. Nevyužívá se možnosti dané čl. 23 odst. 4 Třetí směrnice upustit od ocenění nepeněžitých vkladů v případě splynutí. U sloučení takovou výjimku nepřipouští ani Třetí směrnice. Směrnice však již nepředepisují, zda a jak promítnout ocenění jmění posudkem znalce do účetnictví. Smyslem ocenění jmění znalcem není totiž přecenění účetních cen, ale zjištění, zda hodnota čistého majetku odpovídá alespoň deklarované základnímu kapitálu.

V § 69b je upraven nový institut převodu jmění na společníka a jeho právní účinky. Jak bylo již uvedeno výše, je převod jmění na společníka formou spojování podniků, při kterém na jednoho ze společníků společnosti za podmínek stanovených u jednotlivých forem obchodních společností přechází veškerý majetek a závazky zrušené společnosti. Pokud by bylo ve společnosti více společníků než jeden, má převod obchodního jmění na jednoho společníka za následek ve své podstatě "vyvlastnění" ostatních společníků, a proto v souladu s Listinou základních práv a svobod je nutné poskytnout tomuto společníkovi nebo těmto společníkům za zákonem stanovených podmínek přiměřené vyrovnání. Přitom u kapitálových společností společník, na kterého přechází jmění o přechodu nehlasuje, ale musí s ním souhlasit. Vzhledem k tomu, že v tomto případě nedochází k výměně akcií ani podílů na společnosti, ale dosavadní akcie a podíly na zanikající společnosti bez náhrady zanikají, je podmínkou povolení zápisu do obchodního rejstříku dostatečné zajištění pohledávek věřitelů, jejichž pohledávky byly dosud zajištěny zástavním právem k podílům nebo akciím na zanikající společnosti. Pokud by takovéto dodatečné zajištění poskytnuto nebylo, nesmí rejstříkový soud povolit zápis převodu jmění na společníka do obchodního rejstříku.

K bodu 62 (§ 69c až 69h)

V ustanovení § 69c jsou řešeny jednak právní účinky rozdělení se založením nových právnických osob a jednak jsou zde řešeny právní účinky rozdělení sloučením. Rozdělení sloučením je nová právní forma přeměny, která je zakotvena v článku 2 a násl. Šesté směrnice. Právní účinky sloučení se

založením nových právnických osob i rozdělení sloučením jsou v souladu s článkem 1 a 17 Šesté směrnice. Ocenění jmění je vyžadováno v souladu s požadavky Druhé a Šesté směrnice.

Nově navrhovaná úprava změny právní formy v § 69d vychází z principu právní kontinuity právnické osoby na rozdíl od dosavadního principu právní diskontinuity, který je v současné době ve většině evropských právních řádů překonán.

Podle navrhované právní úpravy nedochází změnou právní formy k zániku právnické osoby a vzniku nové právnické osoby, ale jde pouze o změnu vnitřních právních poměrů a právního postavení společníků. Vzorem pro úpravu účinků změny právní formy obchodních společností bylo ustanovení § 202 německého zákona o přeměnách. O změně právní formy (stejně jako podle dosavadní právní úpravy) se u osobních společností musí rozhodnout všichni společníci formou dohody a u společnosti s ručením omezeným a u akciové společnosti postačí souhlas valné hromady.

V § 69d odst. 3 je v zájmu ochrany věřitelů řešen důsledek změny právní formy na trvání zástavního práva k podílům nebo akciím společnosti, která mění svoji formu. Návrh zákona vychází z principu, že zástavní právo k podílům zůstává zachováno a vztahuje se i na podíly, které vzniknou společníkům v důsledku změny právní formy. Pokud by podíly, které vzniknou po změně právní formy společnosti, nebyly způsobilým předmětem zástavního práva, musí být věřiteli poskytnuta dostatečná jistota ještě před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, jinak nemůže být změna právní formy do obchodního rejstříku zapsána.

V zájmu dostatečné informovanosti společníků s ohledem na umožnění kvalifikovaného rozhodnutí ukládá se statutárním orgánům společnosti zpracovat zprávu o změně právní formy. Zpráva o změně právní formy a rozhodování společníků o změně právní formy má svůj vzor v úpravě § 192 až § 194 německého zákona o přeměnách.

Mezitimní účetní závěrka se vyžaduje z důvodu posouzení reálnosti výše vkladů a základního kapitálu, není však spojena s povinností podat daňové přiznání.

Při změně právní formy na veřejnou obchodní společnost a z veřejné obchodní společnosti a obdobně u komanditní společnosti se vyžaduje konečná účetní závěrka, jež bude spojená s povinností podat daňové přiznání, neboť z hlediska daní z příjmů mají tyto dvě společnosti jiný režim než ostatní právnické osoby. Řádná účetní závěrka se bude sestavovat, pokud rozhodný den připadne na 1.1. toho kterého roku, jinak se bude sestavovat mimořádná účetní závěrka.

Zákon vyžaduje při změně právní formy ocenění jmění posudkem znalce při vzniku společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti v souladu s požadavky Druhé směrnice. Povinnost doplatit rozdíl výše vlastního kapitálu a základního kapitálu je obdobou ustanovení § 56 odst. 6.

V ustanovení § 69d odst. 9 se řeší dosud sporná otázka, jaké právní důsledky má, pokud výše vlastního kapitálu akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným anebo družstva nedosáhne výše vlastního kapitálu v zahajovací rozvaze v důsledku ztrát anebo přecenění majetku společnosti. Pokud by měl být vlastní kapitál nástupnické osoby nižší než její vlastní kapitál, navrhuje se zakotvit povinnost společníků nebo členů doplatit rozdíl v penězích tak, aby byla dostatečně ochráněná dobrá víra věřitelů společnosti.

V ustanovení § 69e se řeší, jaké listiny se přikládají k návrhu na zápis povolení změny právní formy do obchodního rejstříku. Zapisované skutečnosti jsou uvedeny v § 28a.

V § 69f odst. 1 je řešena problematika ochrany věřitelů pro případ, že by se v důsledku změny právní formy společnosti mohla zhoršit dobytnost jejich pohledávek. Ochrana věřitelů je řešena obdobně tak, jak je vyžadována Třetí a Šestou směrnicí pro ochranu věřitelů při sloučení, splynutí nebo rozdělení akciových společností. Nad rámec požadavků směrnic zakotvuje návrh zákona ochranu věřitelů ještě před zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku a pro případ, že by se měla dobytnost pohledávek snížit podstatným způsobem.

Ochrana věřitelů je pak upravena dále u jednotlivých právních forem obchodních společností, a to s ohledem na charakter ručení společníků za závazky společnosti.

V § 69f odst. 2 jsou řešena specifika ochrany věřitelů, kteří jsou majiteli cenných papírů emitovaných společnostmi, a to zejména majitelů vyměnitelných a prioritních dluhopisů a majitelů opčních listů emitovaných akciovou společností. Pokud změní právní formu akciová společnost, nemohou být objektivně uplatňována všechna práva z vyměnitelných a prioritních dluhopisů a žádná práva z opčních listů. Z tohoto důvodu ukládá návrh zákona společnosti povinnost poskytnout majitelům těchto cenných papírů přiměřenou náhradu. Postavení majitelů "obyčejných" dluhopisů se změnou právní formy nemění a závazky z těchto dluhopisů je povinná dále plnit právnická osoba, jež změnila svou právní formu.

V § 69f odst. 3 až 5 je řešena odpovědnost za škodu, která může vzniknout v důsledku porušení povinnosti při změně právní formy společníkům nebo věřitelům společnosti. Odpovědnost je vybudována na objektivním principu. Na rozdíl od obecné úpravy neběží však promlčecí doba pro uplatnění práva na náhradu škody ode dne, kdy škoda vznikla, ale ode dne účinnosti zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku vůči třetím osobám.

V zájmu urychlení případných soudních sporů stanoví se v § 69f odst. 5, že soudní rozhodnutí, kterým se přiznává právo na náhradu škody je pro odpovědné osoby co do základu přiznaného práva závazné i vůči ostatním oprávněným osobám. To usnadní vedení sporů dalšími oprávněnými osobami, neboť v těchto řízeních se nemusí již zkoumat základ nároku, ale pouze jeho výše.

§ 69g stanoví, že pokud by dohoda společníků veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti o změně právní formy nebo usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti o změně právní formy byly v rozporu s právními předpisy, lze je napadat žalobou, a to postupem, který je upraven v § 220a odst. 11 a § 220h v souvislosti s fúzí. Neplatnost změny právní formy je založena na stejných principech jako neplatnost fúze a neplatnost rozdělení v Třetí a Šesté směrnici. To znamená, že neplatnost změny právní formy je podrobena principu relativní neplatnosti s tím, že po zápisu změny právní formy se nelze již neplatnosti změny právní formy v zájmu právní jistoty všech účastníků právních vztahů dovolávat. To však nemá vliv na náhradu škody, která by v důsledku změny právní formy vznikla společníkům nebo věřitelům společnosti.

Dosavadní právní úprava nepřipouštěla, aby v době, kdy se společnost dostala do úpadku, došlo k fúzi anebo převodu obchodního jmění na společníka. Přitom fúze společnosti v úpadku s jinou společností nebo převod jejího majetku na společníka, který nemá ekonomické problémy, může být jednou z racionálních forem řešení úpadku, které bude jak v zájmu společníků společnosti, tak v zájmu věřitelů. Z tohoto důvodu využívá návrh zákona v § 69h možnosti předvídané Třetí směrnicí a připouští fúze obchodních společností a převod obchodního jmění na společníka i v době, kdy společnost je v úpadku, nebo když nastaly účinky prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání. Na úpravu navazuje úprava zákona o konkursu a vyrovnání.

K bodu 63 (§ 70 a 71)

V § 70 odst. 2 se upřesňuje, kterým dnem vstupuje společnost do likvidace. Současné znění obchodního zákoníku vyvolává výkladové problémy v tom smyslu, zda společnost vstupuje do likvidace již ke dni svého zrušení, nebo až ke dni zápisu likvidace do obchodního rejstříku. Návrh zákona vychází z principu, že společnost vstupuje do likvidace ke dni, k němuž je zrušena, pokud zákon výslovně nestanoví něco jiného a zápis vstupu společnosti do likvidace do obchodního rejstříku má pak pouze deklaratorní účinky.

V § 70 odst. 3 se v souladu s úpravou § 13 řeší, od jakého okamžiku jsou likvidátoři společnosti oprávněni jménem společnosti jednat. Návrh vychází z konstrukce, že zápis vstupu likvidátora do obchodního rejstříku, stejně jako zápis člena statutárního orgánu, nemá konstitutivní účinky, takže oprávnění likvidátora jednat jménem společnosti vzniká již vstupem společnosti do likvidace, pokud k tomuto okamžiku byl likvidátor jmenován.

Úprava § 71 odst. 1 reflektuje změnu provedenou zákonem o bankách, podle které může být likvidátorem banky nejen osoba fyzická, ale i osoba právnická.

V doplněném § 71 odst. 2 je řešena problematika společnosti, jejíž majetek nedosahuje ani takové výše, aby pokryl náklady na odměnu likvidátora. Návrh vychází z myšlenky, že není správné, aby náklady na likvidaci v tomto případě byly hrazeny z veřejných prostředků, a proto ukládá jmenovat likvidátorem společníka, a to i bez jeho souhlasu, a tento likvidátor se nemůže své funkce vzdát. Tímto postupem by bylo možné řešit některé problémy společností zapsaných v obchodním rejstříku, které fakticky nevykonávají žádnou činnost a současně nemají žádný majetek, takže soudy nemohou tyto společnosti zrušit, neboť je nemožné jmenovat v těchto společnostech určitou osobu proti její vůli jako likvidátora. Je-li společníkem právnická osoba, může být rovněž jmenována likvidátorem. V takovém případě návrh zákona vyžaduje, aby tato právnická osoba určila fyzickou osobu, která bude fakticky likvidaci provádět, neboť podle § 28 odst. 5 musí být tato fyzická osoba zapsána v obchodním rejstříku.

V § 71 odst. 3 se pouze doplňuje výčet způsobů, jak může zaniknout funkce likvidátora, při níž se vyžaduje jmenování likvidátora nového.

V nově vloženém § 71 odst. 6 se upravuje působnost při určování odměny likvidátora. Návrh vychází z principu, že odměnu likvidátora určuje ten, kdo likvidátora jmenoval. Aby likvidátor nemusel s vyplacením odměny vyčkat až do skončení likvidace, která může trvat i několik let, umožňuje návrh výslovně přiznat likvidátorovi právo na zálohu na odměnu kdykoliv v průběhu likvidace.

K bodu 64 (§ 72 odst. 1)

V dosavadní úpravě nebyla řešena možnost pronajímat či jinak obdobně využívat majetek společnosti, který není potřebný k dokončení závazků, tento nedostatek novela odstraňuje.

Z dosavadní právní úpravy nebylo zřejmé, zda návrhy na zápis do obchodního rejstříku týkající se společnosti v likvidaci podává statutární orgán nebo likvidátor. Návrh řeší tento výkladový problém ve prospěch likvidátora společnosti.

K bodu 65 (§ 73 až 75)

V § 73 dochází k dílčí úpravě povinností likvidátora v souladu s návrhem Čtrnácté směrnice, který předpokládá, že oznámení o vstupu společnosti do likvidace bude publikováno dvakrát.

V § 74 odst. 1 dochází k upřesnění povinností ve vztahu k sestavení účetních závěrek, které vyžadují právní předpisy v souvislosti se vstupem společnosti do likvidace. Dosud bylo sporné, kdo je povinen tyto účetní závěrky sestavovat.

V souladu s návrhem Čtrnácté směrnice dochází v § 75 k upřesnění institutu "návrh rozdělení likvidačního zůstatku", který je povinen zpracovat likvidátor na základě přihlášek věřitelů a zjištění stavu majetku a závazků společnosti. Zákon umožňuje společníkům, aby se bránili proti návrhu rozdělení likvidačního zůstatku žalobou, současně umožňuje v případě, že společníci návrh likvidačního zůstatku neschválí, aby souhlas společníků nahradil soud, neboť by to mohlo vést k neúměrnému protahování likvidace na úkor věřitelů.

Současně se zakazuje poskytování jakéhokoliv plnění společníkům v průběhu likvidace před tím, než jsou spokojeni věřitelé nebo zajištěny sporné pohledávky. Výslovně se zakazuje vyplácení záloh na podíl na likvidačním zůstatku, neboť je v současné době snaha formou záloh obcházet kogentní ustanovení zákona zakazující plnění společníkům.

Pro usnadnění žaloby věřitelů proti ručícím společníkům se ukládá sestavení seznamu společníků, kteří po zániku společnosti ručí za její závazky.

K bodu 66 (§ 75a)

V nově vloženém ustanovení § 75a se výslovně řeší, kterým okamžikem je likvidace skončena. Tento okamžik není dosud v našem právním řádu řešen a je sporný. Za den skončení likvidace se v souladu s návrhem Čtrnácté směrnice považuje den, kdy dojde k vyplacení podílu na likvidačním zůstatku společníků. Z toho plyne závěr, že na rozdíl od stávajícího stavu nemůže likvidace skončit v době, kdy společnost má ještě určité závazky ve vztahu k jiným osobám včetně závazků daňových. Výjimkou jsou sporné pohledávky, pokud plnění bude dodatečně zajištěno podle § 75 odst. 4.

Ustanovení odstavce 3 řeší dosud českým právem neupravený problém, a to, že se po skončení likvidace a výmazu společnosti z obchodního rejstříku objeví nový majetek. V tomto případě je nutné obnovit likvidaci společnosti a společnost bude znovu zapsána do obchodního rejstříku.

K bodu 67 (§ 76 odst. 2 a 3)

V soudobém českém právu je na rozdíl od dřívější úpravy i současného pojetí veřejné obchodní společnosti v německém či rakouském právu veřejná obchodní společnost chápána jako právnická osoba. Na této koncepci novelizace nic nemění. Tradice právní úpravy obchodních společností byla u nás dlouhodobě přerušena a neproběhl ani vývoj teoretických názorů na ni, který od konce druhé světové války v mnohém změnil právní regulaci obchodních společností v západoevropských zemích. Obchodní zákoník se navíc v roce 1992 k historickému pojetí veřejné obchodní společnosti jako smluvního společenství, které nebylo považováno za právnickou osobu, nevrátil, a pokračoval tak v pojmání veřejné obchodní společnosti jako právnické osoby. Toto pojetí se objevilo již v předchozí novelizované úpravě hospodářského zákoníku a navazovalo na úpravu v něm obsaženou, která vycházela v zásadě z toho, že se hospodářské činnosti účastní především právnické osoby. Obtíže spojené s řešením souladu tohoto charakteru veřejné obchodní společnosti a její vázanosti na osoby společníků budou proto jistě menší než podstatná změna zákonné koncepce této společnosti.

Novelizace nemění účelové zaměření společnosti výhradně na aktivity podnikatelského charakteru (činnosti, které vykazují znaky uvedené v ustanovení § 2 odst. 1 obchodního zákoníku). Toto řešení je zcela obvyklé i zahraničí a český právní řád poskytuje pro činnosti nepodnikatelského zaměření dostatek jiných právních forem (např. společnost s ručením omezeným, akciová společnost, družstvo, smlouva o sdružení, zájmové sdružení právnických osob, veřejně prospěšná společnost).

S ohledem na to, že je společnost charakterizována povinností společníků účastnit se osobně jejího podnikání a osobním a neomezeným ručením za její závazky, které dovoluje učinit tvorbu základního kapitálu z vkladů společníků jen fakultativní, není důvodu pro přípustnost existence této společnosti jako jednočlenné. Dvanáctá směrnice Rady ES předpokládá právní úpravu jednočlenné společnosti pro malé a střední podnikatele především ve formě společnosti s ručením omezeným. Akcentuje zde nutnost umožnit touto formou podnikání, při němž by podnikatel mohl omezit majetková rizika s podnikáním spojená (čl. 7). Tomuto požadavku by veřejná obchodní společnost v jednočlenné podobě nemohla vyhovět. Nebyl by z tohoto pohledu totiž žádný rozdíl mezi podnikáním fyzické osoby - podnikatele a podnikáním fyzické osoby - jediného společníka veřejné obchodní společnosti.

Odstavec 2 vyjasňuje dva problémy:

1. odkazem na podmínky provozování živnosti určuje, že společník musí být starší 18 let a musí mít plnou aktivní i pasivní způsobilost (úprava je speciální k ustanovení § 8 odst. 2 občanského zákoníku),

2. reaguje na obsah společnického vztahu společnosti a společníka (zejména právo jednat jménem společnosti navenek jako člen statutárního orgánu) a sjednocuje požadavky na členy statutárních orgánů pro všechny formy obchodních společností.

Úprava dále požadavkem bezúhonnosti posiluje právní postavení třetích osob a vylučuje případy, kdy by osoby nikoli bezúhonné, které by nemohly podnikat na základě živnostenského oprávnění, tento stav obcházely jako společníci veřejné obchodní společnosti.

U právnických osob - společníků společnosti se odstavcem třetím zakládá speciální úprava výkonu účasti těchto osob ve společnosti. Společnická práva právnických osob nadále nebudou vykonávat

jen jejich statutární orgány, nýbrž i zástupci jmenovaní právníckými osobami speciálně pro tento účel.

K bodu 69 (§ 79)

Dosavadní právní úprava obsahovala v § 79 pravidla pro změnu společenské smlouvy a v § 81 úpravu obchodního vedení společnosti. V rámci obou ustanovení však nebylo upraveno rozhodování o těch záležitostech, které nejsou ani změnou společenské smlouvy a ani je nelze podřadit pod obchodní vedení (např. způsob schvalování účetní závěrky a určení způsobu reinvestic do společnosti, ustanovení a odvolání prokuristy, rozhodování o zrušení společnosti, rozhodování o dalších pro společnost významných otázkách, např. rozhodnutí o převodu podniku).

Novelizovaná úprava se snaží tento nedostatek odstranit. Vychází při tom z odlišnosti jednotlivých oblastí rozhodování (změny společenské smlouvy, obchodní vedení, ostatní pro společnost i společníky významné záležitosti) a ze zásadně rovného postavení společníků ve společnosti, které se odráží i ve způsobu přijímání rozhodnutí jednomyslným souhlasem všech společníků s řešením dané záležitosti.

Pro změny společenské smlouvy i pro rozhodování o ostatních záležitostech však připouští, aby společenská smlouva dovozovala přijetí rozhodnutí jen většinou společníků. Pro tento účel upravuje v odstavci 3 počet hlasů jednotlivých společníků. Úprava vychází z pravidla "co hlava, to hlas", které přiznává každému společníkovi jeden hlas bez ohledu na jeho vklad do základního jmění společnosti, popř. postavení, které ve společnosti zastává. Pravidlo určující počet hlasů je však dispozitivní a společníci mají možnost upravit je ve společenské smlouvě odchylně od zákonného textu, pokud to vyžadují poměry ve společnosti.

K bodu 70 (§ 79a)

Z osobního charakteru veřejné obchodní společnosti vyplývá, že rozsah práv a povinností, které tvoří obsah společnického vztahu společníka a společnosti, je větší, než je tomu u společníků kapitálových společností. Pokud jde o práva, zahrnuje i výkon obchodního vedení a funkci statutárního orgánu, pomineme-li povinnosti vážící se k vlastnímu podnikání společnosti, které může dále konkretizovat společenská smlouva. Pravidla pro výkon uvedených povinností by měla stanovit společenská smlouva, ze zákona by však měla vyplývat základní míra péče, kterou je společník povinen zachovávat.

Doplňené ustanovení § 79a proto určuje, že tato míra péče má být náležitá, tj. péče, kterou by bylo možno charakterizovat jako řádnou, obezřetnou, preferující potřeby a zájmy společnosti. Požadavek této míry péče nevyžaduje odbornou kvalifikaci při plnění povinností, které společníkovi náležejí, zahrnuje však jeho péči o to, aby záležitosti společnosti byly vyřízeny co nejlépe. Předpokládá tedy, že společník řádně pečující o záležitosti společnosti dovede rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a dovede tuto pomoc pro společnost zajistit.

K bodu 71 (§ 80)

Novelizací byl upřesněn první a změněn třetí odstavec původního znění ust. § 80. Způsob, jakým je vyrovnávána ztráta společnosti, je upraven souhrnně v novelizovaném znění § 82. Ve třetím odstavci je nyní výslovně vyjádřena možnost společníka veřejné obchodní společnosti poskytnout do základního jmění společnosti více vkladů (zde zejména ve vazbě na ustanovení § 82 odst. 3 o možnosti vrátit společnosti ve formě vkladu část podílu na zisku společníka). Velikost vkladu nemá zásadně vazbu na výši podílu společníka na společnosti, může se však projevit ve výši vypořádacího podílu nebo podílu na likvidačním zůstatku.

K bodu 72 (§ 81 odst. 2)

Ustanovení upřesňuje vztah mezi společníky pověřenými obchodním vedením a ostatními společníky.

K bodu 73 (§ 81 odst. 4)

Nově je ve třetím odstavci upravena možnost ukončit jednostranným projevem vůle společníka jeho pověření obchodním vedením. Tento úkon společníka musí být písemný a jeho účinnost je vázána na to, že písemné vyhotovení výpovědi bylo doručeno společnosti. Výpověď je možno podat jen z důležitých důvodů - jejich okruh bude muset vymezit rozhodovací praxe soudů - a společník má povinnost zabezpečit zájmy společnosti tím, že vykoná všechny činnosti, u nichž hrozí, že by prodlením mohla být společnosti způsobena škoda. Pokud by tuto povinnost nesplnil, vzniká povinnost nahradit škodu jemu samotnému. Po účinnosti výpovědi se výkon obchodního vedení přenáší na všechny ostatní společníky, kteří však svým rozhodnutím mohou opět pověřit obchodním vedením jen některé z nich.

K bodu 74 (§ 81 odst. 5)

Dochází k upřesnění v tom smyslu, že kontrolou a nahlížením do dokladů společnosti lze zmocnit pouze auditora, který je vázán povinností mlčenlivosti.

K bodu 75 (§ 82)

Novela upřesňuje okamžik splatnosti podílu na zisku. Rovněž vypouští právo společníka na úrok z vloženého vkladu, který vlastně stavěl vklad společníka do základního kapitálu společnosti na úroveň nevratného úvěru.

K bodu 76 (§ 82a)

Vymáhání nároků, které vznikly společnosti vůči společníkům, přísluší primárně těm společníkům, kteří jednají jménem společnosti jako její statutární orgán. I u veřejné obchodní společnosti je možné, že svoje povinnosti nebude řádně plnit společník, který současně vykonává funkci statutárního orgánu, a je tudíž k vymáhání škod způsobených vlastní činností, popř. k vymáhání splacení vlastního vkladu, lhostejný. V těchto situacích by společníkům nezbyla jiná cesta než postup podle § 90, tj. návrh na zrušení společnosti rozhodnutím soudu pro podstatné porušování povinností jedním ze společníků, popř. návrh na vyloučení tohoto společníka ze společnosti. Úprava uvedená v § 82a výslovně připouští i pro veřejnou obchodní společnost možnost, aby na náhradu škody způsobenou společností některým ze společníků, popř. na splnění jeho vkladové povinnosti, žaloval i jiný společník, zůstává-li statutární orgán společnosti nečinný.

K bodu 77 (§ 84)

Dochází k upřesnění zákazu konkurence a jeho rozšíření. Úprava však zůstává i nadále dispozitivní.

K bodu 78 (§ 85)

Dosavadní právní úprava ustanovení § 85 nerozlišovala dostatečně mezi určením, kdo je statutárním orgánem veřejné společnosti, tedy úpravou statutárního orgánu samotného, a určením způsobu, jakým tento statutární orgán jedná navenek jménem společnosti.

Novelizované znění § 85 stanoví výslovně, že statutárním orgánem jsou všichni společníci, pokud společenská smlouva neurčí, že jsou to jen někteří ze společníků, popřípadě pouze společník jediný. Je tedy zřejmé, že společnost má pouze jediný statutární orgán, a to buď kolektivní (všichni nebo někteří společníci) nebo jednotlivce, přičemž může jít o fyzickou i právnickou osobu.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že ve veřejné obchodní společnosti je schopnost být členem statutárního orgánu dána společníkům, je součástí jejich společnického postavení a společnického vztahu ke společnosti. Na rozdíl od kapitálových společností zde splývají práva a povinnosti společníka a práva a povinnosti člena statutárního orgánu, resp. není oddělen právní vztah statutárního orgánu a společnosti od právního vztahu společníka a společnosti. Není proto třeba žádného rozhodnutí, které by společníka ustanovilo do funkce člena statutárního orgánu nebo opět z této funkce odvolalo, protože oprávnění být členem statutárního orgánu a způsobem stanoveným společenskou smlouvou nebo zákonem za společnost jednat je součástí práv a povinností společníka. Společenská smlouva může pouze na základě souhlasného projevu vůle společníků některé z nich tohoto oprávnění zbavit, popřípadě změnou společenské smlouvy mu je opět přiznat. Znamená to rovněž, že členem statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti nemůže být osoba - nespolečník, třetí osoba stojící mimo společnost.

Z výše uvedené povahy postavení členů statutárního orgánu veřejné obchodní společnosti potom vyplývá, že není nutno upravovat pravidla o odvolání, neboť všechny tato otázka se přímo dotýká významného oprávnění každého společníka a je řešitelné jen jako změna společenské smlouvy. V posledním odstavci je naopak řešena možnost společníka z funkce odstoupit - zákon musí poskytovat východisko pro situace, kdy společník z jakéhokoli důvodu nechce nebo nemůže právo být statutárním orgánem vykonávat a ostatní by nesouhlasili se změnou společenské smlouvy v tomto směru. Obecné ustanovení § 66 odst. 1 zde není použitelné, neboť počítá pouze s případy, kdy jsou členové statutárních orgánů jmenováni jiným orgánem společnosti.

Pro společníky v postavení statutárního orgánu platí povinnost vyjádřená v § 79a postupovat v záležitostech společnosti s náležitou péčí, porušení této povinnosti by mohlo mít za následek kromě závazku k náhradě škody též žalobu na zrušení společnosti podle ustanovení § 90. Touto cestou by byly řešitelné i případy, kdy by společník, který by porušil své povinnosti jako člen statutárního orgánu, nesouhlasil se změnou společenské smlouvy, která by jej oprávnění být členem statutárního orgánu zbavovala.

K bodu 79 (§ 88)

V ustanovení § 88 došlo novelizací k několika upřesněním zákonného textu a ke změně řešení, pokud jde o právní nástupnictví po zemřelých společnících - fyzických osobách a zrušených právnických osobách, které byly společníky společnosti.

Do ustanovení byla rovněž zapracována úprava navazující na v občanském soudním řádu nově upravenou možnost exekuce na podíl společníka.

V prvním odstavci se v písmenu a) výslovně upravuje dosud jen judikatorně řešená dispozice pro obsah společenské smlouvy a upřesňuje se, že se odchylné ustanovení ve společenské smlouvě může týkat jen úpravy výpovědní lhůty, nikoli též toho, aby společenská smlouva vylučovala možnost podání výpovědi.

Pokud jde o právní nástupnictví po zemřelých společnících - fyzických osobách, sjednocuje se řešení s dědickým režimem podle občanského zákoníku. Znamená to, že podíl na veřejné obchodní společnosti je předmětem dědění a dědicové se stávají společníky společnosti na základě dědického právního nástupnictví, tj. okamžikem smrti společníka - zůstavitele. Realizace dědického nástupnictví je však podmíněna ustanovením společenské smlouvy, která je musí výslovně připustit. Z osobní povahy společnosti totiž vyplývá vázanost její existence na konkrétní osoby společníků. Tato vázanost má za následek zrušení společnosti ve všech případech, kdy účast jednoho ze společníků na společnosti z jakéhokoli důvodu skončí. Dědické nástupnictví po zemřelém společnících představuje proto výjimku z této konstrukce a musí být výslovně společenskou smlouvou povoleno.

Řešení obdobné dědickému nástupnictví po zemřelých společnících - fyzických osobách přináší novelizace, i pokud jde o zrušené právnické osoby, které byly společníky veřejné obchodní společnosti. Jejich zrušení má opět za následek zrušení společnosti jako takové. Tento následek však mohou společníci ve společenské smlouvě odvrátit, pokud připustí, aby se společníky stal právní

nástupce, popřípadě právní nástupci, zrušené právnické osoby. Pro případy, kdy se právnická osoba - společník veřejné obchodní společnosti ruší bez právního nástupce s likvidací, zůstává zbylým společníků postup podle ustanovení § 88 odst. 2, pokud zůstali ve společnosti alespoň dva a chtějí v jejím podnikání pokračovat.

Do druhého odstavce § 88 byla doplněna lhůta, v níž společníci mohou zrušení společnosti odvrátit dodatečnou dohodou o jejím pokračování. Pokud tato lhůta uplyne marně, působí tato právní skutečnost vstup zrušené společnosti do likvidace a vzniká povinnost ustanovit způsobem, který určuje § 71, likvidátora. Znamená to, že likvidátora buď jmenuje statutární orgán společnosti nebo ten, koho označuje společenská smlouva. Pokud se tak nestane bez zbytečného odkladu poté, co uplynula tříměsíční lhůta určená k dodatečné dohodě, jmenuje likvidátora společnosti soud.

K bodu 80 (§ 90)

Dosavadní právní úprava neumožňovala zachytit některé případy porušování povinností společníka, ani situace, kdy se činnost společnosti nevyvíjela zcela podle původních představ společníků, ale oni sami se nebyli schopni dohodnout na řešení této situace. Nové znění právní úpravy uvedené v § 90 by mělo poskytnout východisko pro případ, že některý ze společníků porušuje svoje povinnosti a společnost tak poškozují. Novelizace otevírá též východisko pro případy, kdy se společníci nebudou schopni dohodnout na zaměření podnikatelské činnosti společnosti, popřípadě na způsobu, jakým má společnost fungovat.

Výčet uvedený v novém znění § 90 je příkladný, důležitost důvodů pro zrušení společnosti bude vždy na posouzení soudu a její kriteria musí být v průběhu času vymezena judikaturou.

Druhý odstavec umožňuje řešit situace, kdy svoje povinnosti porušuje pouze jeden ze společníků, popř. jen několik ze společníků, ale ostatní společníci by byli schopni pokračovat v činnosti společnosti a nemají zájem na jejím zrušení. Mohou potom podat návrh na vyloučení toho něho těch společníků, kteří porušují svoje povinnosti a rozhodnutí soudu o vyloučení uvedeného společníka nebo společníků nevede ke zrušení společnosti. Vyloučenému (vyloučeným) přísluší vypořádací podíl a společnost trvá i nadále za předpokladu, že počet jejích společníků neklesl po vyloučení pod dva.

K bodu 81 (§ 91)

Vzhledem k tomu, že důsledky smrti společníka jsou nově řešeny v § 88, upravuje se nově v tomto ustanovení pouze lhůta pro výpověď dědicem podílu společníka.

K bodu 82 (§ 92a až 92e)

Podle § 92a se na fúze veřejných obchodních společností, jak ve formě sloučení, tak ve formě splynutí, použijí jednak obecná ustanovení § 69b, jednak právní úprava obsažená u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným s odchylkami stanovenými v tomto ustanovení. Odchytky od úpravy obsažené u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným jedná upřesňují, koho se týkají povinnosti ukládané u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným představenstvu a jednatelům a jednak přinášejí zjednodušení procesu fúze z hlediska plnění informačních povinností, pokud všichni společníci jsou osobami, které jsou oprávněny k obchodnímu vedení společnosti.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy umožňuje ustanovení § 92b, aby veřejná obchodní společnost byla sloučena nebo splynula s komanditní společností tak, že nástupnickou společností bude veřejná obchodní společnost. V současné době je třeba k fúzi veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti dvou právních kroků; nejprve by bylo nutné přeměnit komanditní společnost na veřejnou obchodní společnost a teprve poté by bylo možné, aby tyto společnosti splynuly nebo aby se sloučily. Tím dochází ke značnému zjednodušení právního postupu a k ušetření nákladů spojených s uvedenou

transakcí.

Institut převodu obchodního jmění na jiného společníka podle § 92c umožňuje řešit situaci, kdy ve společnosti zůstává pouze jediný společník. Podle stávající právní úpravy je taková situace řešitelná pouze zrušením společnosti a její likvidací. Navrhovaná právní úprava vede ke značnému zjednodušení, neboť umožňuje, aby společník, který ve společnosti zůstal jako jediný společník, převzal celé obchodní jmění společnosti a tím ušetřil náklady spojené s likvidací společnosti a mohl přitom pokračovat v podnikatelské činnosti společnosti.

Při zrušení veřejné obchodní společnosti převodem jmění na společníka se použijí jak obecná ustanovení obsažená v § 69c, tak ustanovení upravující převod obchodního jmění na jediného akcionáře s odchylkami uvedenými v tomto ustanovení.

Na rozdělení veřejné obchodní společnosti obdobně jako na fúzi nebo převod obchodního jmění na jiného společníka se podle § 92d použijí jednak obecná ustanovení § 69c a jednak právní úprava rozdělení podrobně upravená u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným s odchylkami uvedenými v tomto ustanovení.

Navrhovaná právní úprava umožňuje, aby při rozdělení se vznikem nových právnických osob vznikly jak veřejné obchodní společnosti, tak komanditní společnosti a aby při rozdělení sloučením rozdělovaná společnost mohla být sloučena jak do komanditní společnosti, tak do společnosti s ručením omezeným. Toto navrhované řešení opět zjednodušuje postup a umožňuje snižovat náklady při provádění transformace ekonomických subjektů.

Ustanovení § 92e doplňuje ustanovení § 69d až § 69h pro případ, že subjektem, který mění právní formu, je veřejná obchodní společnost. Vzhledem k tomu, že dochází k zásadní změně postavení společníků, vyžaduje se ke změně právní formy souhlas všech společníků a v zájmu právní jistoty věřitelů společnosti se výslovně stanoví, že i po přeměně na jinou právní formu ručí bývalí společníci veřejné obchodní společnosti za závazky existující ke dnu zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku ve stejném rozsahu, jako ručili dosud.

K bodu 83 (§ 93 odst. 2 a 3)

V souladu s úpravou požadavků na společníka veřejné obchodní společnosti se upřesňují i požadavky na komplementáře, neboť právní postavení komplementářů je obdobné právní postavení.

K bodu 86 (§ 97 odst. 4)

Dosud kogentní úprava změn společenské smlouvy se mění na omezeně dispozitivní. Důvodem je snaha umožnit pružnější změny společenské smlouvy i ve společnostech s větším počtem společníků.

K bodu 88 (§ 98)

Návrh upřesňuje práva komanditisty na informace a nově zakotvuje právo kontroly. Obdobně jako společník veřejné obchodní společnosti bude i komanditista oprávněn zmocnit k provedení kontroly účetních knih a účetních dokladů auditora.

K bodu 89 a 90 (§ 100)

Dosavadní úprava rozdělení zisku v obchodním zákoníku nekorespondovala s daňovými a účetními předpisy. Nově navržená právní úprava odpovídá pravidlům zdanění a účetnictví. Podle těchto předpisů se zjištěný základ daně (zisk) rozděluje mezi komplementáře a společnost. Návrh předpokládá, že veškerý zisk připadající společnosti se rozdělí mezi komanditisty, avšak současně

umožňuje, aby společenská smlouva připustila dělení zisku mezi společnost a komanditisty. V souladu s dosavadní úpravou hradí ztrátu především komplementáři.

K bodu 92 (§ 102)

Do ustanovení tohoto paragrafu byla zapracována úprava navazující na nově upravenou možnost exekuce na podíl společníka v občanském soudním řádu.

Na rozdíl od komplementáře není komanditista oprávněn ze společnosti vystoupit. Dosud se tento závěr vyvozoval pouze nepřímou odkazem na použití ustanovení o společnosti s ručením omezeným. Ustanovení rovněž zpřesňuje dosud spornou otázku důsledku ztráty či omezení způsobilosti komanditisty k právním úkonům.

Obdobně jako u veřejné obchodní společnosti zákon i u komanditistů mění režim důsledku jejich smrti tak, že podíl komanditisty na společnosti se zásadně dědí, aby společnost nebyla zbytečně zatěžována výplatou vypořádacího podílu. Pokud na tom budou mít společníci zájem, mohou ve společenské smlouvě dědění obchodního podílu vyloučit. Pokud však smlouvou dědění nevyločí, nebude dědic již podávat přihlášku do společnosti. Pokud by nechtěl podíl zdědit, musel by odmítnout dědictví.

K bodu 93 (§ 103)

Změna úpravy je vyvolána změnou ustanovení a změnou právní formy v § 69a až 69g.

K bodu 94 (§ 104 odst. 1)

Důvodem úpravy je upřesnění terminologie.

K bodu 95 (§ 104 odst. 4)

Zákon dosud neupravoval způsob výpočtu vypořádacího podílu v komanditní společnosti. Z odkazu na použití veřejné obchodní společnosti nebylo zcela jasné, zda se vypořádací podíl na komanditní společnosti má určit stejně jako podíl na likvidačním zůstatku veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti. Navržená právní úprava tuto nejasnost řeší.

K bodu 96 (§ 104a až 104e)

V souladu s obecnou konstrukcí právní úpravy komanditní společnosti se i na fúze komanditních společností podle § 104a přiměřeně použijí ustanovení o fúzích veřejných obchodních společností. Vzhledem tomu, že v komanditních společnostech existují dva druhy společníků, obsahuje právní úprava zvláštnosti vztahující se ke komanditistům komanditních společností. Vzhledem k tomu, že je možné, že společník, který měl před fúzí postavení komanditisty, bude mít v nástupnické společnosti postavení neomezeně ručícího společníka, řeší návrh i specifika ručení za závazky společnosti.

Návrh umožňuje v § 104b fúzi komanditní společnosti s veřejnou obchodní společností do nástupnické komanditní společnosti, což podle dosavadní právní úpravy nebylo možné a k realizaci takové operace bylo nutné dvou kroků - přeměny veřejné obchodní společnosti na komanditní společnost a následná fúze komanditních společností. Navržená úprava umožňuje výrazně snížit transakční náklady.

Na zrušení komanditní společnosti převedením jmění na jednoho společníka podle § 104c se zásadně použije úprava obsažená u veřejné obchodní společnosti s tím, že takový převod je možný pouze v případě, že tímto jediným společníkem bude komplementář.

Vzhledem k tomu, že zákon připouští, aby rozdělením vznikla veřejná obchodní společnost a komanditní společnost a rozdělení sloučením s veřejnou obchodní společností a komanditní společností, není nutné upravovat žádná specifika rozdělení komanditních společností a lze podle § 104d přiměřeně použít ustanovení upravující rozdělení veřejné obchodní společnosti a sloučení komanditní společnosti.

Na změnu právní formy komanditní společnosti se podle § 104e v plném rozsahu uplatní ustanovení § 69d až § 69h.

Specificky se upravuje pouze rozhodnutí společníků o změně právní formy, které musí mít formu smlouvy a dále ručení společníků za závazky společnosti existující ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku.

V zájmu ochrany věřitelů se navrhuje, aby ručení společníků po změně právní formy za závazky existující ke dni změny právní formy bylo minimálně takové, jaké bylo před zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku.

K bodu 97 a 98 (§ 105 a 106)

V § 105 odst.1 dochází k upřesnění definice společnosti s ručením omezeným, neboť stávající definice nevystihuje podstatu této společnosti, protože je použitelná na jakoukoliv obchodní společnost.

Současně dochází ke změně pojetí ručení společníků za závazky společnosti. Stávající úprava ručení společníků za závazky společnosti je v evropském právu neobvyklá. Ve většině právních států neručí společníci společnosti s ručením omezeným věřitelům za závazky společnosti vůbec. Výjimkou je švýcarská úprava, jejíž společníci však ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně do celkové výše nesplaceného základního kapitálu. Navrhuje se převzít tuto konstrukci, neboť stávající konstrukce je neobvyklá a nedostatečně chrání věřitele společnosti.

Nově doplněná ustanovení § 105 odst. 2 využívají možnosti dané článkem 2 odst. 2 Dvanácté směrnice, které připouští, aby členské státy stanovily zvláštní sankci nebo zařadily zvláštní ustanovení do svého právního řádu pro případ, že jedna fyzická osoba je jediným společníkem několika společností, nebo jestli společnost o jediném společníku je jediným společníkem v jiné společnosti. Současné české právo této možnosti nevyužilo a absolutní volnost zakládání neomezeného množství společností s ručením omezeným jednou fyzickou osobou bylo často zneužíváno na úkor věřitelů. Stejně tak bylo možné zakládání společností s jediným společníkem jinou společností s jediným společníkem, takže jedna majetková hodnota sloužila v řadě k založení několika na sebe navazujících společností o jediném společníku. Nová právní úprava by měla takové praktiky, které ve svém důsledku vedou k poškozování věřitelů, ztížit. Výjimka bude platit pouze pro podnikatelské uskupení, které bude mít charakter koncernu. V koncernu bude možné, aby společnost o jednom společníku založila jinou společnost rovněž o jednom společníku.

K bodu 100 (§ 108)

V § 108 odst. 1 se mění minimální výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným, neboť se podstatně změnila cenová hladina oproti době, kdy byla minimální výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným stanovena.

V odstavci druhém se výslovně řeší možnost započtení pohledávky na splacení vkladu do základního kapitálu v souladu s navrhovanou úpravou § 59 odst. 7.

K bodu 101 a 102 (§ 109)

V ustanovení § 109 dochází pouze k upřesnění použitých termínů.

K bodu 103 (§ 110 odst. 1)

Rozšiřuje se výčet podstatných částí společenské smlouvy o určení správce vkladu. Tuto náležitost dosud stanovil pouze § 60 s tím, že bylo sporné, jaké právní důsledky má neuvedení osoby správce vkladu ve společenské smlouvě, když nebyl uveden ve výčtu povinných náležitostí smlouvy v § 110. Kromě toho se za podstatnou část společenské smlouvy prohlašují jakékoliv jiné údaje uvedené na jiném místě tohoto zákona.

K bodu 104 a 105 (§ 111 odst. 1 a § 112 odst. 2)

V § 111 odst. 1 dochází k terminologickému upřesnění právní úpravy a v souvislosti se zvýšením minimální částky výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným se zvyšuje i rozsah vkladů, které jsou zakladatelé povinni splatit před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Doplnuje se obdobně jako u akciové společnosti povinnost splatit před zápisem do obchodního rejstříku emisní ážio.

V souladu s ustanovením § 27a a § 59 odst. 3 se v zájmu právní jistoty v § 112 odst. 2 výslovně stanoví, že k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku je nutno doložit i posudek znalce o ocenění nepeněžitých vkladů.

K bodu 106 (§ 113 odst. 1)

V odstavci 1 se zpřesňuje lhůta pro splácení vkladů.

Výslovně se stanoví, že je přípustné prominout povinnost splatit vklad do základního kapitálu v případě, že dojde ke snížení základního kapitálu. Takováto možnost zatím existovala pouze u akciové společnosti. Není věcného důvodu, proč tento způsob snížení základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným vylučovat, pokud bude dostatečně zajištěna ochrana věřitelů.

K bodu 108 a 109 (§ 113 odst. 5 a 6)

Ustanovení odstavce 5 koresponduje nové úpravě § 120.

V ustanovení odstavce 6 se výslovně řeší výkladový problém, zda k převodu obchodního podílu při rozdělení vkladu dochází ex lege, anebo zda je nutné uzavřít smlouvu o převodu obchodního podílu. V zájmu zjednodušení postupu stanoví zákon výslovně, že rozhodnutím valné hromady o rozdělení obchodního podílu přechází obchodní podíl na společníky bez dalšího. Dále se zde výslovně řeší otázka úplaty při převzetí části obchodního podílu společníky.

K bodu 110 až 112 (§ 114)

V ustanovení § 114 dochází pouze k terminologickému upřesnění a ke zpřesnění definice obchodního podílu v souladu s publikovanými názory právní teorie. Ustanovení obsažené v dosavadním odstavci 4 se přesouvá do ustanovení § 120 odst. 2, neboť sem věcně patří.

K bodu 113 a 114 (§ 115 odst. 2 a 3)

V § 115 odst. 2 se řeší sporný problém, zda při převodu obchodního podílu na třetí osobu je nutný souhlas valné hromady, pokud společenská smlouva výslovně takový souhlas valné hromady nevyžaduje. Navrhovaná právní úprava řeší tento problém tak, že souhlas valné hromady s převodem obchodního podílu na třetí osobu musí výslovně zakotvit společenská smlouva a nikoliv tak, že tento požadavek plyne přímo ze zákona. Ustanovení výslovně řeší též ručení převodce podílu.

K bodu 115 (§ 115 odst. 4)

V ustanovení odstavce 4 se řeší dosud ne zcela jasná problematika účinků převodu obchodního podílu ve vztahu ke společnosti. Nově účinky převodu obchodního podílu ve vztahu ke společnosti váží na doručení účinné smlouvy o převodu obchodního podílu společnosti.

K bodu 116 (§ 116 odst. 2)

Navrhuje se zásadní změna konstrukce právní úpravy v případě smrti společníka. Dosavadní právní úprava byla konstruována v neprospěch společnosti a jednostranně ve prospěch dědiců zemřelého společníka, neboť dědic zemřelého společníka mohl kdykoliv požadovat vyplacení vypořádacího podílu, i když společenská smlouva připouštěla dědění obchodního podílu. Navíc tato konstrukce znemožňovala jakýkoliv přechod obchodního podílu na dědice v případě, že šlo o společnost o jediném společníku a zakladatelská listina nepřipouštěla dědění obchodního podílu.

Nová právní konstrukce vychází z toho, že obchodní podíl zemřelého společníka je předmětem dědění; společenská smlouva nemusí výslovně připouštět dědění obchodního podílu, ale obráceně, může přechod obchodního podílu na dědice vyloučit. Tato možnost se však nepřipouští u společností o jediném společníku, neboť zde by opět vznikala neřešitelná situace, pokud by dědicové nemohli nabýt dědění obchodní podíl této společnosti.

Nebude-li společenská smlouva vylučovat dědění obchodního podílu a dědic se nebude chtít stát společníkem společnosti, bude muset dědictví odmítnout. To by v určitých případech mohlo být pro dědice velmi nevýhodné, a proto současně zákon umožňuje, aby sice dědic dědictví neodmítl ale v případě, že na něm nebude možné spravedlivě trvat, aby byl společníkem společnosti, bude se moci domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem. Mohlo by jít například o situace, kdy společnost bude nefunkční anebo o případy, kdy společník podle společenské smlouvy bude zavázán k osobnímu plnění ve prospěch společnosti.

K bodu 117 (§ 117 odst. 3)

Dochází pouze upřesnění požadavku na zachování výše vkladu v souladu se závěry, ke kterým dospěla judikatura.

K bodu 118 (§ 117a)

Zařazuje se nové ustanovení § 117a o zástavním právu k obchodnímu podílu. Přidržíme se tu obecného řešení zástavního práva i nám známých zahraničních úprav v tom směru, že zachováme oprávnění společníka, aby vykonával svá práva ve společnosti i nadále. Neumožňuje se propadná zástava, ale zákon dovoluje za stanovených podmínek převod podílu na úhradu dluhu. Zájmy dlužníka chrání požadavek znaleckého ocenění a povinnost věřitele vyplatit část hodnoty přesahující pohledávku s příslušenstvím. Zájmy společnosti jsou chráněny požadavkem jejího předběžného souhlasu tam, kde je omezena převoditelnost podílu. Zájmy třetích osob chrání povinná publicita, zejména prostřednictvím obchodního rejstříku. Zápis do něj bude mít konstitutivní význam. I kdyby však došlo k zápisu a nebyl by poskytnut souhlas společnosti, přestože byl nutný, zástavní právo by nemohlo vzniknout.

K bodu 119 (§ 118)

Navrhovaná právní úprava zvyšuje právní význam seznamu společníků, a to tak, že konstrukce seznamu společníků je obdobná konstrukci seznamu akcionářů podle § 156 a účinky převodu obchodního podílu podle § 115 odst. 4 budou vázány právě na změnu zápisu v tomto seznamu společníků.

K bodu 121 (§ 120 a 121)

Úprava § 120 odst. 1 řeší sporný problém, zda při uvolnění obchodního podílu přechází obchodní podíl do majetku společnosti anebo nikoliv. Navrhovaná právní úprava zakazuje společnosti pouze smluvně nabývat vlastní obchodní podíly a brát je do zástavy, avšak výslovně připouští přechod vlastního obchodního podílu na společnost v případě, že dochází k uvolnění obchodního podílu, s tím, že společnost není oprávněna vykonávat práva společníka a musí vytvořit rezervní fond ve výši, v jaké bude vlastní obchodní podíl vykazovat v aktivech.

Současně se do tohoto ustanovení přesouvá úprava dosavadního § 114 odst. 4, který odkazoval na obdobné použití ustanovení § 161e i na společnost s ručením omezeným, neboť sem věcně patří. V ustanovení § 120 odst. 3 se výslovně zakazuje osobě ovládané společností s ručením omezeným smluvně nabývat obchodní podíly na této společnosti. Pokud by došlo k nabytí vlastního obchodního podílu jinak než na základě smlouvy, ukládá se ovládané osobě vytvořit rezervní fond a ve stanovené době zcizit obchodní podíl. Ovládaná osoba však nemůže vykonávat hlasovací práva a přednostní práva spojená s obchodním podílem, může však vykonávat práva majetková, jimiž jsou zejména právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na vypořádací podíl.

V souladu se zahraničními právními úpravami společnosti s ručením omezeným se podle § 121 příplatek nad vklad do základního kapitálu neváže již jen k povinnosti uhradit ztrátu společnosti, ale obecně se připouštějí příplatky nad vklad do základního kapitálu na základě společenské smlouvy, a to k jakýmkoliv účelům. Výslovně se zakazuje dosud sporná možnost ukládat příplatkovou povinnost opakovaně poté, co již byla do výše hodnoty poloviny základního kapitálu uložena. Výslovně se rovněž upravují podmínky vrácení příplatku.

K bodu 122 (§ 122 odst. 2)

V odstavci 2 se výslovně řeší, zda může společník zmocnit jinou osobu k výkonu práva nahlížet do dokladů společnosti a provádět kontrolu. V zájmu ochrany společnosti i ostatních společníků se navrhuje, aby bylo možné zmocnit k výkonu tohoto práva pouze auditora, který je ze zákona vázán povinností mlčenlivosti.

Dále se rozšiřuje výčet nemajetkových práv společníků o právo vyžádat ověření účetní závěrky auditorem v případech, kdy společnosti takovou povinnost zákon neukládá. Obdobné právo společníků obsahoval již zákon o společnosti s ručením omezeným z roku 1906.

K bodu 123 (§ 123)

V ustanovení odstavce 1 dochází k upřesnění v tom směru, že společníci nemají právo na celý podíl ze zisku společnosti, ale jen z té části zisku společnosti, který určí valná hromada k rozdělení mezi společníky.

Dále se mění dispozitivní úprava tak, že zisk se mezi společníky rozděluje v poměru jejich obchodních podílů, nikoliv podle poměru jejich splacených vkladů, neboť to lépe odpovídá pojetí a významu obchodního podílu na společnosti s ručením omezeným.

V ustanovení odstavce 2 se upřesňuje z jakých vlastních zdrojů nelze vyplácet podíl společníků s ručením omezeným na zisku.

K bodům 125 až 127 (§ 124)

Změna odstavce 1 je pouze terminologickým upřesněním.

V ustanovení odstavce 2 se uvádí do souladu s ustanovením § 125 o působnosti valné hromady.

Nově vložený odstavec 3 výslovně zakazuje používat rezervní fond do výše 10 % základního kapitálu k jiným účelům, než je úhrada ztrát společnosti, obdobně jak to řeší ustanovení § 217.

K bodu 128 (§ 125)

V odstavci 1 písm. a) dochází k upřesnění právní úpravy s ohledem na změnu ustanovení § 64 obchodního zákoníku.

V písm. b) se upřesňuje působnost valné hromady při schvalování účetních závěrek společnosti.

V písm. d) se upřesňuje rozhodovací působnost valné hromady při změnách obsahu společenské smlouvy a výslovně se stanoví, že valná hromada nerozhoduje o změně obsahu společenské smlouvy, pokud k němu dochází na základě jiných právních skutečností. Bližší úprava postupu rozhodování společenské smlouvy je pak upravena v § 141 obchodního zákoníku.

V písm. i) se upřesňuje působnost valné hromady při likvidaci společnosti a v písm. k) při rozhodování o fúzi, převodu jmění na společníka, rozdělení a změně právní formy.

V písm. j) se rozšiřuje působnost valné hromady na smlouvy, jejichž předmětem je převod nebo nájem podniku nebo jeho části.

Písmeno l) je promítnutím nové úpravy § 190b a písm. m) nové úpravy § 66 odst. 2.

V odstavci 2 se výslovně řeší výkladový problém, zda k odvolání a jmenování prokuristy je třeba ještě jiného úkonu než je rozhodnutí valné hromady. Navrhovaná úprava výslovně stanoví, že jiných úkonů zapotřebí není a valná hromada přímo jmenuje a odvolává osobu prokuristy.

K bodu 129 (§ 127)

V odstavci 1 se výslovně řeší sporný problém, zda společenská smlouva může obsahovat vyšší požadavky na usnášenischopnost valné hromady, ve prospěch této možnosti. Tím se posiluje dispozitivnost právní úpravy.

V odstavci 4 se nově stanoví, k jakým rozhodnutím valné hromady je zapotřebí souhlasu dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků. Současně se výslovně umožňuje, že i v těchto případech může společenská smlouva vyžadovat vyšší počet hlasů než zákon. Při nerovnoměrném snižování vkladů v důsledku snížení základního kapitálu, se vyžaduje k přijetí rozhodnutí valné hromady souhlasu všech společníků, neboť se významně mění vztahy mezi společníky a jakýkoliv jiný postup by mohl vést k poškození menšinových společníků.

V odstavci 5 se upřesňuje, kdy může společník vykonávat hlasovací práva na valné hromadě. V písmenu c) se výslovně řeší dosud sporná otázka, kdy se zákaz výkonu hlasovacích práv vztahuje na jmenování společníka jednatelem, členem dozorčí rady, likvidátorem nebo prokuristou a na jejich odvolání.

Nové ustanovení odstavce 7 řeší případy, kdy valná hromada rozhoduje většinou hlasů všech společníků. Může se stát, že valné hromady se nebude účastnit dostatečný počet společníků z objektivních důvodů, např. pro nemoc, nepředvídané zpoždění dopravních prostředků apod. Přestože společník s navrhovaným rozhodnutím valné hromady souhlasí, nemůže dosud právně relevantním způsobem vyslovit dodatečně souhlas s rozhodnutím valné hromady, takže rozhodnutí nemůže být přijato. Nově navrhovaná právní úprava umožňuje, aby společník v těchto případech vyslovil svůj souhlas s rozhodnutím valné hromady dodatečně.

Výslovně se také řeší postup pro případ, že zákon vyžaduje, aby z rozhodnutí valné hromady byl pořízen notářský zápis.

K bodu 130 a 131 (§ 128)

Úprava ustanovení § 128 uvádí právní úpravu schvalování účetní závěrky do souladu s právní úpravou celé společnosti s ručením omezeným, neboť není žádného věcného důvodu pro úpravu odchylnou. To platí i pokud jde o úpravu svolávání mimořádné valné hromady. Současná právní úprava vyžaduje, aby jednatel svolal mimořádnou valnou hromadu, klesne-li rezervní fond pod polovinu hodnoty ve srovnání s jeho výší ke dni konání valné hromady, avšak o použití rezervního fondu zpravidla rozhoduje valná hromada. Tato právní úprava je tedy neodůvodněná. Naopak není uloženo jednatelem svolat mimořádnou valnou hromadu, pokud ztráta společnosti dosáhla takové výše, že k její úhradě by bylo nutno snížit základní kapitál společnosti s ručením omezeným o více než

polovinu.

Odkaz na použití ustanovení § 193 znamená, že jednatele budou rovněž povinni svolat mimořádnou valnou hromadu, pokud společnost bude v úpadku, že budou ručit věřitelům společnosti, pokud nepodají bez zbytečného odkladu návrh na prohlášení konkurzu.

K bodu 132 (§ 129 až 131)

V § 129 odst. 1 dochází k upřesnění pravidel pro svolávání a průběh valné hromady. Tyto problémy nebyly dosud právem řešeny a řídily se pouze ustanoveními společenské smlouvy. Pokud ovšem ustanovení ve společenské smlouvě chybělo, bylo nutno postupovat pouze podle obecných zásad, na nichž spočívá obchodní zákoník. To se v praxi jevilo jako nedostatečné.

Nově vkládaný odstavec 3 navrhuje řešit problematiku volby funkcionářů valné hromady a vyhotovování zápisu z valné hromady. Rovněž tato problematika není právem dosud upravena a přispěje k posílení jistoty společníků ve společnostech s ručením omezeným.

V § 130 odst. 1 se řeší sporný problém, která osoba je oprávněna předložit společníkům návrh usnesení mimo valnou hromadu k rozhodnutí. V souladu se převládajícím názorem se navrhuje tento problém řešit tak, že jde o osobu, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu.

Nově vložený odstavec 2 v § 130 řeší otázku přijímání rozhodnutí mimo valnou hromadu, pokud zákon vyžaduje, aby o rozhodnutí valné hromady byl pořízen notářský zápis. Dosud nebylo možné tato rozhodnutí mimo valnou hromadu přijímat. V souladu se zahraniční právní úpravou, zejména rakouskou a německou, se navrhuje řešit tento problém tak, že souhlas společníků bude muset mít formu notářského zápisu, jehož součástí bude i obsah návrhu rozhodnutí, jež má být společníky mimo valnou hromadu přijat.

V ustanovení § 131 odst. 1 se upřesňuje institut neplatnosti usnesení valné hromady tak, že nejde pouze o právo požádat soud o vyslovení neplatnosti, ale jde o právo domáhat se, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady. Ustanovení též řeší dosud neřešenou otázku aplikace § 131 na postup podle § 130.

V § 131 v novém odstavci 2 se řeší případy, kdy existuje fiktivní rozhodnutí valné hromady, tzn. je tvrzeno, že valná hromada určité rozhodnutí přijala, přesto že o něm nebylo vůbec hlasováno a případy, kdy obsah usnesení valné hromady byl přijat jinak, než jak je společností tvrzeno. V tomto případě je nutné, aby byla zakotvena subjektivní lhůta pro podání žaloby o neplatnost usnesení valné hromady, neboť objektivní lhůta by v mnoha případech znamenala, že takové rozhodnutí by nebylo možné napadnout, neboť o takovémto rozhodnutí se společník zpravidla dozví až po delší době. V zájmu právní jistoty však je nutné objektivní omezení této lhůty.

V § 131 v novém odstavci 3 se řeší, kdy soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví, přestože jsou splněny podmínky ustanovení § 131.

V podstatě se přebírá dosavadní znění ustanovení § 181, které bylo do zákona zapracováno k zajištění ochrany práv třetích osob jednajících v dobré víře, ale i k ochraně práv akcionářů před šikanózními žalobami.

V ustanovení písm. d) jsou řešeny případy, kdy se neplatnosti usnesení valné hromady domáhá osoba, která sama nezákonným způsobem valnou hromadu svolala, avšak na valné hromadě byli přítomni všichni společníci nebo jejich zástupci a dané usnesení valné hromady schválili.

V § 131 odst. 4 jsou řešeny nároky oprávněných osob, pokud usnesení valné hromady již nelze prohlásit za neplatné z důvodu uvedených v odstavci 3, avšak osobám oprávněným k podání žaloby v důsledku vad rozhodnutí valné hromady byla způsobena újma na právech, popřípadě i škoda. Zákon výslovně stanoví, že nemožnost prohlásit neplatnost usnesení valné hromady nemá vliv na právo těchto osob na náhradu škody, která jim byla protiprávním rozhodnutím valné hromady způsobena, a přiznává jim i právo na zadostiučinění za způsobenou újmu, pokud bylo rozhodnutím valné hromady zasaženo do základních práv společníka. Půjde zejména o případy, kdy společníkovi není umožněn

výkon jeho práv na valné hromadě, avšak pro nízký počet hlasů, jimiž společník disponuje, nebude mít jeho neúčast vliv na výsledek rozhodnutí valné hromady.

V § 131 se v novém odstavci 5 rozšiřuje ručení jednatelů za závazky společnosti v případě, že v souvislosti s usnesením valné hromady porušili povinnosti, které jim ukládá zákon. Tím se zvyšuje právní jistota věřitelů.

V § 131 se v novém odstavci 8 řeší vztah řízení o neplatnosti valné hromady a řízení před rejstříkovým soudem. Zakotvuje se dosud jen judikovaná zásada, že v případě, že nebyla podána žaloba na neplatnost usnesení valné hromady, může platnost takového usnesení přezkoumávat pouze soud v rejstříkovém řízení. Postup, kdy by bylo možno zpochybnit platnost usnesení kdykoli, bez časového omezení, by byl v příkrém rozporu se zásadou ochrany třetích osob jednajících v dobré víře (např. při nabytí obchodního podílu nebo akcií na zvýšení základního jmění osobami stojícími mimo společnost).

Pokud byla neplatným usnesením schválena změna společenské smlouvy nebo stanov a obsah společenské smlouvy nebo stanov se dostal do rozporu s donucujícími ustanoveními zákona, nemá to vliv na možnost přezkoumat platnost změny společenské smlouvy nebo stanov společnosti.

V § 131 je v novém odstavci 9 řešeno, ve kterých případech je možné zahájit řízení za účelem dosažení shody mezi skutečným stavem a zápisem skutečnosti založené usnesením valné hromady v obchodním rejstříku. V zájmu právní jistoty je takové řízení možné zahájit jenom tehdy, pokud je na zahájení takového řízení veřejný zájem a jen pokud tím nebudou podstatně dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře. Současně, obdobně jako u mimořádných opravných prostředků a jako v zahraničních úpravách, se navrhuje omezit možnost takto zahájit rejstříkové řízení lhůtou počítanou od doby zápisu příslušné skutečnosti do obchodního rejstříku.

V § 131 v nově vkládaných odstavcích 10 a 11 se navrhuje zavést institut společného zástupce, který by v řízení o neplatnosti usnesení valné hromady chránil práva ostatních společníků. Neplatnost usnesení valné hromady se totiž nedotýká jen osoby, která žalobu podala, a společnosti, ale dotýká se všech společníků dané společnosti. Je proto třeba, aby v tomto řízení byly chráněny zájmy všech společníků. Navrhovaná úprava by měla přispět k odstranění žalob o neplatnost usnesení valné hromady, kdy jediným cílem žaloby je domoci se na společnosti nebo na ostatních společnicích neoprávněné výhody, za příslib, že žalobce vezme žalobu zpět, neboť v případě, kdy žaloba bude zjevně bezdůvodná, bude žalobce povinen nahradit náklady a odměnu společného zástupce. Z druhé strany institut společného zástupce znemožní, aby nastaly takové situace, kdy byla sice podána žaloba na neplatnost usnesení valné hromady, ale tato žaloba byla žalobcem vzata zpět za úplatu buď ze strany společnosti nebo společníka, v jehož prospěch byla rozhodnutí valné hromady přijato, přičemž ostatním společníkům, kteří vycházeli z toho, že soud usnesení valné hromady přezkoumává, zatím marně uplynula lhůta k podání žaloby. Ustanovením společného zástupce se ostatní společníci nestávají účastníky řízení a soud s nimi tedy jako s účastníky nejedná (nedoručuje jim, nezve je na jednání apod.).

K bodu 133 a 134 (§ 131a)

V tomto ustanovení dochází k upřesnění v tom směru, že jiná osoba než společník, který žalobu podal, nebo jím zmocněná osoba nemůže v řízení činit jménem společnosti ani za společnost žádné úkony, neboť tím by mohlo dojít ke zmaření smyslu právní úpravy. Stávající právní úprava totiž výslovně nevylučuje právo jednatele jménem společnosti v řízení jednat. Tento nedostatek se touto právní úpravou odstraňuje.

K bodu 135 (§ 132)

V zájmu právní jistoty a zamezení dodatečných změn ve smlouvě se navrhuje, aby i nad rámec požadavků Jedenácté směrnice měly smlouvy uzavírané jediným společníkem se společností, pokud tento společník jedná současným jménem společnosti, formu notářského zápisu.

K bodu 136 (§ 134)

V ustanovení § 134 se výslovně zakládá působnost jednatelů společnosti při obchodním vedení společnosti a zpřesňuje postup, má-li společnost jednatelů více.

K bodu 137 (§ 135 odst.2)

Jde o změny, které vyplývají ze souvislosti s ostatními změnami v úpravě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.

K bodu 138 (§ 136)

V ustanovení odstavce 1 písm. a) se upřesňuje vymezení rozsahu zákazu konkurence, neboť ze současného znění zákona nebylo patrné, zda jednatel smí či nesmí vstupovat do obchodních vztahů se společnostmi. V zájmu ochrany jak společníků, tak věřitelů společnosti se navrhuje výslovně stanovit, že jednatel do obchodních vztahů se společnostmi vstupovat nesmí.

Problematika obstarávání obchodů společnosti pro jiného se přesouvá z písm. a) do písm. b). Zákaz konkurence se rozšiřuje i na případy, kdy jednatel sice přímo nepodniká ve stejném nebo obdobném oboru podnikání jako společnost, avšak je ovládající osobou jiné osoby, která podniká ve stejném nebo podobném předmětu podnikání jako společnost.

K bodu 139 a 140 (§ 138)

V § 138 písm. c) se v souladu s úpravou § 125 obchodního zákoníku upřesňuje terminologie ve vztahu k účetním závěrkám přezkoumávaným dozorčí radou. Rozšiřuje se úprava dozorčí rady akciové společnosti i na společnost s ručením omezeným.

K bodu 141 (§ 141)

V nově formulovaném ustanovení § 141 se odstraňují pochybnosti, jež se objevily v praxi, pokud jde o rozhodování o změnách společenské smlouvy, zejména pochybnost, zda ke změně společenské smlouvy se vždy vyžaduje rozhodnutí valné hromady, nebo zda postačí dohoda společníků o změně společenské smlouvy.

Z ustanovení odstavce 1 vyplývá, že obsah společenské smlouvy může být změněn i jinak než rozhodnutím valné hromady o změně společenské smlouvy. Pokud se mění obsah společenské smlouvy rozhodnutím valné hromady, pak zákon vyžaduje dvoutřetinovou většinu všech společníků s tím, že umožňuje, aby společenská smlouva stanovila požadavky přísnější.

V odstavci 1 je rovněž řešen dosud sporný problém, zda ve zde vyjmenovaných ustanoveních je nutné měnit společenskou smlouvu prostou nebo kvalifikovanou většinou hlasů společníků anebo dokonce se souhlasem všech společníků.

Vzhledem k tomu, že se uvádí, že v uvedených případech se nepovažuje hlasování za hlasování o změně obsahu společenské smlouvy, bude nadále postačovat ve zde uvedených případech prostá většina hlasů společníků na valné hromadě.

Z obdobného použití ustanovení § 173 odst. 2 plyne, že do budoucna změna společenské smlouvy, jež bude mít za následek zvýšení nebo snížení základního kapitálu, rozdělení nebo spojení obchodního podílu, omezení převoditelnosti obchodního podílu, nabude účinnosti až zápisem těchto skutečností do obchodního rejstříku.

Z obdobného použití ustanovení § 173 odst. 3 plyne, že přijme-li valná hromada rozhodnutí, jehož důsledkem bude změna obsahu společenské smlouvy, nahradí toto rozhodnutí rozhodnutí o změně společenské smlouvy.

V odstavci 2 se řeší požadavek zvláště kvalifikovaného souhlasu v případech, že se změnou obsahu

společenské smlouvy zasahuje do práv některých nebo všech společníků. Tato úprava má svůj vzor v úpravě změn společenské smlouvy v zákoně o společnostech s ručením omezeným z roku 1906.

V odstavci 3 je promítnut požadavek článku 10 První směrnice, podle něhož změny společenských smluv musí být pořízeny jako veřejná listina.

V novém odstavci 4 se řeší dosud v praxi nejednoznačně vykládaný a používaný postup při vyhotovování úplného znění společenské smlouvy. Výslovně se stanoví, že úplné znění společenské smlouvy vyhotovuje jednatel a ukládá jej do sbírky listin příslušného rejstříkového soudu, z čehož je jasně patrné, že úplné znění společenské smlouvy nemusí mít formu notářského zápisu ani nemusí být podepsáno společníky a jejich podpisy nemusí být úředně ověřeny.

K bodu 143 (§ 143 až 147)

V § 143 odst. 1 dochází pouze k upřesnění právní úpravy přednostního práva společníků k účasti na zvýšení základního kapitálu. Výslovně v souladu s právní úpravou akciové společnosti se stanoví, že toto právo mají společníci pouze v případě, že se základní kapitál zvyšuje peněžitými vklady a že nepřebírají závazek k novému vkladu, ale ke zvýšení vkladu do základního kapitálu.

V ustanovení § 143 odst. 2 dochází pouze k upřesnění postupu při přebírání závazku ke zvýšení vkladu do základního kapitálu.

V § 143 v novém odstavci 3 se stanoví požadavky na obsah usnesení valné hromady při zvýšení základního kapitálu převzetím závazku k novým vkladům nebo ke zvýšení vkladu do základního kapitálu. Dosavadní právní úprava žádné obsahové požadavky usnesení valné hromady nestanovila; praxe jednotlivých společností byla různá a nejednotná. Navržená právní úprava by měla přispět ke sjednocení postupu při zvyšování základního kapitálu a k větší právní jistotě společníků. Rovněž by mohla přispět k urychlení rejstříkového řízení.

V § 143 nový odstavec 4 řeší náležitosti pozvánky na valnou hromadu, která má rozhodovat o zvýšení základního kapitálu. Tato problematika nebyla dosud obchodním zákoníkem vůbec řešena a v praxi bylo sporné, zda a jaké náležitosti musí pozvánka na valnou hromadu obsahovat.

V § 143 v novém odstavci 5 se řeší právní důsledky pro případ, že nebudou v určené lhůtě převzaty závazky ke zvýšení vkladu do základního kapitálu anebo že rejstříkový soud nepovolí jeho zápis.

Návrh vychází z právní úpravy akciové společnosti. Neúčinnost zvýšení základního kapitálu společnosti s ručením omezeným by se pak řídila přiměřeně právní úpravou obsaženou v § 167 odst. 2 u akciové společnosti.

V odstavci 6 se zpřesňují náležitosti prohlášení.

V § 144 dochází k upřesnění postupu při zvyšování základního kapitálu z vlastních zdrojů. Výslovně se stanoví, že základní kapitál lze zvyšovat i z mezitimní účetní závěrky, což zatím nebylo možné.

Současně se zakotvují požadavky na obsah usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů a na pozvánku na valnou hromadu, která má o tomto zvýšení základního kapitálu rozhodovat. Dosud nebyla tato problematika obchodním zákoníkem vůbec řešena.

V zájmu zvýšení právní jistoty věřitelů společnosti se v § 145 zavádí, obdobně jako u akciové společnosti, konstitutivní účinky zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

V § 146 v novém odstavci 1 se uvádějí náležitosti rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu. Obdobně jako v právní úpravě zvyšování základního kapitálu neobsahoval dosud obchodní zákoník náležitosti takového rozhodnutí, což vedlo k tomu, že praxe jednotlivých společností i rejstříkových soudů byla různá. Navrhovaná právní úprava přispěje ke sjednocení postupu při snižování základního kapitálu i ke sjednocení praxe rejstříkových soudů.

V návaznosti na úpravu § 113 odst. 1 se pak výslovně připouští i snížení základního kapitálu prominutím povinnosti splatit vklad nebo jeho část.

V ustanovení § 146 odst. 2 se řeší vliv snížení základního kapitálu na vklady společníků do základního

kapitálu. Dosavadní právní úprava výslovně neřešila, zda v důsledku snížení základního jmění může zaniknout vklad některého ze společníků, případně i proti jeho vůli, anebo zda je možné nerovnoměrné snížení vkladů při snižování základního jmění. To činilo problémy zejména v případě, když vklad některého ze společníků nebyl vyšší než minimální výše vkladu vyžadovaná zákonem. Aby se zabránilo obcházení ustanovení o zániku účasti společníka na společnosti, návrh výslovně stanoví, že v důsledku snížení základního kapitálu může zaniknout vklad do základního kapitálu pouze tehdy, pokud se snižuje základní kapitál z důvodu, že společnost nabyla vlastního obchodního podílu. Nerovnoměrné snížení vkladů společníků do základního kapitálu je pak možné pouze tehdy, pokud se na tom všichni společníci dohodnou, popřípadě, pokud by se snižoval základní kapitál o výši nesplaceného vkladu společníka a výše nesplaceného vkladu by byla u každého společníka jiná. V § 146 v novém ustanovení odstavce 3 se obdobně jako u zvyšování základního kapitálu řeší, jaké náležitosti musí obsahovat pozvánka na valnou hromadu, která má rozhodovat o snížení základního kapitálu. To dosavadní právní úprava vůbec neřešila.

V § 147 odst. 1 se obdobně jako u právní úpravy akciové společnosti umožňuje zjednodušené snížení základního kapitálu bez povinnosti zajišťovat nebo uhrazovat pohledávky věřitelů v případě, že dochází k tzv. nominálním snížení základního kapitálu. Jde o případy, kdy společníkům nejsou v souvislosti se snížením základního kapitálu poskytována žádná plnění a kdy dochází v souvislosti se snížením základního kapitálu pouze k účetní operaci ve vlastním kapitálu. V tomto případě není žádného věcného důvodu zajišťovat pohledávky věřitelů, neboť právní postavení ani ekonomické postavení věřitelů se v důsledku takového snížení základního kapitálu nemění.

V ustanovení § 147 odst. 3 se obdobně jako při zvyšování základního kapitálu zavádí konstitutivní účinek zápisu snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Tato právní úprava zvýší právní jistotu a ochranu věřitelů, neboť v souvislosti s úpravou odstavce 4 se zakazuje společnosti poskytovat společníkům plnění z důvodu snížení základního kapitálu nebo prominout povinnost splatit vklad nebo jeho část před zápisem snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Podle stávající právní úpravy je přípustné, aby společnost poskytovala společníkům plnění ještě před zápisem snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku, aniž jsou dostatečně zajištěny pohledávky věřitelů.

K bodu 144 a 145 (§ 148)

Navrhovaná úprava vylučuje možnost jediného společníka domáhat se toho, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti. Důvodem této změny je skutečnost, že jediný společník ve společnosti zcela svobodně rozhoduje o činnosti společnosti a jejím podnikání, o změně zakladatelské listiny a nemůže proto na jeho straně nastat situace, kdy na něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Takový společník může kdykoliv rozhodnout, že společnost vstoupí do likvidace.

K bodu 147 (§ 150)

Změna ustanovení odstavce 1 upřesňuje v souladu s úpravou § 120 obchodního zákoníku případy, kdy vzniká společníku nebo jeho právnímu nástupci právo na vyplacení vypořádacího podílu. Nová úprava odstavce 2 vychází obdobně jako úprava vypořádacího podílu v § 61 odst. 2 z toho, že základem pro výpočet vypořádacího podílu je především podíl společníka na vlastním kapitálu společnosti; umožňuje však, aby společenská smlouva určila, že vypořádací podíl se vypočítává z čistého majetku společnosti.

V ustanovení odstavce 3 je řešen důsledek přechodu obchodního podílu do majetku společnosti s ohledem na pohledávky a závazky a jejich případný zánik v důsledku splnutí osoby věřitele a dlužníka.

Ustanovení odstavce 3 využívá možnosti dané ustanovením § 584 občanského zákoníku, podle něhož v případě, že splyne právo s povinností v jedné osobě, zanikne právo i povinnost, nestanoví-li zákon

jinak. V tomto případě je nutné stanovit výjimku, neboť přechodem obchodního podílu na společnost by zanikl závazek splatit nesplacený vklad a pohledávka společnosti na splacení vkladu, takže společnost by vytvořila pouze fiktivní základní kapitál.

Doplnění ustanovení odstavce 4 mění dosavadní kogentní úpravu splatnosti vypořádacího podílu na úpravu omezeně dispozitivní v tom směru, že stanovenou lhůtu může společenská smlouva pouze prodlužovat, nikoliv zkracovat.

K bodu 148 (§ 152)

Nově vložený odstavec 1 v § 152 řeší způsob rozhodování o zrušení společnosti, pokud rozhodnutí o zrušení společnosti nepatří do působnosti valné hromady. Jde pouze o rozhodování o zrušení společnosti s likvidací, neboť rozhodování o zrušení společnosti s přechodem nebo převodem jmění na právního nástupce jsou zákonem výslovně svěřena pouze do působnosti valné hromady.

K bodu 149 (§ 153)

V § 153 se vypouští odstavec 1 z důvodu, že problematika jmenování a odvolávání likvidátora byla přenesena do úpravy působnosti valné hromady v § 125.

V dosavadním odstavci 2 se mění dispozitivní úprava způsobu výpočtu podílu na likvidačním zůstatku, a to tak, že nově se likvidační zůstatek rozděluje mezi společníky podle poměru jejich obchodních podílů namísto poměrů splacených vkladů, neboť tato úprava lépe vyjadřuje význam obchodního podílu společníka na společnosti.

K bodu 150 (§ 153a až 153e)

Nová právní úprava fúzí společností s ručením omezeným má svůj vzor v úpravě fúzí akciových společností podle Třetí směrnice a v právní úpravě fúzí společností s ručením omezeným podle rakouského zákona o společnostech s ručením omezeným s tím rozdílem, že umožňuje i to, aby se na fúzi účastnila společnost s ručením omezeným s akciovou společností a výsledkem této fúze byla společnost s ručením omezeným.

Na fúze společností s ručením omezeným se podle § 153a přiměřeně aplikují ustanovení o fúzích akciových společností s nezbytnými odchylkami vyplývající z toho, že na rozdíl od akciové společnosti může mít každý společník pouze jeden obchodní podíl a že dozorčí rada se ve společnosti s ručením omezeným nezřizuje, a z toho, že společnost s ručením omezeným je společností, která je více uzavřená než společnost akciová.

Na rozdíl od stávající právní úpravy není základním dokumentem, podle něhož se uskutečňuje fúze společností, projekt sloučení nebo splynutí, nýbrž smlouva o fúzi, kterou uzavírají všechny zúčastněné společnosti.

Na rozdíl od stávající právní úpravy se omezuje výše doplatků pro společníky společnosti s ručením omezeným v hotovosti na částku 10 % výše nových vkladů do základního kapitálu nástupnické společnosti v souladu s úpravou výše doplatků podle Třetí směrnice, v souladu s právní úpravou akciové společnosti a i úpravou doplatků společníkům společnosti s ručením omezeným podle rakouského a německého práva. Důvodem je ochrana věřitelů, neboť vyplácení doplatků v nadměrné výši by mohlo ohrozit dobytost pohledávek věřitelů a zvýhodnit společníky společnosti před věřiteli. Aby nedocházelo k vytváření fiktivního základního kapitálu, stanoví se v ustanovení § 153a odst. 2 písm. b) maximální výše základního kapitálu nástupnické společnosti po sloučení, která nesmí být vyšší než základní kapitál přejímající společnosti zvýšený o hodnotu vlastního kapitálu zanikajících společností.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se bude navíc vyžadovat zpráva jednatelů pro společníky o sloučení a v případě, že společnost bude mít zřízenou dozorčí radu, i zpráva dozorčí rady o přezkoumání sloučení. Tento požadavek obsahuje jak Třetí směrnice ve vztahu k akciovým

společnostem, tak je obsažen i v příslušných zákonech upravujících společnosti s ručením omezeným v německém nebo rakouském právu. Pokud však budou všichni společníci jednateli, v zájmu zjednodušení právní úpravy nebude zpráva o sloučení vyžadována.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se také nebude ve všech případech vyžadovat přezkoumání sloučení znalci, neboť se vychází z toho, že společníci společnosti s ručením omezeným tvoří relativně uzavřený okruh osob, které se vzájemně znají a znají i poměry ve společnosti. Avšak v zájmu ochrany společníků bude kterýkoliv ze společníků oprávněn požádat, aby smlouva o fúzi byla přezkoumána znalcem nebo znalci.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy nebude nutné, aby dokumenty, které se vyhotovují za účelem fúze a jež jsou vymezeny v § 220d, byly k dispozici jeden měsíc před konáním valné hromady, ale postačí, že budou k dispozici alespoň dva týdny před dnem konání valné hromady. Vzhledem k tomu, že společníků společnosti s ručením omezeným je pouze omezený počet, posiluje se právní postavení společníků v tom, že je uloženo jednateli zaslat společníkovi příslušné písemnosti; současně se však umožňuje, aby se společník tohoto práva vzdal.

Na rozdíl od stávající právní úpravy vyžaduje obchodní zákoník, aby účetní závěrky společnosti s ručením omezeným byly ověřeny jen v případech, kdy tak stanoví zvláštní zákon a nikoliv jako dosud, kdy se vyžaduje ověřit zpětně účetní závěrky za poslední tři roky. Konečná účetní závěrka však musí být ověřena auditorem vždy.

Na rozdíl od stávající právní úpravy se výslovně upravují i pravidla rozhodování valné hromady o schvalování fúze a umožňuje se také, aby společníci, kteří nebyli přítomni na valné hromadě, projevíli souhlas i mimo valnou hromadu. To je důležité z toho důvodu, že k fúzi se vyžaduje souhlas všech společníků, jejichž práva se v důsledku fúze mění. Pokud by takový společník nebyl přítomen na valné hromadě, ale neměl proti fúzi námítky, mohlo by to fúzi zmařit.

Na rozdíl od stávající právní úpravy zákon rovněž výslovně upravuje obsah usnesení valné hromady o sloučení a splynutí, což přispěje ke sjednocení praxe a může přispět i k urychlení řízení před rejstříkovým soudem.

V ustanovení § 153a odst. 11 jsou pak řešeny odchylky vzniku společnosti s ručením omezeným splynutím od obecného postupu při zakládání společnosti. Zejména jde o odchylku týkající se splácení vkladu a prokazování splácení vkladu před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, neboť v případě vzniku společnosti s ručením omezeným splynutím společníci nesplácejí vklady do základního kapitálu, ale ex lege přechází majetek a závazky na nástupnickou společnost ke dni zápisu společnosti do obchodního rejstříku.

Na rozdíl od stávající právní úpravy nebude rovněž podle § 153a možné podat žalobu na neplatnost usnesení valné hromady poté, co fúze byla zapsána do obchodního rejstříku, jak to dnes již platí u akciové společnosti. Pokud bude nesprávně určen výměnný poměr obchodních podílů, nebude to v souladu s úpravou německou a rakouskou důvodem pro podání žaloby na neplatnost usnesení valné hromady, ale pouze právním důvodem pro uplatnění práva na doplatky a na náhradu škody.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy bude podle § 153b výslovně umožněno, aby akciová společnost byla sloučena do společnosti s ručením omezeným, anebo aby zanikla splynutím s následným vznikem společnosti s ručením omezeným. Pokud bude účastníkem fúze akciová společnost, použijí se na akciovou společnost přiměřeně ustanovení § 220a až 220m upravující zánik akciové společnosti v důsledku sloučení a splynutí. Důvodem je skutečnost, že v ustanoveních § 220a až 220m je upravena problematika fúzí akciových společností v souladu s Třetí směrnicí, která musí být respektována bez ohledu na to, zda akciová společnost zaniká v důsledku fúze s jinou akciovou společností anebo se společností s ručením omezeným.

Znění § 153b dává však společníkovi, který se změnou svého postavení nesouhlasí, možnost vystoupit z nástupnické společnosti. Je tedy pružnější.

V nově vloženém ustanovení § 153c je řešena problematika převodu jmění na jednoho společníka společnosti s ručením omezeným. Na tento postup se přiměřeně použije právní úprava obsažená u

akciové společnosti a právní úprava sloučení společností s ručením omezeným. Rozdíl mezi sloučením a převodem jmění na jednoho společníka spočívá zejména v tom, že společníkům zanikající společnosti nejsou vyměňovány jejich obchodní podíly za jiné obchodní podíly nebo akcie nástupnické společnosti, ale jejich účast na dosavadní společnosti zaniká s tím, že společník, na něhož přešlo jmění zanikající společnosti, pokud není jediným společníkem, je povinen poskytnout ostatním společníkům odpovídající vyrovnání. Převod obchodního jmění na jiného společníka je možný pouze v případě, že tento společník bude mít obchodní podíl ve výši 90 % vlastního kapitálu. Vzorem pro danou úpravu byl rakouský zákon o přeměnách obchodních společností č. 1996/304 BGBL.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se v § 153d umožňuje nejen rozdělení společnosti s ručením omezeným s následným vznikem nových společností, ale i rozdělení společnosti s následným sloučením s existujícími společnostmi s ručením omezeným nebo akciovými společnostmi. Navržená konstrukce rozdělení má svou oporu v Šesté směrnici a jejím vzorem pro českou právní úpravu byla i právní úprava rozdělení společnosti s ručením omezeným v rakouském a německém právu.

Na rozdíl od stávající právní úpravy se projekt rozdělení zpracovává pouze v případě, že v důsledku rozdělení společnosti dochází ke vzniku nových právnických osob. Pokud se v důsledku rozdělení slučují existující společnosti s rozdělovanou společností, uzavírá se mezi zúčastněnými společnostmi smlouva o rozdělení sloučením.

Na rozdíl od stávající právní úpravy nemusí být podle § 153d rozdělení přezkoumáno znalcem, ledaže o to společník výslovně požádá. Obdobně jako při sloučení, nemusí být listiny vyžadované ke sloučení k dispozici společníkům měsíc před konáním valné hromady, postačí lhůta dvou týdnů před konáním valné hromady. V zájmu posílení informovanosti společníků ukládá zákon, aby listiny vztahující se k rozdělení, byly společníkům zaslány, ledaže se společník tohoto práva vzdá.

Na změnu právní formy společnosti s ručením omezeným se podle § 153e v plném rozsahu vztahuje úprava obsažená v § 69d až 69h obchodního zákoníku. V ustanovení § 153e se řeší pouze pravidla rozhodování společníků na valné hromadě. Vzhledem k tomu, že společník může být na valné hromadě přehlasován, zakotvuje obchodní zákoník právo takového společníka, který po změně formy nevykonával práva společníka, na vypořádání, neboť v důsledku změny právní formy se zásadně změní jeho právní postavení. V případě, že společník nebude souhlasit se změnou právní formy, má podle ustanovení § 220t možnost vystoupit z nástupnické právnické osoby s účinky ex tunc ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku.

Pokud společník ručil za závazky společnosti ke dni účinnosti zániku jeho účasti na společnosti, pak v zájmu právní jistoty a ochrany věřitelů ručí i nadále za závazky existující ke dni zápisu právní formy, a to ve stejném rozsahu jako před změnou právní formy.

Pokud je ručení společníků po změně právní formy vyšší než před změnou právní formy, pak v zájmu zlepšení právního postavení věřitelů ručí společníci, kteří neuplatnili právo na vypořádání, za závazky, jež existovaly ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku, v tomto vyšším rozsahu, než v jakém za ně ručili před změnou právní formy.

K bodu 153 (§ 155 odst. 1)

V odstavci 1 se řeší dosavadní výkladový problém spočívající v tom, zda osoba, která upsala akcie, může vykonávat práva společníka po zápisu společnosti do obchodního rejstříku nebo po zápisu zvýšení základního kapitálu, i když dosud nebyly vydány akcie nebo zatímní listy. V souladu s převládajícím názorem vychází návrh z koncepce, že upisovatel se stává akcionářem v okamžiku zápisu společnosti do obchodního rejstříku nebo v okamžiku zápisu zvýšení jejího základního kapitálu bez ohledu na to, zda společnost je či není v prodlení s vydáním zatímních listů nebo akcií.

K bodu 155 (§ 155 odst. 7)

Do ustanovení odstavce 7 se doplňuje zásada rovného zacházení s akcionáři.

K bodu 156 (§ 156)

Ustanovení odstavce 2 v souladu s vývojovými trendy akciové společnosti prolamuje princip anonymity akcionářů a umožňuje se, aby akcionář, který je majitelem akcií na jméno, získal seznam osob, které jsou majiteli akcií na jméno. Takovéto prolomení anonymity je v některých případech nezbytné jako např., pokud by akcionáři takové společnosti vznikla povinnost učinit nabídku převzetí ostatním akcionářům takové společnosti. Pokud by akcionář neměl právo získat opis seznamu všech akcionářů společnosti, nemohl by splnit svou zákonnou povinnost, neboť nabídka musí být uveřejněna způsobem stanoveným pro svolání valné hromady.

Ustanovení odstavce 3 prolamuje dosud zakotvený princip spočívající v tom, že práva spojená s akcií na jméno může vykonávat pouze osoba uvedená v seznamu akcionářů. Pokud by záznam v seznamu akcionářů neodpovídal skutečnosti, umožňuje se důkaz opaku a práva akcionáře může v daném případě vykonávat majitel akcie a nikoliv osoba formálně zapsaná v seznamu akcionářů. Tato úprava umožňuje chránit akciovou společnost a akcionáře před neoprávněně prováděnými záznamy v seznamu akcionářů. Současně se však činí akcionář odpovědným za to, že sám způsobil nedostatky v zápisu.

V odstavci 4 se nově stanoví, že v případě podmínění převodu akcií souhlasem orgánů společnosti je souhlas orgánů společnosti podmínkou účinnosti smlouvy, nikoliv platnosti smlouvy, jako je tomu u jiných případů omezení převoditelnosti akcií. Dále je řešen v tomto ustanovení případ, kdy akcionář společnosti požádá o udělení souhlasu příslušný orgán společnosti, avšak tento orgán zůstane pasivní a o žádosti akcionáře nerozhodne. V takovém případě nemůže akcionář podle dosavadní úpravy uplatnit své právo na odkoupení akcií ani akcie prodat zájemci. Toho bývá občas ze strany akciových společností zneužíváno k šikanování žádajících akcionářů. Aby se takovým praktikám zabránilo, stanoví zákon nevyvratitelnou právní domněnku souhlasu s převodem akcií, pokud orgán společnosti ve stanovené lhůtě nerozhodne. Pro případ, že akcionáři vznikne právo odprodat akciové společnosti akcie na jméno s omezenou převoditelností, je uložena společnosti povinnost koupit ji za přiměřenou cenu. V případě sporu určí výši cenu soud. Pokud společnost akcie neodkoupí, je akcionář oprávněn domáhat se toho, aby soud nahradil projev vůle společnosti v souladu s nově navrhovanou právní úpravou § 186a odst. 6.

V novém odstavci 5 je řešen vliv omezení převoditelnosti akcií na jméno na zastavení akcií společnosti. Vzhledem k tomu, že zástavní věřitel by mohl být omezován při výkonu zástavního práva společnosti, což je v rozporu s principy ochrany věřitele, navrhuje se, aby byla omezena možnost zastavovat akcie na jméno s omezenou převoditelností tak, že k účinnosti zástavní smlouvy bude nutný souhlas příslušného orgánu společnosti stejně jako k převodu akcií na jméno s tím, že omezení převoditelnosti na jméno stanovami se nepoužije při realizaci zástavního práva zástavním věřitelem. To přispěje ke zvýšení ochrany věřitele.

Dosavadní odstavce 5 a 6 se spojují v jeden odstavec 6 z důvodu, že věcně řeší stejnou problematiku, a je proto v souladu s legislativními pravidly problematika převodu akcií rubopisem řešena v jednom odstavci.

Nově navržené doplnění ustanovení odstavce 7 umožňuje nahradit předložení listinné akcie na majitele písemným prohlášením osoby, u níž jsou akcie uschovány nebo uloženy. Navržená právní úprava tak umožní, aby akcie, které jsou uloženy v úschově, zůstaly v úschově i v době konání valné hromady nebo výplaty dividend, jak je to obvyklé v zahraničí.

K bodů 157 až 160 (§ 156a)

Do odstavce 2 se výslovně doplňuje úprava dosud vyvozovaná z § 160 a § 217.

Doplnění odstavce 3 je nutné zejména s ohledem existenci listinných akcií na majitele, tak aby společnost, bude-li plnit osobě, již bylo právo postoupeno na základě smlouvy o postoupení

pohledávky, měla jistotu, že toto právo bylo skutečně postoupeno akcionářem společnosti, neboť z evidence společnosti ani z žádné jiné evidence není patrné, zda smlouva o postoupení pohledávky byla uzavřena osobou oprávněnou.

Navrženou změnou se uvádí pouze do souladu terminologie obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech.

V odstavci 6 se v zájmu právní jistoty nabyvatelů cenných papírů vyžaduje, aby oddělení samostatně převoditelných práv od akcie jak v listinné, tak v zaknihované podobě bylo na této akci vyznačeno, tak aby nabyvatel této akcie mohl poznat, zda nabývá akcii včetně samostatně převoditelných práv nebo bez samostatně převoditelných práv. Navržená úprava přispěje k právní jistotě účastníků právních vztahů.

K bodu 161 (§ 156b)

Doplňené ustanovení § 156b řeší dosud spornou problematiku, kdo může vykonávat akcionářská práva v případě, že společnost vydala akcie na jméno v zaknihované podobě. Z dosavadní právní úpravy nebylo zřejmé, zda oprávněnou osobou je osoba, která k rozhodnému dni byla evidována v evidenci společnosti anebo v evidenci Střediska cenných papírů. V zájmu právní jistoty společnosti upřednostňuje zákon při uplatňování práv ve vztahu k akciové společnosti seznam akcionářů vedený akciovou společností před evidencí Střediska cenných papírů, ledaže evidence Střediska cenných papírů nahrazuje evidenci vedenou samotnou společností.

K bodu 163 (§ 158)

Nové znění § 158 ruší zaměstnanecké akcie jako zvláštní druh akcií. Právní úprava tzv. zaměstnaneckých akcií v dosud upraveném pojetí je v evropském právu neznámá. Právní řády států EU umožňují nabývání akcií společnosti za zvýhodněných podmínek zaměstnanci společnosti a možnost jejich prodeje společnosti za zvýhodněných podmínek. S takovýmto postupem počítá i Druhá směrnice v souvislosti s nabýváním vlastních akcií akciovou společností od zaměstnanců. Tyto zvláštní výhody poskytované zaměstnancům společnosti v souvislosti s nabýváním akcií společnosti však ještě nemají za následek, že jde o zvláštní druh akcie.

Koncipování akcií nabývaných zaměstnanci společnosti za zvláštních podmínek jako zvláštního druhu akcií je pro společnost i z národohospodářského hlediska velmi nevýhodné, a to z toho důvodu, že nezainteresovává zaměstnance na růstu tržní hodnoty kmenových akcií, tady akcií, které jsou v majetku ostatních akcionářů společnosti, neboť zaměstnanecké akcie nejsou prodejné na veřejných trzích a společnost při skončení pracovního poměru je povinna od zaměstnanců takové akcie odkoupit. To může mít pro společnost neblahé důsledky zejména v době, kdy se dostává do ekonomických potíží. Pokud se za dané situace zaměstnanci rozhodnou ukončit pracovní poměr, je společnost povinna od nich vykoupit akcie a tím se může zhoršit platební schopnost nebo zadluženost společnosti.

Zaměstnanci nejsou zainteresováni ani na tržní ceně těchto akcií, neboť společnost od nich odkupuje tyto akcie buď za jmenovitou hodnotu nebo za jinou částku určenou stanovami společnosti, která nemusí být nijak závislá na tržní ceně akcií společnosti.

Úprava, která umožňuje zaměstnancům za zvýhodněných podmínek nabývat kmenové akcie společnosti s možností následně je prodat volně na trhu, více zainteresovává zaměstnance společnosti na dobrých hospodářských výsledcích a na zvyšování tržní ceny a likvidity akcií dané společnosti na veřejných trzích.

K bodu 154 až 167 (§ 159)

Úprava první věty odstavce 3 reaguje na právní úpravu obsaženou v zákoně o bankách, podle níž prioritní akcie vydané bankou nemohou nikdy nabýt hlasovací právo. Vložená věta na konec odstavce

3 řeší problém, do kdy mají zachovány prioritní akcie hlasovací právo v případě, že valná hromada rozhodne o výplatě dividendy. Dosud je sporné, zda prioritní akcie ztrácejí hlasovací právo již v okamžiku, kdy valná hromada rozhodne o výplatě prioritní dividendy, nebo až po skončení valné hromady. Výklad na prvním místě umožňuje manipulovat s hlasy majitelů prioritních akcií v průběhu valné hromady.

Ustanovení odstavce 4 se navrhuje vypustit z toho důvodu, že je duplicitně upraveno v ustanovení § 186c, kam také věcně svou právní povahou patří.

K bodu 168 až 171 (§ 160)

Ustanovení odstavce 2 zvyšuje dispozitivnost právní úpravy, neboť umožňuje, aby stanovy akciové společnosti vyžadovaly vyšší počet hlasů, než určuje zákon, při rozhodování o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů.

V písmenu c) se nahrazuje dosavadní právní úprava, která vyžadovala určení počátku běhu lhůty pro uplatňování práv z vyměnitelných a prioritních dluhopisů v usnesení valné hromady tak, že usnesení valné hromady bude nově pouze stanovovat, jak bude oprávněným osobám oznámen počátek běhu této lhůty. Důvodem je skutečnost, že nelze předvídat, kdy bude zapsáno do obchodního rejstříku usnesení valné hromady o podmíněném zvýšení základního kapitálu, takže ani nelze přesně stanovit počátek běhu lhůty již v době, kdy se rozhoduje o vydání dluhopisů a zvýšení základního kapitálu společnosti.

V souladu s účetní a ekonomickou realitou se mění i maximální přípustná výše jmenovité hodnoty akcií, které mohou být vyměněny za vyměnitelné dluhopisy, a to tak, že součet jmenovitých hodnot akcií nesmí být vyšší než součet jmenovitých hodnot dluhopisů. Současná právní úprava vyžadovala, aby součet jmenovitých hodnot akcií nebyl vyšší než souhrn emisních kurzů dluhopisů. To však není zcela přesné, neboť v případě uplatnění výměnného práva zanikne dluh společnosti ve výši jmenovité hodnoty dluhopisu, nikoliv ve výši emisního kurzu dluhopisu.

Nová úprava odstavce 2 písm. e) umožňuje zmocnit představenstvo, aby určilo výši emisního kurzu akcií, neboť určování výše emisního kurzu akcií již v době konání valné hromady by mohlo způsobit při nepředvídatelném vývoji trhu, že emisní kurz akcií bude stanoven nereálně a že z tohoto důvodu nebudou akcie společnosti upsány.

Účelem ustanovení odstavce 7 je zamezit pochybnostem o dalším režimu vyměnitelných a prioritních dluhopisů.

K bodu 172 (§ 161)

V ustanoveních § 161 odst. 1 a 3 dochází pouze k upřesnění stávající právní úpravy. Touto úpravou se česká právní úprava stává plně kompatibilní s požadavky Druhé směrnice, jež stanoví zákaz upisování vlastních akcií samotnou akciovou společností.

V novém znění odstavce 4 se pak řeší speciální sankce pro osobu, která v rozporu se zákazem odstavce 2 upsala akcie na účet společnosti. Tato osoba je sice majitelem akcie, ale nesmí vykonávat práva s takto upsanými akciemi spojená. To by mělo nutit osobu, která takto zákon porušila, k tomu, aby akcie, které upsala v rozporu se zákonem, zcizila. Obdobnou úpravu obsahuje i rakouský zákon o akciových společnostech.

K bodu 173 (§ 161a a 161b)

V § 161a odst. 1 dochází pouze k upřesnění právní úpravy ve vazbě na zavedení pojmu vlastního kapitálu a upřesňuje se podmínka nabývání vlastních akcií obsažená v písmeni c). Navrhovaná úprava je plně kompatibilní s požadavky Druhé směrnice o nabývání vlastních akcií společností.

V § 161a odst. 2 se upřesňují podmínky pro nabytí vlastních akcií bez souhlasu valné hromady zejména v případě tzv. intervenčních nákupů, tj. pokud dochází ke snižování kurzu akcií na veřejných

tržích. Výslovně se zakotvuje, že společnost je povinna takto nabyté akcie zcizit do 18 měsíců od jejich nabytí. Současná právní úprava žádnou zvláštní lhůtu pro zcizení takto nabytých akcií nestanovila a bylo sporné, zda si tyto akcie může společnost ponechat bez časového omezení anebo zda je povinna je zcizit anebo o jejich hodnotu snížit své základní jmění.

Úprava § 161a odst. 3 reaguje na změnu úpravy zaměstnaneckých akcií v ustanovení § 158. Touto změnou se stává česká právní úprava nabývání akcií za účelem jejich prodeje zaměstnancům společnosti plně kompatibilní s požadavky Druhé směrnice upravující nabývání vlastních akcií od zaměstnanců společnosti.

§ 161a odst. 4 je transformací požadavků Druhé směrnice.

V § 161b odst. 1 písm. a) se upřesňuje v souladu s Druhou směrnicí, kdy lze nabývat vlastní akcie bez splnění podmínek uvedených v § 161a. Toto doplnění právní úpravy je nezbytné i proto, že občas docházelo k obcházení zákona ze strany akciových společností, které nejprve bez toho, že by byly splněny podmínky pro snížení základního jmění, nakupovaly své vlastní akcie s poukazem na to, že je nakupují za účelem jejich zničení nebo zrušení, protože uvažují o tom, že následně sníží své základní jmění. Takový postup však Druhá směrnice při nabývání vlastních akcií akciovou společností nedovoluje.

Nová úprava nabývání vlastních akcií a zatímních listů v odstavci 2 uvádí rovněž českou právní úpravu plně do souladu s požadavky Druhé směrnice.

Úprava § 161b odst. 4 upřesňuje, za jakých podmínek je akciová společnost povinna snížit základní kapitál při nabytí vlastních akcií. Navržená právní úprava uvádí českou právní úpravu zcela do souladu s požadavky Druhé směrnice upravující nabývání vlastních akcií.

V ustanovení § 161b odst. 5 se vylučuje použití ustanovení občanského zákoníku o zániku závazků splnutím při nabytí vlastního zatímního listu s výjimkou případu, kdy důvodem nabytí zatímního listu je skutečnost, že společnost rozhodla o snížení svého základního kapitálu a zatímní list nabývá za tímto účelem.

K bodu 177 (§ 161d až 162)

§ 161d odst. 1 obsahuje jen zpřesnění v souladu s Druhou směrnicí.

Navrhovaná změna tvorby rezervního fondu v souvislosti s nabytím vlastních akcií uvádí českou právní úpravu do souladu s požadavky Druhé směrnice na tvorbu rezervního fondu při nabývání vlastních akcií (zatímních listů). Podle článku 22 odst. 1 písm. b) Druhé směrnice musí být vykázán v pasivech rezervní fond ve výši, v níž jsou akcie vykazovány v aktivech v bilanci společnosti. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy nebude tedy nutné tvořit rezervní fond v případě, že společnost vlastní akcie zcizí do doby, než bude sestavovat účetní závěrku, jejíž součástí je i rozvaha. V daném případě však není důležité, zda společnost bude sestavovat řádnou, mimořádnou nebo mezitimní účetní závěrku.

V ustanovení § 161e odst. 1 se upřesňuje, že zákaz poskytovat zálohy se týká situací, kdy společnost nabývá své vlastní akcie.

V ustanovení § 161e odst. 2 se pouze upřesňuje, jaká ustanovení obchodního zákoníku je třeba použít na případy, kdy se společnosti výjimečně povoluje brát od zástavy své vlastní akcie. Výslovně se řeší sporný problém, zda v daném případě je či není nutné vytvářet na akcie, které společnost vzala do zástavy, rezervní fond. Vůči zastaveným akciím není nutné rezervní fond vytvářet a rovněž se výslovně stanoví, že se nepoužijí ustanovení o snížení základního kapitálu.

§ 161e v novém ustanovení odstavce 3 v souladu s požadavky Druhé směrnice vylučuje použití předchozích ustanovení na běžné operace bank a na nabývání vlastních akcií od zaměstnanců. To znamená, že při nabývání akcií od zaměstnanců může společnost poskytovat zálohy na vlastní akcie a že může zaměstnancům poskytovat úvěry a půjčky na nabytí akcií společností.

V nově koncipovaném ustanovení § 161f je výslovně uvedeno, která ustanovení obchodního zákoníku se použijí na upisování, nabývání a zastavování akcií a zatímních listů ovládající osoby ovládanou osobou. Dosud stanovený generální odkaz na použití všech ustanovení obchodního zákoníku o nabývání vlastních akcií činil v praxi značné potíže, zejména bylo sporné, zda se mají použít i ustanovení o snižování základního kapitálu. V případě, že ovládaná osoba nabude akcie ovládající osoby, řeší se jinak zákaz výkonu práv spojených s těmito akciemi, než tomu bylo dosud. Podle dosavadní právní úpravy nesměla ovládaná osoba vykonávat žádná akcionářská práva s výjimkou práva podílet se na zvýšení základního jmění z vlastních zdrojů. Tato úprava byla přísnější než požadavky článku 24a Druhé směrnice, který příkazuje vyloučit alespoň hlasovací práva a je neodůvodněně přísná. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby ovládaná osoba byla zbavena pouze hlasovacích práv a přednostního práva získávat další akcie ovládající společnosti a aby mohla plně využívat majetková práva spojená s akciemi zejména, aby jí nadále příslušelo právo na dividendu a právo na podíl na likvidačním zůstatku.

V ustanovení § 162 odst. 1 se v souladu s požadavky Druhé směrnice výslovně stanoví, že soustředění akcií v rukou jedné fyzické osoby nemá za následek zrušení společnosti ani není důvodem pro zrušení společnosti soudem, přestože jedna fyzická osoba nemůže být sama zakladatelem akciové společnosti.

V ustanovení § 162 odst. 2 se vypouští ustanovení o tom, že podpisy na zakladatelské smlouvě musí být úředně ověřeny, neboť podle požadavků První směrnice musí mít zakladatelská smlouva formu notářského zápisu. Požadavek formy notářského zápisu na zakladatelskou smlouvu je výslovně upraven v současně novelizovaném ustanovení § 57 odst. 1, poslední věta.

V § 162 odst. 3 a 4, obdobně jako u společnosti s ručením omezeným, dochází ke zvýšení limitu minimální výše základního kapitálu. Přitom se diferencuje podle obvyklých zahraničních úprav mezi případy, kdy je společnost zakládána bez veřejné nabídky (v tom případě se zpravidla vyžaduje nižší základní kapitál) a s veřejnou nabídkou akcií.

K bodu 170 (§ 163)

V souladu s požadavky Druhé směrnice se upřesňují náležitosti zakladatelské smlouvy akciové společnosti, zejména s ohledem na požadavek uvedení omezení převoditelnosti akcií, problematiky nepeněžitých vkladů a výhod přiznávaných při zakládání společnosti.

Úprava odstavce 2 reaguje na navrhovanou novelu zákona o cenných papírech, která bude vyžadovat schválení každé veřejné nabídky cenných papírů Komisí pro cenné papíry a schválení a uveřejnění prospektu těchto cenných papírů.

V souladu s požadavky příslušných Evropských směrnic se rozšiřují náležitosti veřejné nabídky i o údaje, které obsahuje zakladatelská smlouva, o údaje o způsobu dělení zisku, likvidačního zůstatku, rezervního fondu a podmínek pro výkon hlasovacího práva.

V odstavci 3 se prolamuje dosavadní zákaz započtení proti pohledávce na splacení emisního kurzu v souladu s úpravou možnosti započtení v nově koncipovaném ustanovení § 59 odst. 7.

V odstavci 4 se výslovně zakazuje poskytování výhod v souvislosti se založením společnosti, což bylo v praxi dosud sporné.

K bodu 179 až 181 (§ 163a)

V odstavci 1 se uvádí definice emisního kurzu akcií do souladu s definicí emisního kurzu cenných papírů v zákoně o cenných papírech. V souladu s pojetím emisního kurzu podle odstavce 1, v němž se uvádí, že emisní kurz je částka, za níž společnost akcie vydává a že emisní kurz podle odstavce 2 může být tvořen součtem jmenovité hodnoty akcie a emisního ážia, není možné, aby rozdíl mezi jmenovitou hodnotou akcií a hodnotou nepeněžitého vkladu představoval cokoliv jiného než emisní ážio. Pokud by emisní kurz akcií měl být nižší než hodnota nepeněžitého vkladu, je nutné, aby

společnost tento rozdíl vyplatila upisovateli, ledaže by se upisovatel tohoto práva vzdal.

V zájmu ochrany věřitelů a společníků se vkládá nový odstavec 4, který ukládá splácet nepeněžitě vklady při zakládání společnosti na zvláštní účet u banky a současně se zakazuje bance umožnit disponovat s prostředky na tomto účtu dříve, než společnost vznikne, ledaže by se z těchto prostředků hradily zřizovací výdaje společnosti.

K bodu 182 (§ 164)

Úprava § 164 navazuje na úpravu veřejné nabídky v ustanovení § 163 odst. 2.

K bodu 183 (§ 165)

V odstavci 1, první věta dochází pouze ke sjednocení terminologie používané v ustanoveních § 164 a § 163. Nová věta vložená na konec odstavce 1 výslovně stanoví, že podpis upisovatele na listině upisovatelů nemusí být úředně ověřen. Požadavek úředního ověření podpisu by mohl ohrozit rychlost a účinnost upisování akcií a při upisování akcií formou veřejné nabídky se jeví jako neodůvodněný. Dosud se tento problém řešil pouze výkladem, který však nebyl nezpochybnitelný.

V ustanovení odstavce 2 se výslovně zakazuje upisovat akcie ne základě veřejné nabídky nepeněžitými vklady neboť tento způsob upisování není pro nepeněžitě vklady vhodný.

K bodu 187 (§ 169 odst. 1)

V odstavci 1 se upřesňuje, že lhůta pro konání ustavující valné hromady běží až od účinného upsání navržené výše základního jmění. Dosud byly o počátku běhu této lhůty pochybnosti.

K bodu 189 (§ 170 odst. 3)

Z dosavadní právní úpravy nebylo zřejmé, kolika hlasy disponují upisovatelé na ustavující valné hromadě a zda mohou vykonávat hlasovací práva, pokud se rozhoduje o ocenění jejich nepeněžitě vkladu. Navrhovaná změna řeší tyto sporné otázky stejně, jako při hlasování na valné hromadě existující akciové společnosti, neboť není věcného důvodu na ustavující valné hromadě postupovat jinak.

K bodu 190 (§ 171)

V ustanovení odstavce 1 písm. c) se výslovně uvádí, že ustanovení o volbě členů dozorčí rady zaměstnanci se při zakládání společnosti nepoužije. S touto úpravou koresponduje pak i změna funkčního období dozorčí rady v ustanovení § 200 odst. 2, kde se uvádí, že první funkční období členů dozorčí rady činí pouze jeden rok od vzniku společnosti, aby bylo možné po jednom roku fungování společnosti zajistit volbu členů dozorčí rady zaměstnanci. Obdobná úprava se objevuje i v německém právu.

Nově navrhované znění odstavce 5 uvádí právní úpravu notářského zápisu o průběhu ustavující valné hromady do souladu s požadavky První směrnice

K bodu 191 (§ 172 a 173)

Úprava § 172 odst. 1 uvádí pouze toto ustanovení do terminologického souladu s ustanovením § 163 a § 164. Totéž platí ohledně úpravy § 172 odst. 2.

Ustanovení § 172 odst. 3 umožňuje, aby se nevyhotovovaly dva notářské zápisy, a to notářský zápis o zakladatelské smlouvě a notářský zápis o rozhodnutí zakladatelů, neboť rozhodnutí o založení

společnosti, o volbě členů orgánů společnosti a o schválení stanov bude nutnou součástí zakladatelské smlouvy. V takovém případě bude ale nutné vyloučit použití

ustanovení § 170 odst. 1, neboť v době, kdy budou zakladatelé přijímat rozhodnutí o založení společnosti, nemohou být ještě žádné vklady do základního kapitálu splaceny.

V ustanovení § 173 odst. 1 dochází pouze k terminologickému upřesnění. V ustanovení odstavce 2 se nahrazuje dosud používaný pojem "rozdělení akcií" pojmem "štěpení akcií", neboť docházelo často k záměně tohoto pojmu s pojmem rozdělení společnosti. Nově se upravuje i možnost spojování více akcií v jednu novou akcii, neboť podle zahraničních úprav je i takový postup možný. Pravidla postupu jsou pak blíže popsány v ustanovení § 186b.

V § 173 nově vložené ustanovení odstavce 3 reaguje na požadavky článku 10 První směrnice, podle níž veškeré změny stanov musí být pořízeny jako veřejná listina. Má zabránit duplicitě v rozhodování valné hromady, a to v případě, že valná hromada přijme rozhodnutí, v jehož důsledku dochází ke změně obsahu stanov společnosti. Příkladem může být rozhodnutí o změně formy akcií, o změně podoby akcií, rozhodnutí o zvýšení nebo snížení základního kapitálu a podobně.

V § 173 nově vložené ustanovení odstavce 4 řeší, jak má společnost postupovat při vyhotovování úplného znění stanov a jak se postupuje při ukládání úplného znění stanov do sbírky listin rejstříkového soudu. Dosavadní právní úprava tento postup nijak neupravovala a v praxi docházelo často k pochybnostem a k nejednotnému postupu.

V § 173 nově vložené ustanovení odstavce 5 řeší problém, v jakém okamžiku se mění právní postavení akcionáře, pokud valná hromada rozhodla o změně druhu nebo formy akcií; konkrétně, zda právní postavení akcionáře se mění již v okamžiku, kdy změna stanov nabude účinnosti nebo až v okamžiku, kdy dojde reálně k výměně za akcie jiného druhu nebo jiné formy. Zákon výslovně řeší, že práva akcionáře se mění v okamžiku účinnosti změny stanov. Pokud však jde o techniku převodu akcií při změně formy akcií, nemůže být tento princip uplatněn již ke dni zápisu do obchodního rejstříku a až do výměny dané formy akcií se převádí akcie tím způsobem, který platí pro formu, v níž akcie reálně existují.

K bodu 192 (§ 174)

Nově vložené písmeno c) reaguje na změnu právní úpravy zaměstnaneckých akcií v § 158.

K bodu 193 (§ 175 odst. 1)

Úprava odstavce 1 písm. a) je reakcí na novou právní úpravu k zakládání společnosti na základě veřejné nabídky akcií v § 163 a § 164.

V ustanovení písmene c) dochází pouze k terminologickému upřesnění stávající právní úpravy.

K bodu 194 (§ 175 odst. 3)

Úprava odstavce 3 je reakcí na novou právní úpravu zakládání akciové společnosti na základě veřejné výzvy k upisování akcií. Nově se také upřesňuje, že k návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku musí být přiložen posudek dvou znalců, pokud zákon vyžaduje ocenění vkladu společným posudkem dvou znalců.

K bodu 197 (§ 176 odst. 2)

Ustanovení odstavce 2 písm. g) se uvádí do souladu s terminologií používanou v zákoně o cenných papírech.

K bodu 198§ 177 odst. 4)

Doplnění ustanovení odstavce 4 upřesňuje možnost představenstva akciové společnosti zvolit vůči upisovateli, který je v prodlení, jiný postup, než je vyloučení ze společnosti nebo snížení základního jmění upuštěním od vydání akcií. Takovým postupem může být i podání žaloby na splacení emisního kurzu nebo snížení jmenovité hodnoty akcií, které nahrazuje zatímní list.

K bodu 199 (§ 178)

V odstavci 1 se výslovně upravuje dosud jen dovozovaný zákaz výplaty záloh na dividendy.

V odstavci 2 dochází k terminologickému upřesnění v tom směru, že rozhodující z hlediska možnosti výplaty podílu na zisku není čisté obchodní jmění společnosti zjištěné z ocenění majetku a závazků, ale vlastní kapitál z účetní závěrky, která je podkladem pro stanovení podílu na zisku.

Úprava odstavce 4 reaguje na změnu právní úpravy zaměstnaneckých akcií ustanovení § 158 a v souladu s ustanovením § 59 odst. 7 připouští započtení pohledávky na splacení emisního kurzu akcií. V ustanoveních odstavce 6 a 7 dochází pouze k upřesnění a ke sladění terminologie používané v obchodním zákoníku s terminologií používanou v předpisech o účetnictví.

Změna v ustanoveních odstavce 10 reaguje na změnu terminologie obsaženou v návrhu novely zákona o cenných papírech.

Doplnění ustanovení odstavce 11 řeší dosud spornou otázku převoditelnosti práva na dividendu v případě, že byly vydány kupóny, s nimiž je spojeno právo na dividendu z akcií dané akciové společnosti.

Nově vložené ustanovení odstavce 12 má zabránit skrytým převodům zisku a skrytým výplatám podílu na zisku. Pokud by k uzavření takto zakázaných smluv došlo, chrání zákon ostatní akcionáře tím, že ukládá povinnost nahradit újmu, která tím akcionářům vznikla.

K bodu 200 (§ 179 a 180)

Nová úprava § 179 odst. 1 stanoví, za jakých podmínek jsou příjemci podílu na zisku povinni vrátit přijatý podíl na zisku, pokud byl vyplacen v rozporu s ustanovením § 178. Zákon chrání pouze dobrou víru akcionářů, nikoliv i jiných osob. V zájmu ochrany věřitelů společnosti i jejích akcionářů ukládá zákon členům představenstva povinnost nahradit škodu, která vznikne společnosti neoprávněnou výplatou podílu na zisku a této odpovědnosti se nemohou členové představenstva žádným způsobem zprostit. Pokud vznikne příjemci podílu na zisku povinnost podíl na zisku vrátit, zakotvuje zákon v zájmu zvýšení právní jistoty věřitelů i akcionářů ručení členů představenstva za splnění tohoto závazku.

V § 179 odst. 2 dochází pouze k upřesnění textu ve vazbě na úpravu § 158.

Nově vložené ustanovení § 179 odst. 4 řeší problematiku plnění ve prospěch akcionářů na úkor vlastního kapitálu, zejména vracení emisního ážia nebo plnění ve prospěch akcionářů z ostatních kapitálových fondů, aniž by se snižoval základní kapitál společnosti. V tomto případě je třeba zajistit dostatečnou ochranu věřitelů společnosti, a proto se navrhuje postupovat stejně, jako se v obdobných případech navrhuje postupovat u společnosti s ručením omezeným.

V § 180 odst. 1 dochází k upřesnění, které lépe chrání oprávněné zájmy akcionářů. Vzorem úpravy bylo ustanovení § 131 odst. 1 německého zákona o akciových společnostech.

Do § 180 nově vložený odstavec 3 rozšiřuje právo akcionářů na vysvětlení i ohledně záležitostí týkajících se osob ovládaných společností. Jde o standardní právní úpravu, kterou znají akciové zákony i v jiných evropských státech.

Do § 180 nově vložené ustanovení odstavce 4 určuje charakter informace obsažené ve vysvětlení tak, aby akcionáři na základě svých žádostí získali dostatečný obraz o skutečnosti a mohli se kvalifikovaně na valné hromadě rozhodnout. Návrh současně řeší dosud spornou problematiku

vztahu práva akcionářů na informace a obchodního tajemství společnosti. Navrhovaná úprava má svůj vzor v rakouském a německém zákoně o akciových společnostech.

Do § 180 nově vložený odstavec 5 má zajistit právo každého akcionáře být dostatečně včas seznámen s protinávry k návrhům svolavatele valné hromady, které mají být projednávány na valné hromadě a jejichž obsah je uveden v pozvánce na valnou hromadu. Současná právní úprava ukládá uveřejnit pořad jednání valné hromady, současně však neumožňuje, aby se projednávaly, resp. schvalovaly záležitosti, které nebyly zařazeny na pořad jednání valné hromady, nejsou-li přítomni všichni akcionáři. V současné době je sporné, zda lze na valné hromadě rozhodovat o protinávruzích akcionáře, které mění návrhy rozhodnutí, jež byly publikovány v oznámení o konání valné hromady nebo v pozvánce na valnou hromadu. Za účelem získání dostatku času pro akcionáře k tomu, aby se mohli s návrhem či protinávru akcionáře kvalifikovaně seznámit, vyžaduje zákon, aby návrhy a protinávry akcionářů byly doručeny společnosti. Tento požadavek je nutný i vzhledem k navržené novele notářského řádu, v níž se předpokládá v souladu s požadavky evropských směrnic, že notář pořizující zápis o rozhodnutí valné hromady bude posuzovat a potvrzovat zákonnost přijímaných rozhodnutí na valné hromadě. K tomu, aby tak mohl kvalifikovaně učinit, je třeba zabezpečit, aby měl příležitost se s předloženými návrhy včas seznámit.

K bodu 201 (§ 181)

V odstavci 1 dochází ke snížení celkového prahu pro možnost uplatňování tzv. menšinových práv. Dosavadní právní úprava přiznávala zvláštní práva akcionářům, jmenovitá hodnota jejichž akcií představovala více než 10 % základního jmění společnosti. V souladu s celkovým trendem posilování postavení menšinových akcionářů a ochrany jejich práv nejen v českém právu, ale i v právu evropském, navrhuje se snížení této hranice a její diferenciaci v závislosti na výši základního kapitálu, a to tak, že u společnosti, jejíž základní kapitál je vyšší než 100 milionů Kč, budou zvláštní práva přiznána akcionářům, jmenovitá hodnota jejichž akcií přesahuje 3 % základního kapitálu a u společností se základním kapitálem 100 milionů a níže akcionářům, jmenovitá hodnota jejichž akcií přesahuje 5 % základního kapitálu.

V ustanovení odstavce 2 se řeší dosud sporná otázka, zda představenstvo společnosti je oprávněno měnit pořad jednání navržený akcionářem, který žádá o svolání mimořádné valné hromady v neprospěch možnosti zasahovat do navrženého pořadu jednání, neboť takový zásah by mohl zmařit účel, pro nějž akcionář požádal o svolání valné hromady.

V odstavci 3 se pouze upřesňuje, rozsah zmocnění soudu ke svolání valné hromady.

V odstavci 4 se výslovně stanoví, že akcionáři zmocnění soudem ke svolání valné hromady jsou oprávněni vyžádat si výpis z evidence zaknihovaných cenných papírů, neboť dosavadní praxe Střediska cenných papírů v mnoha případech vedla k tomu, že zmocnění akcionáři nebyli schopni získat výpis z evidence Střediska pro cenné papíry tak, aby bylo možné zkontrolovat, zda se valné hromady účastní oprávnění akcionáři.

Dále se vypouští z povinných náležitostí pozvánky uvedení dne, kdy rozhodnutí nabylo právní moci, vzhledem k tomu, že usnesení soudu, jímž se akcionáři zmocňují svolat mimořádnou valnou hromadu, je vykonatelné bez ohledu na právní moc tohoto rozhodnutí. Dosud stanovený požadavek značně komplikoval efektivnost svolávání mimořádných valných hromad akcionáři.

Úprava odstavce 5 pouze upřesňuje, ve kterých případech soud přiznává náhradu nákladů řízení.

K bodu 202 (§ 182 odst. 2)

Dochází k upřesnění zastoupení společnosti v řízení podle odstavce 2. Dosud zákon výslovně nestanovil, že jiné osoby nejsou oprávněny v řízení jménem společnosti jednat, ani výslovně nestanovil, zda akcionář, který podá žalobu, může udělit plnou moc jiné osobě, aby společnost v řízení zastupovala. Tyto sporné otázky navržená novela řeší.

K bodu 203 (§ 183 až 183d)

Zúžení právní úpravy neplatnosti usnesení valné hromady v § 183 odst. 2 je odůvodněno tím, že daná problematika byla přenesena do ustanovení § 131 odst. 3 a v ustanovení § 183 odst. 2 zůstává pouze zákonem stanovená nevyvratitelná právní domněnka, kdy se porušení obchodního zákoníku nepovažuje za podstatné porušení práv, jež je důvodem neplatnosti usnesení valné hromady.

V § 183a byl dosud řešen institut veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií. Vzhledem k terminologii obvykle používané v zahraničí i vzhledem k terminologii návrhu Třinácté směrnice, která se touto problematikou zabývá, navrhuje se zavést pojem "nabídka převzetí".

Při úpravě nabídky převzetí byla plně respektována pravidla návrhu Třinácté směrnice o nabídce převzetí a vzorem jejího promítnutí do českého právního řádu byl rakouský zákon o převzetí ze 14. 8. 1998, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1999.

Nabídka převzetí v § 183a odst. 1 je definována v souladu s článkem 2 návrhu Třinácté směrnice a zde použité termíny cílová společnost a účastnické cenné papíry mají také svou oporu v článku 2 návrhu směrnice. Na rozdíl od stávající právní úpravy se nabídka převzetí vztahuje nejen na akcie a zatímní listy, ale i na eventuelní jiné cenné papíry cílové společnosti, s nimiž může být spojeno právo účasti na společnosti, jako jsou například GDR.

Podmínka stanovená v § 183a odst. 2 pro učinění nabídky převzetí má chránit zájemce před tím, že navrhovatel nebude mít dostatečné prostředky pro splnění závazku z nabídky převzetí. Tím by byl porušen princip rovného zacházení s akcionáři, jak jej vyžaduje návrh Třinácté směrnice. Obdobnou úpravu obsahuje i § 4 rakouského zákona o převzetí.

V souladu s požadavky návrhu Třinácté směrnice se upřesňují požadavky na to, co má být v nabídce převzetí uvedeno ohledně navrhované ceny, a dále se v souladu s návrhem Třinácté směrnice stanoví doba závaznosti veřejné nabídky vymezením maximální a minimální doby závaznosti tak, že nabídka převzetí nesmí být závazná po dobu kratší než 4 týdny a delší než po dobu 10-ti týdnů. Stávající právní úprava stanovila pouze minimální dobu závaznosti veřejné nabídky, a to na 2 týdny při deklaratorním návrhu a 60 dnů při povinném návrhu, maximální doba závaznosti stanovena vůbec nebyla. Toto upřesnění přispěje k ochraně akcionářů.

Mění se i způsob uveřejnění nabídky převzetí, oproti stávajícímu požadavku zveřejnění v Obchodním věstníku se navrhuje publikovat nabídku převzetí nejméně v jednom celostátně distribuovaném deníku, neboť takto je předpoklad, že se s nabídkou převzetí bude moci seznámit více zájemců.

Zákon také nově formuluje požadavek, kdy je třeba souhlasu příslušných státních orgánů v případě, že má dojít k uzavření smlouvy na základě nabídky převzetí; výslovně se stanoví, že souhlas státního orgánu je v daném případě podmínkou platnosti smlouvy, neboť nabídka převzetí nemůže být uveřejněna před tím, než bude příslušný souhlas udělen.

Požadavek včasného uveřejnění informací o nabídce převzetí plně koresponduje s článkem 6 odst. 2 návrhu Třinácté směrnice a s příslušnou úpravou v rakouském zákoně o převzetí. Rovněž tak obsah uveřejňovaných podkladů plně koresponduje s požadavky článku 6 odst. 3 návrhu Třinácté směrnice a § 7 rakouského zákona o převzetí.

V § 183a odst. 5 se výslovně umožňuje měnit obsah nabídky převzetí v případě, že je tato změna pro zájemce výhodnější. Dosud tomu tak nebylo a podmínky nabídky převzetí bylo možné měnit, jen když to bylo výslovně uvedeno, ledaže šlo o zvyšování ceny nebo počtu akcií. Navrhovaná právní úprava je ve prospěch zájemců.

Nově vložené ustanovení § 183e předpokládá, že nabídka převzetí, která se bude týkat registrovaných cenných papírů, se musí uskutečnit prostřednictvím veřejného trhu, aby se zvýšila ochrana zájemců, a z tohoto důvodu se doplňuje do ustanovení odstavce 6 zvláštnost pravidel pro uzavírání smlouvy, pokud se smlouva na základě veřejné nabídky bude uzavírat na veřejném trhu. V takovém případě budou pro uzavření smlouvy platit pravidla, která stanovil organizátor veřejného

trhu.

V ustanoveních § 183a odst. 7 až 9 dochází pouze k upřesnění terminologie v návaznosti na nahrazení pojmu "veřejný návrh smlouvy o koupi akcií" pojmem nabídka převzetí.

Nově koncipované ustanovení § 183a odst. 10 přejímá principy, jimiž se musí nabídka převzetí řídit, tak, jak jsou vymezeny v článku 5 návrhu Třinácté směrnice a § 3 rakouského zákona o převzetí.

Ustanovení § 183a odst. 11 ukládá speciální oznamovací povinnosti ve vztahu k představenstvu a dozorčí radě cílové společnosti a zakotvuje povinnosti pro členy představenstva a dozorčí rady cílové společnosti. Důvodem je to, aby cílová společnost byla včas seznámena se záměrem převzetí společnosti a aby členové orgánů této společnosti nečinili proti vůli akcionářů kroky, jež by mohly zmařit převzetí společnosti a jež umožňují společnosti vyjádřit se k nabídce převzetí tak, aby se mohli akcionáři se znalostí věci rozhodnout, zda své akcie na základě nabídky převzetí prodají nebo nikoliv.

Navržená úprava plně odpovídá požadavkům článku 6 odst. 1 návrhu Třinácté směrnice a požadavkům článku 8 návrhu Třinácté směrnice. Obdobné povinnosti obsahuje i rakouský zákon o převzetí.

Nově vložený odstavec 12 má chránit akcionáře před nežádoucími praktikami ze strany navrhovatele v době závaznosti nabídky převzetí tak, aby byl zachován princip rovného zacházení s akcionáři. Tuto úpravu sice výslovně návrh Třinácté směrnice neobsahuje, ale jejím zakotvením se promítá požadavek rovného zacházení s akcionáři. V současné době platil obdobný zákaz jen při povinné nabídce převzetí, což je zřejmě nedostatečné, neboť akcionáři musí být chráněni stejně jak při povinné nabídce převzetí, tak při dobrovolné nabídce převzetí. Obdobnou úpravu obsahuje i rakouský zákon o převzetí.

Nově vložený odstavec 13 řeší problém, jaké důsledky má porušení zákazu nabývat akcie nebo opce na cenné papíry cílové společnosti v době závaznosti nabídky převzetí. Podle vzoru rakouského zákona o převzetí se dané smlouvy považují za platné, navrhovatel však nesmí vykonávat hlasovací práva s těmito cennými papíry spojená a pokud cena v uvedených smlouvách je vyšší než cena nabízená, je navrhovatel povinen zaplatit tuto vyšší cenu.

V § 183a odst. 14 je řešen požadavek vyplývající z článku 9 návrhu Třinácté směrnice, který vyžaduje, aby členský stát stanovil pravidla pro uveřejňování výsledků nabídky převzetí. Při stanovení těchto pravidel bylo využito zkušeností z úpravy rakouského zákona o převzetí.

Nová formulace podmínek pro povinnou nabídku převzetí v § 183b vychází jednak z požadavků Třinácté směrnice a jednak ze zkušeností s právní úpravou ze států, jejichž právní řády povinnou nabídku zakotvují, zejména z rakouské, francouzské a anglické právní úpravy.

Oproti stávající právní úpravě se snižuje práh pro vznik povinnosti učinit nabídku převzetí z 50-ti procentního podílu na hlasovacích právech na podíl, který umožňuje ovládnutí společnosti, tedy od 40-ti procentního podílu na hlasovacích právech, neboť podle nově navrhované úpravy § 66a je založena vyvratitelná právní domněnka ovládnutí společnosti již při dosažení 40-ti procentního podílu na hlasovacích právech. Pokud se prokáže ovládnutí i při nižším podílu, pak tato povinnost vznikne rovněž.

Dále návrh odstraňuje rozpor v přístupu ke společnostem, které mají akcie kombinované tak, že část akcií byla veřejně obchodovatelná a část nikoliv. Podle navrhované právní úpravy není podstatné, zda jsou všechny akcie společnosti registrované nebo jen jejich část. Důležitá je pouze skutečnost, že alespoň část akcií společnosti je registrována a k založení povinnosti učinit nabídku převzetí stačí, že určitá osoba nabude takové množství jakýchkoliv akcií společnosti, že tím získá 40-ti procentní podíl na hlasovacích právech této společnosti.

Další změna spočívá v tom, že povinnost učinit nabídku převzetí vznikne nejenom v případě, kdy 40-ti procentní podíl na hlasovacích právech bude odvozen z akcií společnosti, ale stačí, že určitá osoba získá 40-ti procentní podíl na hlasovacích právech z jakéhokoliv právního titulu.

Nově se také určuje, na jaké osoby se nevztahuje povinnost učinit nabídku převzetí. V § 183b odst. 3 písm. a) jsou vyjmenovány osoby, které nejsou povinny učinit nabídku převzetí pouze v případě, že získaly cenné papíry v souvislosti s privatizací majetku státu. Tato výjimka však bude možná jen do

doby, kdy Česká republika přistoupí k Evropské unii, protože návrh Třinácté směrnice takovouto výjimku z povinné nabídky převzetí nepřipouští.

Nově se také výslovně řeší problém, zda v případě, že rozhodující podíl nabyly osoby jednající ve shodě a mění se pouze vnitřní struktura tohoto podílu, nebo se mění počet osob jednajících ve shodě, vzniká znovu povinnost učinit nabídku převzetí.

V § 183b odst. 4 se nově určuje, jaká hlasovací práva se nezapočítávají do podílu na hlasovacích právech pro účely vzniku povinnosti učinit nabídku převzetí. Z povinnosti učinit nabídku převzetí jsou v souladu se zahraničními právními úpravami vyjímáni obchodníci s cennými papíry, pokud nabývají cenné papíry za účelem jejich prodeje jiné osobě krátkodobě a nevykonávají hlasovací práva s nimi spojená, totéž se týká institucionálních investorů. Navrhovaná úprava počítá s tím, že pokud institucionální investoři nebudou aktivně zasahovat od chodu akciové společnosti, to znamená, nebudou vykonávat hlasovací práva s cennými papíry ve svém majetku, nebude jim vznikat povinnost učinit nabídku převzetí

Ustanovení § 183b odst. 7 nově upravuje, kdy dochází k zániku povinnosti učinit nabídku převzetí.

Na rozdíl do stávající právní úpravy, kdy povinnost učinit nabídku převzetí zanikala přímo ze zákona, nově navržená právní úprava vychází z toho, že k zániku povinnosti učinit nabídku převzetí může dojít jen na základě rozhodnutí Komise pro cenné papíry tak, aby nebylo zneužíváno této možnosti k obcházení zákona tím, že účastnické cenné papíry budou převedeny na osobu, s níž daná osoba jedná ve shodě, což jí umožňuje vykonávat nadále vliv v cílové společnosti.

Ustanovení § 183b odst. 8 a 9 specifikuje, za jakých podmínek a v jakých lhůtách Komise pro cenné papíry rozhodne o zániku povinnosti učinit nabídku převzetí a kdy tak učinit nesmí. V souladu s požadavky návrhu Třinácté směrnice jsou pro rozhodnutí Komise stanoveny krátké lhůty, neboť podle návrhu Třinácté směrnice nesmí být cílová společnost nabídkou převzetí zatěžována po neúměrně dlouhou dobu a řízení o nabídce převzetí musí být rychlé a pružné. Obdobně krátké lhůty jsou stanoveny i v rakouském zákoně o převzetí.

V nově vloženém odstavci 10 se uvádějí nové důvody, kdy Komise pro cenné papíry může rozhodnout, že zaniká povinnost učinit nabídku převzetí. V souladu s obdobnou úpravou v zahraničí může Komise pro cenné papíry rozhodnout, že zaniká povinnost učinit nabídku převzetí v případě, že příslušný podíl byl získán v důsledku sanace společnosti nebo jen za účelem zajištění závazku, např. na základě zajišťovacího převodu práva.

Ustanovení § 183b odst. 11 až 13 pak blíže rozvádí pravidla pro učinění nabídky převzetí osobami jednajícími ke shodě a řeší výkladové problémy, s nimiž se současná právní úprava potýká.

V § 183c odst. 1 je nově stanoveno, že povinnou nabídkou převzetí není nabídka převzetí při snižování základního kapitálu, jak bylo možné dovozovat ze stávající právní úpravy.

Vypouští se i ustanovení o závaznosti povinné nabídky převzetí, neboť to je shodně formulováno jak pro dobrovolnou, tak pro povinnou nabídku převzetí v souladu s návrhem Třinácté směrnice v § 183a.

Úprava § 183c odst. 2 řeší otázku maximální délky lhůt pro splnění povinností ze smlouvy o koupi akcií na základě nabídky převzetí. Vzhledem k tomu, že dosavadní právní úprava žádnou maximální lhůtu nestanovila, byl tento nedostatek často zneužíván v obcházení zákona a pro plnění povinností z uvedených smluv se stanovily nepřiměřeně dlouhé doby a navíc tak, že pro povinnost převést cenné papíry byla stanovena lhůta v rozmezí několika týdnů a pro zaplacení kupní ceny lhůta v rozmezí několika měsíců. Těmto praktikám by mělo nově navrhované znění odstavce 2 zabránit. Navrhovaná úprava je i v souladu s požadavky návrhu Třinácté směrnice, která pouze obecně stanoví, že průběh nabídky převzetí musí být rychlý a pružný. Pokud se nabídka převzetí bude organizovat prostřednictvím veřejného trhu, budou závazné lhůty, které stanoví organizátor veřejného trhu ve svých obchodních podmínkách.

V § 183c odst. 3 se nově stanoví požadavky na cenu, která musí být nabídnuta. Návrh Třinácté směrnice výslovně nestanoví, podle jakých kritérií musí být cena stanovena, pouze obsahuje požadavek ceny přiměřené a požadavek rovného zacházení se všemi akcionáři. V tom je navrhovaná

úprava stejná. Vzhledem k nestandardnosti českého kapitálového trhu je jen obtížné naformulovat přesná pravidla pro stanovení přiměřené ceny registrovaných účastnických cenných papírů, a proto návrh zákona na rozdíl od stávající úpravy nestanoví přesně postup při stanovení minimální ceny, jež musí být obsažena v povinné nabídce převzetí, nýbrž pouze stanoví, že cena musí být přiměřená a stanoví kritéria, k nimž se přihlíží při stanovení přiměřené ceny. Nadále se bude přihlížet k váženému průměru cen z obchodů, jež se uskutečnily s těmito cennými papíry v době posledních šesti měsíců před vznikem povinnosti učinit nabídku převzetí, avšak na rozdíl od stávající právní úpravy nejen k obchodům uskutečněným na veřejných trzích, ale k jakýmkoliv obchodům, které byly evidovány ve Středisku cenných papírů v souladu s odstavcem 4 a požadavky stanovenými zvláštními předpisy. Kromě toho se bude přihlížet k tzv. prémiové ceně, tj. ceně, za kterou navrhovatel nabytí cenné papíry zúčastněné společnosti v době posledních šesti měsíců, pokud je nabytí za cenu vyšší než tato cena průměrná.

Úprava obsažená v § 183c odst. 3 umožňuje diferencovat cenu podle velikosti "balíku" nabyvaných akcií, avšak je výjimkou z principu rovného zacházení s akcionáři. Nepřiměřená cena nezpůsobí neplatnost smlouvy. Bude-li spor o přiměřenost ceny, rozhodne soud o poskytnutí doplatku do výše přiměřené ceny.

Nová úprava ustanovení § 183d uvádí právní úpravu oznamovací povinnosti podílu na hlasovacích právech do souladu se směrnicí č. 88/627 EAS ze dne 12. 12. 1988 o povinném zveřejňování informací při nabytí a zcizení významného podílu na společnostech kótovaných na burze.

Vzhledem k dosavadní nejasné formulaci zákona vznikaly četné výkladové problémy, které podíly na hlasovacích právech a v jakém rozsahu se oznamují.

Nová formulace § 183d odst. 1 výslovně stanoví, že oznamovací povinnosti podléhá nabytí podílu na hlasovacích právech v důsledku nabytí nebo pozbytí účasti na společnosti, čili v důsledku nabytí nebo pozbytí akcií, s nimiž je spojeno hlasovací právo. To přesně odpovídá požadavku článku 4 příslušné směrnice. V souladu s článkem 7 příslušné směrnice se pak v odstavci 4 stanoví, jaká hlasovací práva se staví na roveň hlasovacím právům plynoucím z účasti na společnosti. Výčet těchto připočitatelných hlasovacích práv k hlasovacím právům spojených s účastí na společnosti plně odpovídá článku 7 příslušné směrnice.

Ustanovení § 183d neobsahuje definici ovládající a ovládané osoby, přestože článek 8 směrnice takovouto definici pro účely oznamovací povinnosti obsahuje, a to z toho důvodu, že definice ovládající a ovládané osoby v § 66a plně koresponduje s požadavky článku 8 příslušné směrnice. Úprava oznamování podílu na hlasovacích právech je přísnější než požadavky článku 4 příslušné směrnice, neboť podle článku 4 se musí oznamovat minimálně podíl ve výši 10 %, 20 %, 1/3, 50 % a 2/3, přičemž směrnice dovoluje, aby místo hranice 20 % a 1/3 byla použita jedna hranice 25 % a místo hranice 2/3, aby byla použita hranice 75 %. Navrhovaná právní úprava vyžaduje, aby se oznamoval již podíl na hlasovacích právech od 5 % po 5-ti procentních zvýšeních nebo sníženích včetně významné hranice 1/3 a 2/3 podílu na hlasovacích právech. Tato podrobná právní úprava by měla přispět k větší transparentnosti v akcionářské struktuře společnosti s registrovanými akciemi. Návrh rozšiřuje výčet subjektů, jimž se zasílá oznámení o nabytí nebo snížení podílu na hlasovacích právech o Komisi pro cenné papíry. Důvodem je skutečnost, že podle článku 4 odst. 1 příslušné směrnice je třeba oznamovací povinnost plnit jednak ve vztahu ke společnosti a jednak ve vztahu k orgánu, který je pověřen výkonem dozoru nad plněním této povinnosti. Vzhledem k tomu, že Středisko cenných papírů není státním orgánem pověřeným státním dozorem nad plněním povinnosti, nýbrž tímto orgánem se novelou zákona o Komisi pro cenné papíry stává Komise pro cenné papíry, vzniká nutnost plnit oznamovací povinnost i ve vztahu ke Komisi pro cenné papíry. V nově formulovaném ustanovení § 183d odst. 2 se upřesňuje lhůta pro plnění oznamovací povinnosti. Běh této lhůty je plně v souladu s článkem 4 příslušné směrnice s tím, že dochází k prodloužení této lhůty ze 3 dnů na 3 kalendářní dny. I tak je česká právní úprava přísnější než požadavek článku 4 směrnice, která stanoví lhůtu 7 kalendářních dnů.

Nadále zůstává v zákoně sankce zákazu výkonu hlasovacích práv, jichž se prodlení s plněním

oznamovací povinnosti týká, je však vypuštěn roční zákaz výkonu hlasovacích práv. Nadále tuto sankci bude moci ukládat pouze Komise pro cenné papíry podle navrhované novely zákona o Komisi pro cenné papíry.

Ustanovení § 183d odst. 4 vymezuje, kterých hlasovacích práv se oznamovací povinnost týká.

Ustanovení § 183d odst. 5 řeší problém, zda plnění oznamovací povinnosti podléhá zvýšení nebo snížení podílu na hlasovacích právech v případě, kdy nelze vykonat hlasovací právo spojené jinak s akciemi a v případě, kdy prioritní akcie dočasně nabývají hlasovacích práv.

Z důvodu uvedení do souladu s návrhem Třinácté směrnice je nutné i změnit výčet osob, na nichž se nevztahuje oznamovací povinnost. Důvod uvedený v odstavci 6 je v souladu s příslušnou směrnicí stejně tak, jako nově vkládané osvobození od oznamovací povinnosti pro obchodníky s cennými papíry na základě rozhodnutí Komise pro cenné papíry.

Problematická je dosavadní úprava osvobození od oznamovací povinnosti v případě zaknihovaných akcií, neboť takovéto osvobození příslušné směrnice nepřipouští. Z tohoto důvodu je nutné upravit v § 183d plnění oznamovací povinnosti tak, že oznamovací povinnost bude ve vztahu ke společnosti a ke Komisi pro cenné papíry za tuto osobu plnit Středisko cenných papírů, jinak by byla česká právní úprava v rozporu se závaznou směrnicí. Úprava oznamovací povinnosti Střediska cenných papírů je plně v souladu s požadavky článku 10 příslušné směrnice.

K bodu 204 (§ 183e až 183h)

V ustanovení § 183e jsou upraveny zvláštnosti postupu při nabídce převzetí týkající se registrovaných účastnických cenných papírů. Hlavním smyslem navrhované úpravy je zabránit zneužití důvěrných informací a zabránit spekulacím s cenami účastnických cenných papírů na veřejných trzích v souvislosti s nabídkou převzetí.

Stanovené povinnosti plně korespondují s požadavky návrhu Třinácté směrnice a oprávnění, která v této souvislosti zákon přiznává Komisi pro cenné papíry, odpovídají obvyklým úpravám ve státech, kde je nabídka převzetí podrobena právní regulaci.

Současná právní úprava nijak neupravuje pravidla pro konkurenční nabídky převzetí. Návrh Třinácté směrnice stanoví pro členské státy povinnost upravit ve svých právních rádech pravidla pro konkurenční nabídky převzetí, ovšem tato pravidla ponechává vnitrostátnímu zákonodárství. Úprava konkurenční nabídky převzetí v § 183f se opírá o obdobné úpravy v rakouském a francouzském právní řádu.

Podle návrhu Třinácté směrnice musí být nabídka převzetí podrobena dozoru příslušného orgánu a členský stát musí do svého právního řádu zabudovat sankce za porušení povinností při nabídce převzetí. Právní úprava v § 183g vychází ze zkušeností a sankcí, které obsahuje jednak rakouský zákon o převzetí a jednak francouzská právní úprava.

Další sankce jsou stanoveny v návrhu novely zákona o Komisi pro cenné papíry a vztahují se nejen na porušení povinností při nabídce převzetí, ale i na porušení povinnosti oznámit podíl na hlasovacích právech.

Nově vložené ustanovení § 183h posiluje ochranu menšinových akcionářů, neboť umožňuje kdykoliv donutit většinového akcionáře, který má podíl na hlasovacích právech v rozsahu 95 %, aby nabídl menšinovým akcionářům odkoupení jejich akcií v případě, že to budou odůvodňovat závažné skutečnosti. Takovou závažnou skutečností může být zejména zneužití majoritního postavení ve společnosti. O tom, zda taková situace nastala, bude rozhodovat Komise pro cenné papíry. Obdobnou úpravu obsahuje i právo francouzské.

K bodu 205 až 208 (§ 184 odst. 2 až 4)

V odstavci 2 se vypouští minimální lhůta pro stanovení rozhodného dne. Stanovení této lhůty se ponechává na dohodě mezi osobou, která vede evidenci zaknihovaných cenných papírů a akciovou společností. I nadále však platí, že rozhodný den musí určovat stanovy nebo předcházející rozhodnutí valné hromady.

Návrh na doplnění způsobu svolávání valné hromady v odstavci 4 sleduje zvýšení ochrany akcionářů. Jeho vzorem je ustanovení § 125 odst. 2 německého zákona o akciových společnostech a § 109 odst. 1 rakouského zákona o akciových společnostech.

K bodu 210 (§ 184 odst. 8)

Nově vložený odstavec 8 má zvýšit informovanost akcionářů při projednávání změn stanov akciové společnosti. Současná právní úprava pouze vyžaduje, aby změna stanov byla uvedena v pozvánce na valnou hromadu jako bod pořadu jednání, ale obsah návrhu změny stanov nemusí být předem publikován. Velmi často se v praxi stává, že až přímo na valné hromadě jsou akcionáři seznamováni se změnou stanov, a to i v případech, kdy se mění téměř všechny dosavadní články stanov. Akcionář se pak se znalostí věci nemůže rozhodnout, zda má či nemá pro změnu stanov hlasovat. Z tohoto důvodu se navrhuje právní úprava obvyklá v zahraničních právních řádech, kde se vyžaduje, aby akcionáři měli možnost seznámit se se změnou stanov od okamžiku, kdy byla publikována pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání.

Obdobný právní režim pak musí i platit i pro navrhované změny stanov ze strany akcionářů v rámci jejich možnosti podávat návrhy a protinávrhy. Pokud bude akcionář uplatňovat návrh na změnu stanov jako návrh nebo protinávrh k návrhu předkládanému představenstvem při svolání valné hromady, uplatní se postup podle § 180 odst. 5.

K bodu 213 (§ 186)

V odstavci 1 se odstraňuje omezení, podle něhož stanovy nemohly vyžadovat vyšší počet hlasů k přijetí usnesení valné hromady, než vyžadoval zákon, pokud zákon vyžadoval přijetí usnesení valné hromady kvalifikovanou většinou. Toto omezení bylo svým charakterem v neprospěch menšinových akcionářů, neboť vylučovalo, aby většinový akcionář, třeba i dobrovolně, přistoupil na to, že k určitých usnesením, zejména k usnesením o změně stanov, bude nutný větší počet hlasů než 2/3 hlasů přítomných akcionářů.

Úprava ustanovení odstavce 2 je vyvolána změnou pojetí přeměn obchodních společností v § 69 a násl. a v § 220a a násl.

V nově vkládaném odstavci 5 se řeší hlasování na valné hromadě při spojování více akcií v jednu novou akcii. Názory na tuto možnost se v právní teorii i praxi lišily, některé rejstříkové soudy spojování akcií zapisovaly, aniž pro ně byly stanoveny v právním řádu stanoveny jakékoliv podmínky. Navrhovaná úprava tento problém řeší.

Ustanovení odstavce 6 reaguje na požadavek První směrnice pro formu změny stanov.

K bodu 214 (§ 186a)

Dosavadní úprava § 186a řešila ochranu menšinových akcionářů před zásahy do práv akcionářů rozhodnutím valné hromady na úkor věřitelů, neboť zakládala povinnost společnosti vykoupit od akcionářů, kteří pro rozhodnutí valné hromady nehlasovali, akcie, aniž byly dostatečně zajištěny pohledávky věřitele. Tím mohlo dojít k ohrožení dobytosti pohledávek věřitelů.

Nově navrhovaná právní úprava chrání věřitele tím, že ukládá těm majitelům účastnických cenných papírů, kteří na valné hromadě odhlasovali změnu právního postavení majitelů akcií, aby od této společnosti vykoupili akcie, a to za cenu, za kterou společnost od oprávněných akcionářů tyto akcie vykoupila, zvýšenou o obvyklý úrok, nepodaří-li se společnosti prodat tyto cenné papíry výhodněji. Cena se stanoví jako cena přiměřená na základě posudku znalce. Spor o přiměřenost ceny bude řešit

soud podle obecné úpravy, popřípadě u registrovaných cenných papírů bude přípustný i zásah Komise pro cenné papíry podle § 183g odst. 10.

Současně je novým způsobem řešen postup pro případ, že společnost je v prodlení s nabídkou převzetí a upravuje se postup, podle něhož může být souhlas společnosti s uzavřením smlouvy o koupi akcií nahrazen rozhodnutím soudu s tím, že oprávněný akcionář může volit mezi právem na náhradu škody a žalobou na nahrazení souhlasu společnosti soudem.

K bodům 215 až 217 (186b)

V tomto ustanovení se nahrazuje v souladu s úpravou § 173 pojem rozdělení akcií pojmem štěpení akcií a nově se upravuje postup při spojování akcií.

K bodu 218 (§ 186c)

V odstavci 1 se promítá ustanovení § 183b odst. 4. Pokud takováto situace nastane, pak pro posuzování způsobilosti valné hromady a přijímání jejích rozhodnutí se nebude k těmto hlasovacím právům přihlížet obdobně, jako se nepřihlíží k hlasovacím právům z akcií, pokud nelze hlasovací právo vykonat.

V odstavci 2 písm. c) se výslovně stanoví, že akcionář má hlasovací právo, pokud se hlasuje o jeho volbě za člena orgánu společnosti nebo jeho jmenování likvidátorem, na což nebyl dosud jednotný názor, nemá je však, jestliže je odvoláván z funkce pro porušování povinností.

Ustanovení písmena d) se uvádí do souladu s novou právní úpravou § 183b a násl.

Nově vkládaný odstavec 3 má zabránit tomu, aby usnesení valné hromady nebylo přijato vahou hlasů akcionářů, s nimiž dotčený akcionář jedná ve shodě.

K bodu 219 a 220 (§ 186d)

Novela obchodního zákoníku v roce 1996 zakázala dohody o výkonu hlasovacích práv mezi akcionáři, pokud zavazovaly ke shodnému hlasování na valné hromadě. Tato právní úprava je v zahraničí neobvyklá, a proto se navrhuje změnit ji v souladu s návrhem Páté směrnice, a to konkrétně jejím článkem 35, který zobecňuje zkušenosti s těmito dohodami ze všech členských států ES. Podle článku 35 návrhu Páté směrnice je neplatné každé ujednání, které zavazuje akcionáře hlasovat podle pokynů společnosti nebo jejích orgánů, hlasovat pro návrhy společnosti nebo jejích orgánů anebo hlasovat či nehlasovat jako protiplnění za zvláštní výhody jemu poskytnuté.

V souladu s tímto návrhem Páté směrnice se navrhuje vypustit z odstavce 1 písm. b) slovo "vždy", neboť podle návrhu směrnice není relevantní, zda se zavazuje hlasovat pro návrhy předkládané orgány společnosti vždy nebo jen občas. Zákaz dohod o výkonu hlasovacích práv mezi akcionáři se zrušuje a nahrazuje se zněním, že neplatné je pouze takové ujednání, kdy se akcionář zavazuje, že uplatní hlasovací právo, nebo že nebude hlasovat jako protiplnění za výhodu poskytnutou společností.

Podle návrhů přechodných ustanovení by se podle nového znění ustanovení § 183d měla posuzovat i platnost o dohod o výkonu hlasovacích práv, které byly uzavřeny před nabytím účinnosti tohoto zákona.

K bodu 221 (§ 187)

Do ustanovení odstavce 1 se promítají změny v právní úpravě § 64, 69 a násl. a § 220a a násl., kdy rozhodování zde uvedených záležitostí je zařazeno do působnosti valné hromady.

V ustanovení písmene e) se upřesňuje, že valná hromada není oprávněna odvolávat členy dozorčí rady zvolené zaměstnanci. Zatím bylo předmětem sporů, zda osoby zvolené zaměstnanci dozorčí rady jsou vůbec odvolatelné a kým jsou odvolatelné. V návaznosti na novelizované ustanovení § 200

je zřejmé, že členové dozorčí rady volení zaměstnanci nejsou ani volení ani odvolávání valnou hromadou, ale jsou voleni a odvolávání výlučně zaměstnanci společnosti.

Nově vložené ustanovení odstavce 2 výslovně řeší problém, zda si může valná hromada vyhradit ke svému rozhodování i záležitosti, které jí nesvěřuje zákon nebo stanovy společnosti. V souladu s obvyklou zahraniční právní úpravou se tato možnost nepřipouští.

K bodu 222 (§ 188 odst. 1)

Ustanovení odstavce 1 reaguje na právní úpravu obsaženou v § 181 obchodního zákoníku, podle něhož předsedu valné hromady může určit soud v případě, že zmocňuje akcionáře svoláním valné hromady. Soudem určený předseda řídí valnou hromadu od samého počátku.

K bodu 225 (§ 190)

Úprava odstavce 3 sleduje stejné cíle jako úprava § 132 odst. 3 u společnosti s ručením omezeným.

K bodu 226 a 227 (§ 190a až 190c)

Návrh upřesňuje pravidla pro uzavírání smlouvy o převodu zisku a zvyšuje ochranu menšinových akcionářů v souvislosti s uzavíráním takové dohody.

V odstavci 1 se výslovně uvádí požadavek písemné formy smlouvy a na rozdíl od stávající právní úpravy se výslovně stanoví, že smlouvou o převodu zisku lze převádět nejen celý zisk, ale i jeho část. V zájmu ochrany akcionářů se začleňuje požadavek poskytnout akcionářům, kteří nejsou účastníky smlouvy přiměřené vyrovnání. Navržená úprava má svůj vzor v ustanovení § 304 německého zákona o akciových společnostech.

Upravují se i důsledky toho, že navržené vyrovnání není přiměřené a možnost akcionáře domáhat se posouzení přiměřenosti soudem.

Další důsledky uzavření smlouvy o převodu zisku upravuje ustanovení § 190c.

Současně připravovaná změna daňových zákonů umožní zdanění zisku na úrovni koncernu podle obvyklých zahraničních úprav. Tím bude umožněna lepší alokace zdrojů v koncernu.

Ustanovení § 190b náležitosti ovládací smlouvy (§ 66a) upravuje a její právní důsledky, zejména pak prolamuje princip, že představenstvo společnosti je povinno řídit se pouze pokyny valné hromady. Dojde-li k vytvoření koncernu, je představenstvo společnosti podrobené jednotnému řízení povinno řídit se též pokyny osoby, jež je k tomuto řízení oprávněna. To vyžaduje i řešit důsledně otázky ochrany věřitelů a menšinových společníků, zejména pro případy, že pokynem ze strany řídicí osoby bude způsobena újma řízené společnosti nebo menšinovým společníkům anebo věřitelům společnosti. Zvyšuje se tak odpovědnost řídicí osoby za udělování nevhodných nebo nezákonných pokynů. Tato problematika nebyla v českém právu dosud výslovně řešena, přestože existuje celá řada koncernů (holdingů).

Protože smlouva o převodu zisku i ovládací smlouvy představují určitý zásah do práv menšinových akcionářů, řeší se v ustanovení § 190c některé další důsledky uzavření takové smlouvy včetně odškodnění menšinových akcionářů smlouvami dotčených. Při porušení povinností z uvedených smluv se stanoví právo menšinových akcionářů domoci se svých práv soudní cestou. Upravují se i podmínky zániku těchto smluv.

Závazek odkoupit akcie od ostatních akcionářů má předlohu v ustanovení § 305 odst. 1 německého zákona o akciových společnostech.

V § 190d se upravují podmínky schvalování a změny ovládací smlouvy a smlouvy u převodu zisku, včetně jejich přezkoumání znalci.

K bodu 228 (§ 191 odst. 1)

Doplněním odstavce 1 se uvádí vymezení působnosti představenstva do souladu se zněním ostatních ustanovení obchodního zákoníku, neboť z jiných ustanovení plyne, že určité rozhodovací pravomoci jsou svěřeny i dozorčí radě.

K bodu 229 (§ 192)

Úprava ustanovení § 192 odst. 1 uvádí do souladu terminologii používanou v obchodním zákoníku s terminologií používanou v předpisech o účetnictví. V odstavci 2 se upřesňuje, že zpráva představenstva musí být předložena valné hromadě alespoň jednou ročně.

K bodu 230 a 231 (§ 193)

Navrhovaná úprava odstavce 1 uvádí českou právní úpravu do souladu s článkem 17 Druhé směrnice. Při formulaci převzetí požadavků Druhé směrnice bylo využito zkušenosti s jejím promítnutím do rakouského a německého zákona o akciových společnostech, kde je upřesněn okamžik rozhodný z hlediska zjištění ztráty společnosti, a to buď sestavení jakékoliv účetní závěrky, ať řádné, mimořádné, tak mezitímní, tak i bez sestavení účetní závěrky, pokud s ohledem na všechny skutečnosti může představenstvo rozumně předpokládat, že ztráta dosáhla zákonem stanovené výše. Navržená úprava odstavce 2 by měla odstranit právní nejistotu v tom, do kdy nejpozději je představenstvo společnosti povinno podat návrh na zahájení soudního řízení a zda se zbaví případné odpovědnosti v případě, že nepodá návrh na prohlášení konkurzu, nýbrž navrhne povolení vyrovnání. Navržená úprava má svůj vzor v ustanovení § 92 odst. 2 německého zákona o akciových společnostech.

K bodu 232 (§ 194)

Úprava odstavců 1 a 2 řeší dosud sporné problémy spojené s funkčním obdobím členů orgánů. Nadále se nepočítá s funkčním obdobím orgánu jako takového.. Dosavadní právní úprava tento problém neřešila a bylo nutné řešit jej výkladovou praxí, která však nebyla jednotná. V odstavci 3 se výslovně stanoví, že každý člen představenstva má jeden hlas, neboť obchodní zákoník tento problém výslovně neřešil a v některých společnostech přiznávaly stanovy určitým členům představenstva více hlasů. Takovýto postup je však v rozporu s principy rovného postavení jednotlivých členů představenstva. Pro společnosti s jediným akcionářem se v souladu s obvyklou zahraniční úpravou umožňuje menší počet členů představenstva. V odstavci 4 se v souvislosti s obvyklou zahraniční úpravou zakazuje dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti, výjimku stanoví zákon pouze v případě, že akciová společnost je součástí koncernu a je podrobena jednotnému řízení ze strany mateřské společnosti. V ustanovení § 194 odst. 5 se v případě sporu o náhradu škody přenáší důkazní břemeno o tom, zda bylo jednáno s náležitou péčí, ze společnosti či akcionářů na členy představenstva. Taková úprava je v zahraničí obvyklá. Současně se precizuje vyloučení odpovědnosti za škodu při plnění pokynu valné hromady. Daná právní úprava posiluje právní ochranu akcionářů před zneužitím práv, které členové představenstva mají. Současný obsahově sporný pojem "náležitá péče" se nahrazuje obvyklým pojmem "péče řádného hospodáře".

Úprava odstavce 6 upřesňuje předpoklady vzniku ručení za závazky společnosti. Odstraňuje se podmínka spočívající v tom, že společnost neuplatnila vůči členovi představenstva právo na náhradu škody. Rozhodná nadále bude jenom skutečnost, že člen představenstva škodu společnosti neuhradil. Výslovně se rovněž stanoví, že ručení zaniká v okamžiku, kdy člen představenstva škodu společnosti uhradí.

K bodu 233 (§ 196 odst. 1)

Úpravou § 196 dochází k řešení určitých výkladových problémů, které byly spojeny s dosavadní právní úpravou zákazu konkurence, zejména otázky, zda členové představenstva mohou vstupovat do obchodních vztahů se společnostmi, anebo zda mohou být ovládající osobou v jiné společnosti se stejným nebo obdobným předmětem podnikání. Důvody této úpravy jsou tedy stejné jako důvody uvedené u § 136.

K bodu 234 (§ 196a)

V ustanoveních odstavce 1 nebo 2 dochází pouze k terminologickému upřesnění a nikoliv k věcné změně právní úpravy.

Ustanovení odstavce 3 a 4 uvádí českou právní úpravu do souladu s požadavky článku 11 Druhé směrnice. Základní změna spočívá v tom, že se nesčítají majetkové hodnoty převáděné v průběhu jednoho kalendářního roku, ale jde o majetek nabývaný na základě jedné smlouvy ve výši 1/10 upsaného základního kapitálu. V souladu s požadavky článku 11 Druhé směrnice se vyžaduje souhlas valné hromady pouze tehdy, pokud k takovému převodu dochází do tří let od vzniku společnosti. Rovněž v souladu s požadavky článku 11 Druhé směrnice se výslovně stanoví, že uvedená regulace se nevztahuje na nabývání majetku v rámci běžné obchodní činnosti společnosti, na nabývání majetku na veřejných trzích nebo uskutečněné pod státním dozorem.

K bodu 235 (§ 198)

Pojem roční účetní závěrky se v souladu s terminologií předpisů o účetnictví nahrazuje pojmem řádné účetní závěrky. V souladu s úpravou působnosti představenstva v § 192 se stanoví, že do působnosti dozorčí rady patří nejen přezkoumání řádné účetní závěrky, ale i mimořádné účetní závěrky.

K bodu 237 (§ 200)

V ustanovení § 200 odst. 1 se upřesňuje, kdy vzniká povinnost volit jednu třetinu dozorčí rady zaměstnanci, neboť dosavadní kritérium "hlavní pracovní poměr" bylo problematické. Hlavní pracovní poměr je v pracovněprávních předpisech vymezen pouze v souvislosti s vedlejším pracovním poměrem. Jako kritérium se navrhuje vzít pracovní poměr na dobu přesahující polovinu týdenní pracovní doby.

V odstavci 2 se upravuje, obdobně jako u právní úpravy členů představenstva, funkční období člena dozorčí rady

V nově formulovaném odstavci 5 se řeší dosud neupravená základní pravidla volby členů dozorčí rady zaměstnanci společnosti. Dosud je sporné, jací zaměstnanci aktivní volební právo mají, neboť zaměstnanci společnosti nejsou jenom osoby v pracovním poměru, ale i osoby činné na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Nově se navrhuje, aby aktivní volební právo měli pouze zaměstnanci v pracovním poměru nezávisle na délce stanovené pracovní doby.

Pasivní volební právo mají mít pouze zaměstnanci, kteří mají aktivní volební právo a v souladu se zahraničními úpravami, které upravují účast zaměstnanců v dozorčích radách, i zástupci nebo členové zástupce zaměstnanců podle zvláštního právního předpisu (členové odborové organizace, i

když nejsou v pracovním poměru). Minimální podmínkou platnosti volby členů dozorčí rady zaměstnanci společnosti by nadále mělo být to, že pro ně hlasovala alespoň polovina oprávněných voličů a že volby proběhly s tajným hlasováním. Nepřímo se předpokládá, že ve společnostech s velkým počtem zaměstnanců budou umožněny i nepřímé volby, kdy zaměstnanci volí pouze zástupce pro provedení vlastní volby.

Návrh také řeší, kdo má právo navrhnout kandidáty. V některých společnostech byla snaha řešit tyto otázky stanovami společnosti tak, že právo navrhnout kandidáty bylo přiznáváno pouze představenstvu společnosti a nikoliv zaměstnancům společnosti.

V odstavcích 6 a 7 jsou vymezeny postupy pro odvolávání osob, které byly zvoleny zaměstnanci společnosti. Tato pravidla dosud nebyla právními předpisy stanovena a bylo sporné, zda je mohou obsahovat stanovy společnosti.

K bodu 238 (§ 201 odst. 3)

Úprava odstavce 3 umožňuje, aby stanovy určovaly vyšší počet hlasů pro přijetí usnesení dozorčí rady, než je prostá většina, a obdobně jako u členů představenstva se výslovně stanoví, že každý člen dozorčí rady má pouze jeden hlas. V návaznosti na povinnost podle odstavce 2 se výslovně zakotvuje, že odchýlený názor členů dozorčí rady zvolených zaměstnanci musí být vždy uveden v zápise z dozorčí rady, a to i v případě, že o to osoby zvolené zaměstnanci nepožádají.

K bodu 239 (§ 202 a 203)

Ustanovení § 202 odst. 1 a 2 se uvádí do souladu s požadavky jiných ustanovení obchodního zákoníku, a to konkrétně § 184 a § 210.

V § 202 odst. 3 se jako povinná náležitost pozvánky na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání uvádí i údaj o tom, že stanovením emisního kurzu akcií bude pověřeno představenstvo, neboť takovouto možnost obchodní zákoník dosud neupravoval.

Úprava § 202 odst. 4 reaguje na novou právní úpravu oceňování vkladů posudky znalce obsaženou v § 59 odst. 3.

Doplnění ustanovení písmena c) do § 203 odst. 2 reaguje na změnu právní úpravy zvýšení základního kapitálu, dohodou akcionářů v § 205 a na možnost vzdání se práva na přednostní upisování akcií v nově vloženém ustanovení § 204a odst. 7. Pokud se akcionáři přednostního práva na upisování akcií vzdají, nebude muset usnesení valné hromady obsahovat náležitosti týkající se přednostního práva akcionářů, i když nebude valná hromada o vyloučení přednostního práva akcionářů hlasovat.

Z ustanovení § 203 odst. 2 písm. e) se vypouští povinnost uvádět datum počátku běhu lhůty pro upisování akcií a nahrazuje se pouze oznámení o tom, jakým způsobem bude počátek běhu lhůty sdělen upisovatelům. Důvod této změny je stejný jako v ustanovení § 160.

Úprava § 203 odst. 2 písm. h) navazuje na novou právní úpravu nepeněžitých vkladů v § 59 odst. 3. Představenstvo nebude moci určovat emisní kurz akcií při vyloučení nebo omezení přednostního práva, neboť to nedovoluje čl. 29 odst. 4 Druhé směrnice.

Povinnost zápisu záměru zvýšit základní kapitál na základě rozhodnutí valné hromady zakotvený v § 203 odst. 4 se opírá o požadavek Druhé směrnice. V zájmu urychlení upisování akcií se výslovně upravuje možnost, která byla praxí již dosud některým soudy akceptována, a to možnost upsání akcií ještě před zápisem záměru zvýšit základní jmění, pokud bude vázána na odkládací podmínku tohoto zápisu.

K bodu 240 (§ 204 a 204a)

§ 204 odst. 1 a 2 reagují na změnu v právní úpravě zakládání akciové společnosti.

Nové doplnění § 204 odst. 3 se opírá o rozhodnutí Evropského soudního dvora v těchto věcech při

interpretaci Druhé směrnice.

Nově vložený odstavec 5 v § 204 řeší způsob upisování akcií osobou předem určeného zájemce. Tato problematika dosud nebyla řešena a bylo sporné, zda předem určený zájemce upisuje akcie zápisem do upisovací listiny, jako je tomu při upisování akcií na základě veřejné nabídky nebo jinak.

Nově vložený odstavec 6 v § 204 řeší problematiku účinků zápisu zvýšení základního kapitálu i ve vztahu k upisovateli. V souladu s právní úpravou rakouského a německého akciového zákona a v zájmu ochrany věřitelů se stanoví, že upisovatel je povinen splatit emisní kurz upsaných akcií, pokud došlo k zápisu zvýšení základního jmění, i kdyby upsání akcií bylo neplatné nebo neúčinné s tím, že má právo na náhradu škody vůči tomu, kdo neplatnost nebo neúčinnost úpisu způsobil, zůstává nedotčeno.

Nové ustanovení § 204 odst. 7 řeší problematiku v případě, že bude pravomocně zamítnut návrh na zápis nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku a upisování akcií bylo platné a účinné. Navrhovaná úprava stanoví, že pravomocným zamítnutím zápisu pozbývá upsání základního kapitálu účinnosti a společnost je povinna přijaté plnění i s úroky vrátit upisovateli.

K úpravě § 204a odst. 1 dochází v souvislosti se změnou koncepce zaměstnaneckých akcií v § 158.

Úpravou § 204a odst. 2 se řeší problém rozsahu přednostního práva upisování akcií v případě, že na zvýšení základního kapitálu má být vydáno tolik akcií, že na jednu starou akcii nepřipadá upsání jedné akcie nové. Rejstříkovými soudy byla zatím tato problematika řešena různě. Některé rejstříkové soudy povolovaly zápisy takového zvýšení základního jmění a jiné nikoliv. Navrhovaná právní úprava by měla praxi sjednotit a zjednodušit pravidla postupu při zvyšování základního kapitálu s využitím přednostního práva a zavést právní jistotu do tohoto procesu.

V nově upraveném § 204a odst. 3 se výslovně řeší otázka, zda omezení převoditelnosti akcií na jméno se vztahuje i na převod přednostního práva na upisování akcií. Vzhledem k tomu, že převodem přednostního práva k upisování akcií lze získat akcie společnosti s omezenou převoditelností, navrhuje se upravit tento převod tak, aby omezení převoditelnosti akcií na jméno platilo ve stejném rozsahu i pro převod přednostního práva na upisování akcií.

Nově se v odstavci 5 stanoví požadavky na zprávu představenstva v souladu s čl. 29 odst. 4 Druhé směrnice.

Nově vložený odstavec 7 v § 204a umožňuje, aby se akcionáři vzdali přednostního práva na upisování akcií i před rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu. Podle stávající právní úpravy by zřejmě bylo takovéto vzdání se práva neplatné, neboť občanský zákoník prohlašuje za neplatné všechny právní úkony, jimiž se někdo vzdává práva, která má vzniknout až v budoucnu. V tomto případě vzniká právo na přednostní upisování akcií až rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu. Jde tedy o výjimku z obecného principu stanoveného občanským zákoníkem, která umožňuje zachovat úpravu upisování akcií dohodou akcionářů podle § 205, aniž by tím došlo k porušení pravidel vyžadovaných Druhou směrnicí ve vztahu k regulaci přednostního práva akcionářů.

K bodu 242 (§ 205)

Vzhledem k tomu, že Druhá směrnice neumožňuje vyloučit přednostní právo akcionářů za účelem upisování akcií dohodou akcionářů, je nezbytné, aby se akcionáři dříve, než upíší akcie dohodou, se vzdali svého přednostního práva na upisování akcií v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií. Tato úprava pak navazuje na změnu právní úpravy v § 204.

K bodu 250 (§ 208)

V odstavci 1 se sladí terminologie a kromě řádné a mimořádné účetní závěrky se povoluje zvyšovat základní kapitál z vlastních zdrojů i na základě mezitímní účetní závěrky.

Změna ustanovení odstavců 2 až 5 je pouze upřesněním stávající právní úpravy a výslovně se stanoví,

že nelze používat ke zvýšení základního jmění vlastních zdrojů, jež jsou účelově vázány a jejichž účel není společnost oprávněna měnit.

K bodu 255 (§ 209a až 211)

Změny ustanovení § 209a odst. 1 jsou vyvolány potřebou přizpůsobit jeho znění navrhované změně právní úpravy v § 158.

Navrhovaná změna odstavce 2 z hlediska záměny data počátku běhu lhůty pro upisování akcií pouhým uvedeným důvodem, jak bude upisovatelům oznámen počátek běhu této lhůty, je odůvodněna stejně jako v ustanovení § 160.

Do ustanovení § 209a odst. 5 se promítají změny provedené v ustanovení § 204, 206 a 208 obchodního zákoníku.

Navrhované změny § 210 odstraňují výkladové problémy, jimiž bylo provázáno zvyšování základního jmění představenstvem. Konkrétně se přesně určuje částka základního kapitálu, z níž se odvozuje oprávnění představenstva zvýšit základní kapitál a výslovně se stanoví, že představenstvo v rámci daného pověření může zvýšit základní kapitál vícekrát, avšak celková částka tohoto opakovaného zvyšování základního kapitálu nesmí překročit stanovený limit. Navrženou úpravou se česká právní úprava stává plně kompatibilní s požadavky článku 25 odst. 2 Druhé směrnice.

Navrhovaná změna ustanovení § 211 odst. 1 má zvýšit informovanost akcionářů, neboť již z pozvánky na valnou hromadu by mělo být zřejmé, jak bude naloženo s částkou odpovídající snížení základního kapitálu. Tento požadavek dosavadní právní úprava neobsahovala.

K bodu 256 (§ 212)

Ustanovení § 212 je uváděno do souladu s požadavky ustanovení § 184 odst. 5.

K bodu 257 (§ 213)

V odstavci 1 se pouze upřesňuje, že společnost není povinna použít ke snížení základního kapitálu vlastní akcie, pokud by tento způsob snížení základního kapitálu nesplnil účel, k němuž snížení základního kapitálu směřuje. Jde o případy, kdy se snižuje základní kapitál upuštěním od vydání akcií podle § 213d, anebo v případě, když se snižuje jmenovitá hodnota o nesplacenou část emisního kurzu akcií podle § 213a.

Odstavec 4 se upravuje v souladu s Druhou směrnicí.

K bodu 259 (§ 213a)

Ustanovení odstavce 1 upřesňuje postup při snižování základního kapitálu v případě, že v důsledku jeho snížení má být prominuto akcionářům splatit nesplacenou část emisního kurzu akcií. V tomto případě je málo pravděpodobné, že nesplacená část emisního kurzu akcií bude u všech akcionářů stejná, takže částka snížení jmenovité hodnoty akcií u jednotlivých akcionářů bude diferencována v závislosti na tom, jakou část emisního kurzu akciové společnosti dosud nesplátili.

K bodu 263 (§ 213c)

Změna navrhovaná v odstavcích 2 a 3 reaguje na úpravu změny nabídky převzetí v § 183a a násl. a uvádí tuto úpravu do souladu s novou úpravou.

K bodu 266 (§ 214)

Navrhuje se připustit postup podle § 214 i v případě, že dochází ke změně podoby akcií anebo pro případ, že akcionáři nepřevzou listinné akcie, ačkoliv je převzít mají. Stávající právní úprava totiž neřeší, jak v daném případě má společnost s takovými akciemi naložit.

K bodu 268 (§ 215)

Úprava § 215 posiluje právní postavení věřitelů, jejichž pohledávky se v důsledku snížení základního kapitálu stávají hůře dobytými a uvádí právní úpravu českého akciového práva plně do souladu s požadavky Druhé směrnice při snižování základního kapitálu.

K bodu 271 (§ 216)

Doplnění odstavce 4 posiluje právní jistotu věřitele společnosti zakotvením odpovědnosti členů představenstva za škodu, která vznikne věřiteli tím, že představenstvo dá souhlas k předčasnému plnění z titulu snížení základního kapitálu ve prospěch akcionářů.

K bodu 272 (§ 216a a 216b)

V ustanovení § 216a odst. 1 se vypouští možnost zjednodušeného postupu při snižování základního kapitálu v případě, že podle údajů v účetní evidenci nemá společnost žádného věřitele. Neboť tuto výjimku ve prospěch zjednodušeného snižování základního kapitálu Druhá směrnice nepřipouští. V důsledku toho se pak upravuje i ustanovení odstavce 2.

Úprava § 216a odst. 2 opět posiluje právní jistotu a ochranu věřitelů tím, že zakládá povinnost vrátit plnění, které akcionáři získali v rozporu s ustanoveními obchodního zákoníku a zakotvením ručení členů představenstva za splnění tohoto závazku.

Úprava § 216b reaguje na změny provedené v ustanovení § 216a odst. 1 související s vypuštěním zjednodušeného snížení základního kapitálu v případě, že v účetní evidenci společnosti není vykázán žádný věřitel.

K bodu 273 (§ 217)

Navržená úprava odstavce 2 řeší pro společnost výhodněji tvorbu rezervního fondu než dosavadní úprava, neboť neukládá povinnost tvorby rezervního fondu ze zisku, pokud společnost vytvořila rezervní fond do výše 20-ti % základního kapitálu z jiných zdrojů. Současně však stanoví, že rezervní fond do výše 20-ti % základního kapitálu nemůže společnost použít k jiným účelům než k úhradě ztráty bez ohledu na to, z jakých zdrojů byl tento rezervní fond vytvořen.

K bodu 275 (§ 218)

Úprava § 218 reaguje na novou právní úpravu zrušení a zániku obchodní společnosti v § 68 až 69c a výslovně stanoví možnost subsidiárního použití obecné úpravy v těchto ustanoveních.

K bodu 276 (§ 219)

Ustanovení odstavce 1 je uvedeno do souladu s působností valné hromady obsažené v § 187 odst. 1 a výslovně připouští možnost jmenování likvidátora jiným způsobem v souladu s obecnou právní úpravou § 70 a násl.

V odstavci 2 je právo na odvolání likvidátora přiznáváno stejným akcionářům, kteří mohou žádat svolání mimořádné valné hromady. Současně se výslovně řeší problém, zda možnost žádat o odvolání likvidátora podle § 71 odst. 4 je vyloučena ustanovením § 219 odst. 2.

K bodu 277 a 278 (§ 220)

Nová úprava odstavce 1 reaguje na novou úpravu likvidace obchodních společností v § 70 a násl. Dále řeší problém, od kterého okamžiku se stává samostatně převoditelným právo na podíl na likvidačním zůstatku.

K vypuštění dosavadního odstavce 5 dochází v souvislosti s novou právní úpravou skončení likvidace v § 70 a násl.

K bodu 279 (§ 220a)

Dosavadní stručná úprava sloučení akciových společností obsažená v § 69, 69a a 220a je nahrazena podrobnou právní úpravou, která respektuje požadavky Třetí směrnice o fúzích akciových společností. Dosavadní projekt sloučení, jehož právní povaha byla nejasná, je nahrazen smlouvou o fúzi obdobně jako v rakouském a německém právním řádu. Smlouvu o fúzi výslovně zmiňuje i Třetí směrnice. Vzhledem k závažným právním důsledkům, jež jsou se smlouvou o fúzi spojeny, vyžaduje se pro ni forma notářského zápisu. Jde o právní úkon ve formě notářského zápisu, s jehož vyhotovením je spojena odpovědnost notáře za zákonnost obsahu daného právního úkonu. Požadavek formy notářského zápisu smlouvy o fúzi uvedený v ustanovení odstavce 1 se opírá i o článek 16 Třetí směrnice. To by mělo vést k posílení právní čistoty a právní jistoty v procesu fúzí. V souladu s německou a rakouskou právní úpravou je podmínkou účinnosti smlouvy o fúzi jednak její schválení valnými hromadami zúčastněných společností a jednak souhlas příslušných státních orgánů, které vyžadují zvláštní právní předpisy, zejména zákon o ochraně hospodářské soutěže, zákon o bankách, zákon o investičních společnostech a investičních fondech a zákon o penzijním připojištění. Aby se zabránilo stavu právní nejistoty v případě, že bude souhlas státního orgánu k fúzi odmítnut, obsahuje právní úprava takovou konstrukci, že právní moci rozhodnutí, s jímž se souhlas neuděluje, se smlouva o fúzi ruší a účastníci smlouvy přestávají být tak touto smlouvou vázáni.

Ustanovení odstavce 3 nově vymezuje obsah smlouvy o fúzi, který již plně respektuje požadavky článku 5 odst. 2 Třetí směrnice. Mezi nejdůležitější rozdíly mezi obsahovými náležitostmi dosavadního projektu sloučení a smlouvy o fúzi patří náležitost určení tzv. rozhodného dne fúze. Uvedení rozhodného dne fúze vyžaduje článek 5 odst. 2 písm. e) Druhé směrnice a dosavadní právní úprava tento institut neznala a neupravovala. Od rozhodného dne fúze nastávají ekonomické účinky fúze, neboť od tohoto dne se jednání zanikající společnosti považují z účetního hlediska za uskutečněná na účet nástupnické společnosti.

S institutem rozhodného dne je spojena i novela zákona o účetnictví, která ukládá účetním jednotkám zpracovat konečnou účetní rozvahu ke dni předcházející rozhodný den fúze a nástupnické společnosti ukládá sestavit zahajovací rozvahu k rozhodnému dni fúze. Pokud by však nebyl povolen zápis společnosti do obchodního rejstříku, byly by společnosti povinny pokračovat v účetnictví, jako by rozhodný den vůbec nenastal.

Rozhodný den fúze může ležet i v minulosti. To znamená, mohl nastat již v době, kdy se teprve uzavírá smlouva o fúzi. Tato konstrukce umožňuje stanovení výměnného poměru akcií k rozhodnému dni fúze a vzhledem k tomu, že od toho dne se veškerá jednání považují za jednání učiněná na účet právního nástupce, odpadají problémy spojené s dnešní právní úpravou spočívající v tom, že může dojít k rozdílu mezi hodnotou stavu majetku a závazků ke dni ocenění a ke dni zápisu do obchodního rejstříku.

Den zápisu do obchodního rejstříku nebude mít nadále žádný význam z hlediska výměnného poměru akcií a vkladů společníků do společnosti, ale bude mít význam ryze právní, neboť se dnem zápisu fúze do obchodního rejstříku budou spojeni právní, nikoliv i ekonomické důsledky fúze.

Na rozdíl od stávající právní úpravy ukládá také zákon dohodnout se ve smlouvě o fúzi, v jaké struktuře převezme nástupnická společnost složky vlastního a cizího kapitálu.

Nově se také vyžaduje určení podrobných pravidel pro výměnu akcií dosavadním akcionářům nástupnické společnosti při sloučení, neboť nová právní úprava umožňuje i výměnu akcií akcionářům

nástupnické společnosti, a to jak za akcie s vyšší jmenovitou hodnotou, tak za akcie s nižší jmenovitou hodnotou. To dosavadní právní úprava neumožňovala.

Dalším rozdílem je i určení způsobu, jakým budou získány akcie nástupnické společnosti potřebné k výměně za akcie zanikající společnosti, zejména určení, zda budou k výměně použity vlastní akcie společnosti v majetku nástupnické společnosti nebo zda za účelem výměny akcií dojde k vydání nových akcií nástupnickou společností. Dosavadní právní úprava tento problém nijak neřešila.

Ne nepodstatnou změnou je i požadavek určení postupu pro případ, že akcionářům zúčastněné společnosti vznikne právo odprodat akcie nástupnické společnosti, a to buď tehdy, kdy v důsledku sloučení dojde k podstatné změně jejich právního postavení, anebo v případě, kdy společnosti akcionářům ve smlouvě o fúzi odprodej akcií nabídnou.

Návrh obsahuje i odchylky postupu pro případ, že dochází ke sloučení s jediným akcionářem společnosti.

V souladu s ustanovením článku 3 Třetí směrnice se výslovně stanoví, že případný doplatek na vyrovnání hotovosti nesmí překročit 10 % jmenovité hodnoty akcií, jež mají být vyměněny akcionářům zanikající společnosti za akcie nástupnické společnosti. V zájmu právní ochrany věřitelů i ostatních akcionářů je stanoveno, že doplatek nesmí být vyplacen před zápisem sloučení do obchodního rejstříku a dříve, než budou zajištěny pohledávky stávajících věřitelů.

Na rozdíl od stávající právní úpravy řeší ustanovení odstavce 6 také základní pravidla postupu v případě, že se v důsledku sloučení budou vyměňovat akcie za akcie jiného druhu nebo jiné formy, anebo že dojde ke zvýšení nebo snížení jmenovitých hodnot akcií dosavadních akcionářů nástupnické společnosti.

V ustanoveních odstavců 9 a 10 se řeší právní důsledky toho, kdy osoby oprávněné jednat jménem nástupnické společnosti nepodají včas návrh na zápis sloučení do obchodního rejstříku.

Ustanovení odstavce 11 řeší speciálním způsobem neplatnost smlouvy o fúzi. Důvodem této speciální úpravy jako odchylka od obecné úpravy absolutní a relativní neplatnosti právních úkonů v občanském a obchodním zákoníku je článek 22 Třetí směrnice, který obsahuje striktní požadavky na neplatnost fúze. Jedním z důvodů neplatnosti fúze by mohla být i neplatnost smlouvy o fúzi, a proto neplatnost této smlouvy musí být podrobena stejnému právnímu režimu, jakému je podrobena neplatnost usnesení valné hromady o sloučení tak, jak je zakotvena v návrhu § 220h.

Z článku 22 Třetí směrnice plyne, že neplatnost smlouvy o fúzi musí být podrobena principu relativní neplatnosti a že o neplatnosti smlouvy musí rozhodnout soud.

K bodu 280 (§ 220b až 220s a 220u až 220zb)

V § 220b se zavádí dosud našemu právu neznámý institut zprávy představenstva a dozorčí rady ke smlouvě o fúzi nebo jejímu návrhu a přezkoumání zamýšleného sloučení dozorčími radami zúčastněných společností. Požadavek na zprávu představenstva a dozorčí rady se opírá o ustanovení článku 9 Třetí směrnice a svou konstrukcí odpovídá právní úpravě zakotvené v rakouském a německém právu.

Zprávy není nutné zpracovávat v případě, že se společnost slučuje se svým jediným akcionářem nebo v případě, že se všichni akcionáři tohoto práva vzdají. Tento postup má svou oporu v článku 24 až 26 Třetí směrnice a je obdobou podobné právní úpravy v německém a rakouském právu.

Přezkoumání sloučení znalcem se opírá o požadavky článku 10 Třetí směrnice. Podle článku 10 Třetí směrnice musí být sloučení prozkoumáno jedním nebo několika znalci, nezávislými na společností, jmenovanými nebo schválenými soudem, kteří musí vypracovat písemnou zprávu určenou akcionářům s tím, že legislativa členského státu může stanovit jmenování jednoho nebo několika znalců pro všechny společnosti, které se slučují, jestliže je toto jmenování provedeno na společnou žádost těchto zúčastněných společností.

V zájmu zjednodušení právní úpravy se v § 220c navrhuje, aby postup při jmenování znalcem pro fúze byl obdobný postupu pro jmenování znalce v § 59 odst. 3.

V § 220c odst. 4 se řeší výkladový problém, zda zpráva znalců o fúzi je znaleckým posudkem podle zákona o znalcích a tlumočnících.

V souladu s článkem 24 až 29 Třetí směrnice se umožňuje upustit od přezkoumání sloučení znalcem v případě, že dochází ke sloučení s jediným akcionářem nebo v případě, kdy se společníci tohoto práva vzdali.

V § 220d odst. 1 se nově stanoví požadavek alespoň jeden měsíc před stanoveným dnem konání valné hromady, jež má rozhodnout o sloučení, založit do sbírky listin smlouvu o fúzi nebo její návrh. Dosud se vyžadovalo pouze zveřejnění projektu sloučení v Obchodním věstníku a do sbírky listin se projekt sloučení vkládal až v souvislosti se zápisem sloučení do obchodního rejstříku.

Nově navrhovaná právní úprava vychází z požadavků článku 6 Třetí směrnice. Požadavky stanovené v odstavci 2 znala i současná právní úprava. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se však nevyžaduje ocenění majetku a závazků posudkem znalcem, ale navíc se vyžaduje poskytnutí zprávy představenstva a zprávy dozorčí rady o přezkoumání fúze.

Úprava informační povinnosti koresponduje s požadavky článku 11 Třetí směrnice a s právní úpravou obvyklou ve státech Evropského společenství.

Nově se ukládá povinnost sestavit konečnou účetní závěrku všem zúčastněným společnostem, tedy i nástupnické společnosti; ta musí také zpracovat k rozhodnému dni zahajovací rozvahu. Povinnost podat daňové přiznání k dani z příjmů bude vázána na konečnou účetní závěrku a daňová povinnost vznikne i přejímající společnosti. Důvodem je, že již od rozhodného dne se jednání zanikajících společností považuje za jednání uskutečněná na účet nástupce. Z hlediska ostatních daní zůstává relevantní až okamžik zápisu fúze do obchodního rejstříku. Konečná účetní závěrka bude sestavena jako řádná účetní závěrka, pokud rozhodný den fúze připadne na konec účetního období, jinak půjde o mimořádnou účetní závěrku.

Zákon výslovně stanoví, že úplatou za kopie dokumentů není náhrada nákladů, které na pořízení kopií musela vynaložit společnost.

V ustanovení § 220e se stanoví pravidla postupu pro svolávání, průběh a usnesení valných hrad zúčastněných společností o sloučení. Tato problematika nebyla obchodním zákoníkem výslovně řešena a v praxi vznikala celá řada výkladových problémů. Navržená úprava se opírá o požadavky článku 7 a 8 Třetí směrnice a o zkušenosti z právní úpravy v německém a rakouském akciovém právu.

V ustanovení § 220e odst. 11 uvedený požadavek notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady o sloučení se opírá o požadavek článku 16 Třetí směrnice. Tento požadavek vyvolal i novelizaci notářského řádu, neboť podle článku 16 odst. 2 Třetí směrnice notář, který pořizuje notářský zápis o smlouvě o fúzi a o rozhodnutí valné hromady, musí ověřit a potvrdit správnost právních úkonů a jednání, které zákon předepisuje pro fúzi. Není proto možné, aby notář pouze ověřoval průběh jednání valné hromady, ale musí ověřit i správnost postupu společnosti předcházející přijetí usnesení valné hromady a zákonnost obsahu rozhodnutí valné hromady a smlouvy o fúzi.

V ustanoveních § 220e odst. 12 až 15 se pak stanoví, kdy lze uskutečnit sloučení i bez souhlasu valné hromady pouze na základě rozhodnutí představenstva. Toto zjednodušení postupu při sloučení se opírá o články 24 až 27 Třetí směrnice a o obdobnou úpravu v ostatních právních rádech států Evropské unie, zejména o zkušenosti z rakouské a německé právní úpravy.

V ustanovení § 220f se řeší dosud v českém právu neupravená problematika získávání akcií nástupnické společnosti za účelem výměny za akcie zanikajících společností vydáváním nových akcií nástupnickou společností. Na vydávání těchto akcií nelze bez dalšího použít ustanovení obchodního zákoníku o zvyšování základního kapitálu, neboť zde nedochází k upisování nových akcií dosavadními akcionáři společnosti ani nedochází ke zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů. V souladu se zkušenostmi z úpravy v německém a rakouském akciovém právu se stanoví speciální pravidla postupu pro vydávání akcií, která jsou obdobná pravidlům zvyšování základního kapitálu upisováním

akcií, ovšem bez toho, že by akcionáři akcie upisovali a spláceli základní kapitál.

Bude se vyžadovat ocenění jmění zanikající společnosti posudkem znalce obdobně, jako je tomu v rakouské právní úpravě v případě, že by měly být emitovány nové akcie. Důvodem je skutečnost, aby nebyly vydány akcie pro akcionáře zanikající společnosti ve vyšší jmenovité hodnotě, než je nebo čistých aktiv zanikající společnosti.

Zákaz výměny akcií uvedený v § 220g odst. 1 se opírá o požadavek článku 19 odst. 2 Třetí směrnice. Ustanovení § 220g odst. 2 a 3 se opírá o zkušenosti ze zahraniční právní úpravy, zejména rakouského a německého akciového práva.

Pravidla postupu při výměně akcií uvedená v odstavcích 5 až 8 mají zajistit ochranu akcionářů, tedy zajistit, že doplatky budou skutečně vyplaceny a akcie budou skutečně vyměněny, neboť peníze a listinné akcie ještě před zápisem sloučení do obchodního rejstříku musí být uloženy pro akcionáře u třetí osoby. Pokud mají být emitovány zaknihované akcie, musí být Středisku cenných papírů ještě před zápisem sloučení do obchodního rejstříku oznámen záměr vydat nové akcie.

V ustanovení § 220g odst. 8 se pak řeší pravidla postupu při výměně listinných akcií nástupnickou společností. V zájmu právní jistoty jak společnosti, tak akcionářů se navrhuje použít přiměřeně ustanovení o výměně akcií obsažená v § 214 s nezbytnými odchylkami.

Pokud by se nepodařilo akcie prodat na veřejném trhu pro nedostatek poptávky, ukládá se společnosti povinnost uložit tyto akcie do úřední úschovy. Navrhovaná právní úprava se opírá o zkušenosti z právní úpravy akciového práva v rakouském a německém právním řádu.

Dosavadní právní úprava výslovně neupravovala neplatnost sloučení, takže bylo možné pouze postupovat podle obecné právní úpravy. Článek 22 Třetí směrnice však stanovuje velmi přísné požadavky pro neplatnost fúze. Podle českého práva by fúze mohla být neplatná v případě, že by byla neplatná smlouva o fúzi, nebo by bylo neplatné usnesení valné hromady. Proto se pro obě dvě právní skutečnosti stanoví v § 220h a v § 220a odst. 11 stejný právní režim, který vyhovuje požadavkům Třetí směrnice, podle nichž neplatnost fúze musí být vynesena soudním rozhodnutím. Žaloba o neplatnost musí být podle Třetí směrnice podána nejpozději do lhůty šesti měsíců ode dne, kdy je možné uplatnit námitku neplatnosti fúze vůči tomu, kdo se neplatnosti dovolává.

Jestliže je možné napravit vady, které vedly k neplatnosti fúze, musí soud poskytnout zainteresovaným společnostem přiměřenou lhůtu pro zjednání nápravy. Rozhodnutí o neplatnosti sloučení musí být uloženo do sbírky listin a zveřejněno v národním věstníku. Opravný prostředek proti rozhodnutí soudu příslušející osobě na sporu nezúčastněné nesmí být přípustný po uplynutí lhůty šesti měsíců ode dne zveřejnění fúze v národním věstníku. Rozhodnutí o neplatnosti fúze nesmí být na újmu platnosti závazků, které vznikly k tíži nebo ku prospěchu přejímající společnosti před zveřejněním rozhodnutí o neplatnosti fúze a společnosti, které se účastnily fúze, musí solidárně ručit za závazky přejímající společnosti, které vznikly před zveřejněním rozhodnutí o neplatnosti fúze po rozhodném dnu fúze.

Všechny tyto požadavky jsou v § 220h promítnuty s výjimkou stanovení lhůty pro podání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu o neplatnosti usnesení valné hromady nebo neplatnosti smlouvy o fúzi třetí osobou, neboť takový mimořádný prostředek české právo vůbec nepřipouští.

Požadavek zápisu sloučení do obchodního rejstříku se opírá o ustanovení článku 18 Třetí směrnice. Zapisované skutečnosti jsou obsaženy v ustanovení § 28a, v ustanovení § 220i se pouze řeší, jaké písemnosti se přikládají k návrhu na zápis do obchodního rejstříku.

Ustanovení § 220i odst. 2 výslovně řeší souběh rejstříkového řízení s řízením o žalobě o neplatnost usnesení valné hromady nebo neplatnosti smlouvy o fúzi. V zájmu právní jistoty a hospodářských přínosů fúze z hlediska celospolečenských potřeb rejstříkový soud nesmí přerušit řízení a musí rozhodnout o návrhu na základě předložených listin.

Pokud rejstříkový soud zapíše fúzi do obchodního rejstříku, nemůže již soud rozhodnout o neplatnosti smlouvy o fúzi nebo o usnesení valné hromady. Z tohoto důvodu ustanovení § 220h odst. 5 umožňuje

změnu předmětu řízení o neplatnosti smlouvy o fúzi nebo neplatnosti usnesení valné hromady na řízení o náhradu škody nebo o vyplacení doplatku podle § 220k.

Podle článku 13 Třetí směrnice musí právní řády členských států zajistit odpovídající ochranný systém zájmů věřitelů společností, které se slučují ve vztahu k pohledávkám, jež vznikly před zveřejněním návrhu na sloučení a které v této době nejsou splatné. Členský stát je povinen systém ochrany věřitelů vybudovat tak, aby minimálně věřitelé, dobytost jejichž pohledávek se zhorší a jejichž pohledávky nejsou dostatečně zajištěny, měli své pohledávky dostatečně zajištěny.

V souladu s požadavky článku 13 Třetí směrnice zakotvuje § 220j odst. 1 právo věřitelů na dostatečné zajištění jejich pohledávek, a to jak po zápisu sloučení do obchodního rejstříku, tak před tímto zápisem, pokud by se dobytost pohledávek měla snížit podstatným způsobem.

V souladu s požadavky článku 14 Třetí směrnice se pak řeší speciální ochrana majitelů dluhopisů a v souladu s článkem 15 právní postavení majitelů jiných cenných papírů než akcií emitovaných společností. Tato právní úprava nebyla dosud v českém právní řádu obsažena, takže nebyla v souladu s požadavky Třetí směrnice.

V ustanovení § 220k je řešena ochrana akcionářů pro případ, že výměnný poměr akcií a doplatků v penězích nebyl přiměřený, neboť v zájmu zachování právní jistoty a hospodářských přínosů spojených s fúzí společností není nesprávně stanovený výměnný poměr akcií důvodem neplatnosti fúze. Navrhovaná právní úprava se opírá o zkušenosti s ochranou akcionářů v německém zákoně o přeměnách a v rakouském akciovém právu.

Žalobu na doplacení mohou podat pouze akcionáři, kteří byli v době konání valné hromady, jež rozhodovala o sloučení, akcionáři této společnosti, nezczili akcie společnosti a ani práva na dorovnání se nevzdali. Navržená právní úprava má zabránit spekulacím, kdy určité skupiny osob dodatečně nabývají akcie společnosti, která rozhodla o sloučení, s cílem vyžadovat odkoupení těchto akcií za přemrštěnou cenu pod pohružkou podání žaloby vůči společnosti nebo většinovému akcionáři.

V soudu se zahraniční právní úpravou se však přiznává právo podat žalobu o zaplacení dorovnání i osobám, které nabyly akcie společnosti až dodatečně, pokud jsou majiteli určitého minimálního množství akcií. V zájmu právní jistoty však existuje časové omezení tohoto práva, a to po dobu jednoho roku ode dne, kdy se sloučení stalo účinné vůči třetím osobám.

V zájmu zjednodušení soudního řízení se v § 220k odst. 5 přiznává rozhodnutí, kterým se akcionáři přiznává právo na dorovnání, závaznost pro nástupnickou společnost co do základu přiznaného práva i vůči ostatním akcionářům, takže ve sporech, které budou dodatečně zahájeny jinými akcionáři, nebude soud již zkoumat základ přiznaného práva, ale jen výši doplatku.

Zákon výslovně stanoví, že pokud byli někteří akcionáři nepřiměřeným výměnným poměrem akcií zvýhodněni a plnění přijali v dobré víře, nejsou povinni vracet doplatky ani akcie.

Ustanovení § 220l provádí požadavky článku 20 a 21 Třetí směrnice. Podle článku 20 Třetí směrnice musí právní předpisy členského státu upravit minimálně občanskoprávní odpovědnost členů správních a řídicích orgánů společnosti vůči akcionářům společnosti za zaviněná jednání členů těchto orgánů při přípravě a provádění fúze a podle článku 21 jsou členské státy povinny zakotvit minimální občanskoprávní odpovědnost znalců, kteří zpracovávají zprávu o sloučení.

Ustanovení § 220l odst. 1 plně respektuje požadavky Třetí směrnice a nad rámec této směrnice zakotvuje odpovědnost nejen za zaviněné, ale i za nezaviněné protiprávní jednání; této odpovědnosti se mohou dotčené osoby zprostit, jen pokud prokáží, že jednaly s odbornou péčí. V tomto případě se nepoužije liberační ustanovení § 194 odst. 5 obchodního zákoníku.

V ustanovení § 220m je využito možnosti článku 28 Třetí směrnice upravující odkoupení akcií přejímající společnosti od menšinových akcionářů. Ustanovení § 220m respektuje požadavky článku 28 směrnice i z hlediska cenového, neboť v písmeni b) článku 28 směrnice se uvádí, že akcionáři mají

právo obdržet protihodnotu odpovídající hodnotě jejich akcií a v případě nesouhlasu ohledně této protihodnoty může být tato protihodnota stanovena soudem. Český právní řád sice výslovně nezakotvuje možnost podat žalobu na stanovení protihodnoty soudem, ovšem tomuto postupu je ekvivalentní postup upravený v § 220k, jímž se akcionář domáhá doplatku na dorovnání, neboť tento doplatek na dorovnání dorovnává újmu, která byla akcionáři způsobena tím, že kupní cena nerespektovala ekvivalentní hodnotu akcií.

V souladu s článkem 23 Třetí směrnice je splynutí akciových společností upraveno v § 220n pouze odkazem na přiměřené použití ustanovení o sloučení s odchylkami nutnými pro splynutí, neboť při splynutí na rozdíl od sloučení vzniká nová právnická osoba. Z tohoto důvodu smlouva o sloučení nemůže obsahovat údaje týkající se dosavadních akcionářů přejímající společnosti, neboť přejímající společnost žádné dosavadní akcionáře nemá, neboť jde o novou společnost.

Kromě toho musí zákon řešit pravidla postupu při zakládání nové akciové společnosti a odchylky od obecné právní úpravy, neboť při zakládání akciové společnosti splynutím akciových společností budoucí akcionáři neupisují akcie ani se nekoná ustavující valná hromada společnosti. V souladu s článkem 23 odst. 3 Třetí směrnice se vyžaduje schválení stanov nově zakládané společnosti valnými hromadami všech společností, které zanikají, a využívá se možnosti stanovené článkem 23 odst. 4, že vklady do nově zakládané společnosti nemusejí být oceněny posudkem znalce, jak to jinak vyžaduje článek 10 Druhé směrnice při zakládání akciových společností.

V ustanovení § 220o se umožňuje sloučení a splynutí akciové společnosti se společností s ručením omezeným s tím, že nástupnickou společností je akciová společnost. Tuto možnost současná právní úprava neumožňovala a ke sloučení nebo splynutí akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným do nástupnické akciové společnosti bylo nutné dvou kroků. V prvním kroku přeměnit společnost s ručením omezeným na akciovou společnost a poté sloučení nebo splynutí akciových společností. Navržená právní úprava přináší zjednodušení tohoto postupu a snižuje náklady na realizaci této transakce. Fúzi akciové společnosti se společností s ručením omezeným připouští i evropské právní řády, avšak není podrobena úpravě Třetí směrnice.

Převod jmění na jednoho akcionáře podle § 220p je obdobou sloučení akciové společnosti. Nejde však o sloučení, neboť žádný z akcionářů zrušené společnosti se nestává společníkem právního nástupce. Z tohoto důvodu se nevztahuje na tento postup regulace Třetí směrnice, avšak fakticky jsou jinak požadavky této směrnice splněny. Rozdíl je i v tom, že nástupnickou osobou nemusí být společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost, ale jakýkoliv akcionář, tedy i fyzická osoba. Další rozdíl je pak v tom, že při převodu jmění na jediného akcionáře nedochází k výměně akcií za akcie nebo podíly na nástupnické osobě. Účelem je umožnit zrušení společnosti, aniž by bylo nutné provádět likvidaci, pokud je akcionář ochoten převzít veškerý majetek a závazky. Navržená právní úprava umožní nové podnikové kombinace a umožní větší koncentraci kapitálu a napomůže bránit šikanóznímu výkonu práva ze strany menšinových akcionářů.

Navržená právní úprava vychází ze zkušeností v rakouském právu, a to ze zákona o přeměnách obchodních společností č. 1996/304 BGBL a z německé právní úpravy začlenění v § 319 a násl. zákona o akciových společnostech. Ani v rakouském a německém právu se nepochybuje o tom, že nejde o porušení Třetí směrnice. Navržená česká úprava je ještě přísnější než úprava rakouská i německá, neboť hlavní akcionář nemůže na valné hromadě hlasovat. Z důvodu podoby se sloučením se na převod obchodního jmění na jednoho akcionáře společnosti navrhuje přiměřeně použít ustanovení obchodního zákoníku o sloučení.

Konečnou účetní závěrku bude zpracovávat a daňové přiznání podávat na rozdíl od sloučení pouze zanikající společnost. Důvodem je skutečnost, že akcionářem může být jakákoliv osoba, i ta, která vůbec nevede účetnictví a dále skutečnost, že se neemitují nové akcie. Jde o období převodu podniku, kdy se rovněž nesestavuje účetní závěrka ani nepodává daňové přiznání.

Dosavadní právní úprava rozdělení akciové společnosti obsažená v § 69 a 69a a 220a je nahrazována v ustanoveních § 220r až 220zb, a to v souladu s požadavky Šesté směrnice a s využitím zkušeností z německé a rakouské právní úpravy rozdělení. V souladu s článkem 22 a 5 Šesté směrnice se pro rozdělení se založením nových společností vyžaduje souhlas valné hromady s projektem rozdělení. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy umožňuje obchodní zákoník rozdělení akciové společnosti s tím, že nástupnickou společností může být jak akciová společnost, tak společnost s ručením omezeným.

Dosavadní právní úprava umožňovala pouze rozdělení akciové společnosti na dvě nebo více akciových společností, a pokud by v důsledku rozdělení měla vzniknout společnost s ručením omezeným, bylo nutně ještě následně přeměnit akciovou společnost vzniklou rozdělením do právní formy společnosti s ručením omezeným. Nově navrhovaná právní úprava umožňuje zjednodušení a zlevnění podobných transakcí. Obdobně jako u fúzí, pokud rozdělení vyžaduje souhlas státního orgánu, je podmínkou účinnosti projektu rozdělení schválení rozdělení příslušným státním orgánem. Jde zejména o požadavky stanovené zákonem o bankách, zákonem o investičních společnostech a investičních fondech, zákonem o penzijním připojištění a zákonem o pojišťovnictví.

Náležitosti projektu rozdělení jsou stanoveny v souladu s článkem 3 a 22 Šesté směrnice. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se vyžaduje určit v projektu rozdělení podrobná pravidla pro výměnu akcií zanikající akciové společnosti za akcie nově vzniklých nástupnických společností a výše případného doplatku na vyrovnání je limitována částkou 10-ti % jmenovité hodnoty akcií určených k výměně v souladu s požadavky Šesté směrnice.

Obdobně jako u smlouvy o fúzi i u projektu rozdělení je novým institutem určení rozhodného dne rozdělení, od něhož se jednání společnosti považují za jednání učiněná na účet nástupnických společností. V souladu s touto úpravou navrhovaná novela zákona o účetnictví ukládá zanikající společnosti ke dni předcházejícímu rozhodný den rozdělení sestavit konečnou účetní závěrku a k rozhodnému dni rozdělení sestavit zahajovací rozvahy nástupnických společností.

Obdobně jako u smlouvy o fúzi se nově ukládá uvést v projektu rozdělení podrobnosti týkající se práva odprodat akcie nástupnické společnosti nástupnické společnosti a všechny výhody, které budou poskytovány osobám zúčastněným na rozdělení.

Na rozdíl od dosavadní právní úpravy se také ukládá určit v projektu rozdělení, jak budou rozdělení zaměstnanci zanikající společnosti mezi nástupnické společnosti a určení, zda a jaká společnost a v jaké struktuře přebírá rezervy, opravné položky a složky vlastního kapitálu zanikající společnosti. V souladu s možnostmi Šesté směrnice se na rozdíl od stávající právní úpravy umožňuje i nerovnoměrný výměnný poměr spočívající v tom, že akcionáři zanikající společnosti nebudou mít na všech nástupnických společnostech stejný podíl jako na společnosti zanikající, event., že se nebudou podílet na všech nástupnických společnostech. Pro tento případ pak stanoví obchodní zákoník zvláštní pravidla ochrany těchto akcionářů s právem na vyrovnání.

V zájmu ochrany akcionářů, kteří nesouhlasili s rozdělením akciové společnosti a proti své vůli by se stali společníky společnosti s ručením omezeným, umožňuje obchodní zákoník, stejně jako při fúzích, aby takový společník ze společnosti s ručením omezeným vystoupil s účinky ex tunc ke dni zápisu nástupnických společností do obchodního rejstříku.

Aby nedocházelo k fiktivnímu vytváření základního kapitálu u nástupnických společností, stanoví obchodní zákoník podmínku, že součet výše základních kapitálů nástupnických společností nemůže být vyšší než čistý obchodní majetek zanikající společnosti zjištěný podle posudku znalce.

V souladu s články 22, 7 a 8 Šesté směrnice vyžaduje obchodní zákoník v § 220s nově zpracování zprávy představenstva k projektu rozdělení a zprávy dozorčí rady o přezkoumání rozdělení. Tyto zprávy a přezkoumání česká právní úprava dosud nevyžadovala.

I dosavadní právní úprava znala institut přezkoumání projektu rozdělení znalci, na rozdíl od Šesté směrnice však nebyl stanoven požadavek, že znalec musí být jmenován soudem. Tento nedostatek návrh zákona odstraňuje. Na postup při jmenování znalce pro rozdělení se použijí obdobně ustanovení obchodního zákoníku pro jmenování znalce pro fúze.

V souladu s možnostmi stanovenými Šestou směrnicí se umožňuje upustit od zpracování znalecké zprávy o rozdělení v případě rovnoměrného výměnného poměru akcií. V případě nerovnoměrného výměnného poměru akcií musí obsahovat znalecký posudek i stanovisko znalců k tomu, zda navržený výměnný poměr s případnými doplátky je vhodný a odůvodněný; použité oceňovací metody a obtíže, které se vyskytly při oceňování obdobně jako při fúzích.

Pokud je uplatněn princip rovnoměrného výměnného poměru, to znamená, že podíl všech akcionářů na všech nástupnických společnostech je stejný jako na společnosti zanikající, nevyžaduje se zpráva přezkoumání výměnného poměru akcií, neboť k žádnému poškození akcionářů v daném případě dojít nemůže.

V souladu s články 4 a 9 Šesté směrnice se ukládá společnosti uložit projekt rozdělení jeden měsíc před konáním valné hromady do sbírky listin rejstříkového soudu a zprávu o jeho uložení publikovat v Obchodním věstníku. Dále se zakotvuje právo akcionářů na seznámení s dokumenty vztahujícími se k rozdělení. Na tento postup se použijí přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o sloučení, neboť podobná úprava jako při sloučení se uplatní podle Šesté směrnice i na postup při rozdělování akciových společností.

Požadavky na konání a průběh valné hromady jsou v souladu s článkem 5 odst. 1 Šesté směrnice a opět se přiměřeně použijí ustanovení o valné hromadě schvalující sloučení akciových společností, neboť i Šestá směrnice odkazuje na použití Třetí směrnice.

Požadavek zvláště kvalifikované většiny pro schválení nerovnoměrného výměnného poměru jde nad požadavky kladené Šestou směrnicí; opírá se o zkušenosti s právní úpravou v rakouském zákoně o rozdělování kapitálových společností.

Úprava působnosti valné hromady v § 220u vychází z požadavků Šesté směrnice.

Pravidla pro vypořádání při nerovnoměrném výměnném poměru akcií plně respektují požadavky článku 5 odst. 2 Šesté směrnice, neboť ten umožňuje, aby členské státy upravily při nerovnoměrném výměnném poměru akcií ve svých právních rádech právo menšinových akcionářů na odprodej jejich akcií společnosti. V takovém případě jim musí být přiznáno právo na získání protihodnoty odpovídající hodnotě jejich akcií a v případě neshody ohledně této protihodnoty může být tato protihodnota stanovena soudem.

Na odkoupení akcií společností se použijí přiměřeně ustanovení § 220m. Podle ustanovení § 220m je společnost povinna odkoupit akcie za cenu určenou podle § 186a a v ustanovení § 186a je stanoven požadavek, že cena musí být přiměřená. Pokud by cena akcionářům přiměřená nepřipadala, mají možnost v souladu s obecnou právní úpravou domáhat se svého práva soudní cestou.

Pokud je nástupnickou společností společnost s ručením omezeným, obdrží bývalý akcionář vypořádací podíl, který představuje ekvivalent jeho účasti na nástupnické společnosti s ručením omezeným. V případě, že by výměnný poměr byl stanoven nesprávně, bude mít akcionář právo na doplatek na dorovnání, obdobně jako při fúzích akciových společností. Toto právo akcionáře je zakotveno v § 220u odst. 2.

Obdobně jako při fúzích i při rozdělení sestavuje konečnou účetní závěrku a podává daňové přiznání jak zanikající společnost, tak nástupnické společnosti při rozdělení sloučením, a to ke dni předcházejícímu den rozdělení. Důvodem je skutečnost, že již od rozhodného dne jsou jednání zanikající společnosti z účetního hlediska považována za jednání učiněná na účet právního nástupce. Z hlediska ostatních daní zůstává nadále relevantní až okamžik zápisu rozdělení do obchodního rejstříku.

Vzhledem k tomu, že při rozdělení se vznikem nových právnických osob nedochází k uzavírání žádné smlouvy, mohla by být důvodem neplatnosti rozdělení podle § 220v pouze neplatnost usnesení valné hromady o rozdělení. Neplatnost rozdělení je upravena v článku 19 Šesté směrnice věcně stejně jako neplatnost fúze ve Třetí směrnici. Z toho důvodu obchodní zákoník neobsahuje speciální úpravu neplatnosti rozdělení akciové společnosti, ale odkazuje pouze na přiměřenou úpravu neplatnosti sloučení, neboť jinak by bylo nutné v podstatě pouze opakovat právní úpravu, která je obsažena v

ustanovení § 220h.

Vzhledem k tomu, že ani při rozdělení není nesprávně určený výměnný poměr akcií nebo obchodních podílů důvodem podání žaloby o neplatnost usnesení valné hromady, umožňuje obchodní zákoník, stejně jako u fúzí akcionáři, aby se domáhal vyplacení doplatku na dorovnání. Na tento postup se přiměřeně použijí ustanovení § 220k, který upravuje výplatu dorovnání v případě nesprávně určeného výměnného poměru akcií při sloučení akciových společností.

Právní úprava odpovědnosti členů představenstva, dozorčí rady a znalců za porušení povinností při přípravě a realizaci rozdělení podle § 220w odpovídá požadavkům kladeným na zakotvení soukromoprávní odpovědnosti těchto osob upravené Šestou směrnicí.

V souladu s článkem 12 Šesté směrnice zakotvuje český právní řád v § 220x systém ochrany zájmů věřitelů při rozdělení. Minimálním požadavkem Šesté směrnice je to, že věřitelé mají právo na zajištění svých pohledávek, jestliže v důsledku rozdělení společnosti se zhorší dobytnost jejich pohledávek, pokud jejich pohledávky nejsou dosud zajištěny.

Dalším požadavkem Šesté směrnice je, že v případě, kdy věřitel nebude uspokojen společností, na níž přešel závazek, musí ručit ostatní společnosti za tento závazek solidárně. Legislativa členských států může omezit toto ručení výší čistých aktiv, které přešly na jednotlivé společnosti. Ručení nástupnických společností by se nemuselo uplatnit, pokud by rozdělení podléhalo předběžné soudní kontrole a jestliže by většina věřitelů představující 3/4 výše pohledávek a u pohledávek určité kategorie 3/4 věřitelů představující pohledávky této kategorie se vzdali práva na toto solidární ručení. Kromě toho mohou členské státy upravit solidární zavázanost všech nástupnických společností, pokud jde o závazky zaniklé společnosti.

Český právní řád kombinuje oba dva systémy ochrany věřitelů. V případě, že je známo, na jakou nástupnickou společnost přešly závazky zaniklé společnosti, upravuje se, jako tomu již bylo v minulosti, solidární ručení nástupnických společností do výše vlastního kapitálu vykázaného v zahajovací rozvaze. Dále se zakotvuje právo věřitelů na dostatečné zajištění pohledávek, a pokud by takové zajištění nebylo poskytnuto, ručí solidárně všechny společnosti za splnění závazků odpovídající takto nezajištěným pohledávkám věřitelů neomezeně a společně a nerozdílně. Stejně tak jsou nástupnické společnosti společně a nerozdílně zavázány splnit závazky, pokud z projektu rozdělení není patrné, na kterou z nástupnických společností přešel ten který závazek.

Ustanovení § 220x odst. 6 a 7 o vzniku společných závazků a společných pohledávek se opírá o článek 3 odst. 3 Šesté směrnice. Dosavadní právní úprava řešila pouze vznik solidárních závazků, nikoliv i vznik solidárních pohledávek.

V souladu s článkem 16 Šesté směrnice se v § 220y vyžaduje zápis rozdělení do obchodního rejstříku s následnou publikací v Obchodním věstníku. Skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku v souvislosti s rozdělením se vznikem nových právnických osob jsou upraveny v § 28a; v tomto ustanovení je pouze řešeno, jaké listiny je nutné přiložit k návrhu na zápis rozdělení do obchodního rejstříku.

Obdobně jako u fúzí i při rozdělení je uloženo rejstříkovému soudu rozhodnout o povolení zápisu rozdělení do obchodního rejstříku i v případě, že byla již podána žaloba na neplatnost usnesení valné hromady, pokud to vyžadují důležité hospodářské zájmy nebo zájem na zachování právní jistoty.

Vzhledem k tomu, že při rozdělení jsou rozdělovány jednotlivé majetkové hodnoty a závazky mezi více právnických osob, nemusí být zřejmé, jaký konkrétní závazek nebo jaká konkrétní majetková hodnota na tu kterou osobu přešla. Z tohoto důvodu zakotvuje obchodní zákoník v § 220z právo na informace ve vztahu k nástupnickým společnostem. Toto právo má každý, jehož zájmy mohou být rozdělením dotčeny. Navržená úprava nemá přímou oporu v Šesté směrnicí, avšak opírá se o zkušenosti z rakouské a německé právní úpravy rozdělení akciových společností.

Navrhovaná právní úprava § 220za umožňuje rozdělení akciových společností nejenom se vznikem nových právnických osob, ale i rozdělení se současným sloučením s existující obchodní společností, a to buď společností akciovou nebo společností s ručením omezeným. K tomu, aby se akciová společnost rozdělila a sloučila se společností s ručením omezeným, bylo dosud zapotřebí tří samostatných právních kroků a zápisů do obchodního rejstříku. Nejprve bylo nutné rozdělit akciovou společnost na dvě nebo více akciových společností, poté muselo dojít k přeměně akciové společnosti na společnost s ručením omezeným a nakonec ke sloučení dvou společností s ručením omezeným. Navrhovaná právní úprava v souladu s možností, kterou dává Šestá směrnice, umožňuje tuto strukturální změnu jedním právním krokem.

Právní úprava rozdělení sloučením je v podstatě kombinací použití dvou úprav, a to právní úpravy rozdělení společností a právní úpravy sloučení společností, a proto se navrhuje přiměřeně použít ustanovení obchodního zákoníku o rozdělení a o sloučení akciových společností s tím, že místo projektu rozdělení se uzavírá smlouva o rozdělení mezi zanikající společností a přejímající akciovou společností nebo společností s ručením omezeným. Navrhovaná právní úprava je zcela v souladu s článkem 3 až 20 Šesté směrnice.

V ustanovení § 220zb jsou upravena specifika změny právní formy akciové společnosti na jinou formu obchodní společnosti, družstvo nebo obecně prospěšnou společnost. Úprava obsahuje pouze doplnění k obecné úpravě obsažené v § 220d - 220h obchodního zákoníku. Vzhledem k tomu, že o přeměně akciové společnosti na jinou právní formu právnické osoby rozhoduje valná hromada kvalifikovanou většinou hlasů, mohou být někteří akcionáři na valné hromadě přehlasováni, a proto obchodní zákoník umožňuje těm akcionářům, kteří se s změnou právní formy akciové společnosti nesouhlasili, právo na vypořádání.

Právo na vypořádání je upraveno obdobně jako u rozdělení akciové společnosti. To znamená, že akcionář je oprávněn z nástupnické společnosti vystoupit, a to s účinností ke dni zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku s tím, že mu vzniká právo na vypořádací podíl. Vzhledem k tomu, že vystoupivší akcionář společnosti neručil za závazky akciové společnosti, tak neručí ani za závazky po změně právní formy, i když ostatní společníci za závazky společnosti po změně právní formy ručit budou, zejména při přeměně na veřejnou obchodní společnost nebo komanditní společnost.

K bodu 286 (§ 224)

V právní úpravě družstev dochází jen k dílčím změnám právní úpravy, neboť na tomto úseku neexistují dosud závazné směrnice ES. Pro zvýšení právní jistoty se upravuje notářská kontrola rozhodnutí ustavující schůze družstva se upravuje obdobně jako u obchodních společností.

K bodu 291 až 294 (§ 231)

Zánik členství v družstvu se upravuje v souladu s nově navrhovanou úpravou exekuce na členský podíl v družstvu.

Ustanovení § 231 odst. 4 až 6 zpřesňuje dosud velmi sporný postup a podmínky žaloby na neplatnost usnesení členské schůze.

K bodu 295 (§ 233 odst. 3)

V souladu s úpravou pojmu vlastní kapitál, čisté obchodní jmění a čistá aktiva dochází k upřesnění pojmu v § 233 odst. 3 rozhodného z hlediska vypořádání tak, že rozhodný pro vypořádání bude stav vlastního kapitálu družstva zjištěný z účetní závěrky.

K bodu 298 a 301 (§ 239 odst. 4)

Obdobně jako u kapitálových společností se rozšiřuje i u družstva působnost členské schůze na rozhodování o prodeji podniku a nájmu podniku a jiných důležitých dispozicích s majetkem družstva. Dále dochází k upřesnění terminologie v souvislosti s novým pojetím přeměn obchodních společností, která jsou subsidiárně aplikovatelná i na přeměnu družstva.

K bodu 302 (§ 240 odst. 2)

Zákon dosud neúměrně omezoval možnost člena nechat se zastoupit na členské schůzi, neboť bylo nutné, aby tuto možnost výslovně připouštěly stanovy a navíc zástupcem mohl být jen jiný člen družstva. Není věcného důvodu neumožnit, aby člena družstva zastupovala jakákoliv způsobilá osoba.

K bodu 303 a 304 (§ 242)

Ustanovení § 242 o neplatnosti usnesení členské schůze se uvádí do souladu s novou právní úpravou neplatnosti usnesení valné hromady a odkazuje se na obdobné použití ustanovení § 131 tak, aby nebylo nutné opakovat celou zde uvedenou úpravu právní úpravy družstva, neboť věcně řeší stejnou problematiku.

K bodu 305 (§ 243 odst. 8)

Navržená úprava upřesňuje odpovědnost a ručení členů představenstva družstva a staví je na stejnou úroveň jako u akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. Důvodem úpravy je posílení ochrany věřitelů družstva.

K bodu 306 (§ 243a)

V souladu s obdobnou úpravou u společnosti s ručením omezeným a u akciové společnosti se umožňuje, aby člen družstva podal jménem družstva žalobu a zastupoval společnost před soudem. Tím dojde k posílení ochrany věřitelů i člena družstva před zneužitím postavení osob v orgánech družstva.

K bodu 308 (§ 244 odst. 8)

V souladu se zvýšením odpovědnosti členů představenstva družstva se zvyšuje i odpovědnost členů kontrolní komise družstva.

K bodu 310 (§ 252)

Ustanovení § 252 uvádí do souladu zde používanou terminologii s terminologií používanou v předpisech o účetnictví.

K bodu 312 (§ 254)

Vzhledem k tomu, že změna právní formy není spojena se zrušením a zánikem právnické osoby, je nutné upravit speciálně změnu právní formy družstva obdobně jako u obchodních společností. V souladu s německým zákonem o přeměnách umožňuje návrh novely obchodního zákoníku, aby družstvo kdykoliv změnilo svoji právní formu na obchodní společnost.

K bodu 313 a 314 (§ 256)

Dochází k upřesnění odkazu ve vazbě na novou úpravu rozdělení obchodních společností a k upřesnění terminologie ve vazbě na novou úpravu přeměn obchodních společností.

K bodu 318 až 320 (§ 261 odst. 3)

Upravená písmena b) a d) a nově doplněné písmeno l) rozšiřují výčet tzv. absolutních obchodů, tj. závazkových vztahů, které se vždy řídí obchodním zákoníkem, i na vztahy vznikající mezi společností a členy jejích statutárních a jiných orgánů nebo mezi družstvem a členy jeho statutárních nebo jiných orgánů, a to z toho důvodu, že podle ustanovení § 66 odst. 2 se tyto vztahy přiměřeně řídí ustanoveními o smlouvě mandátní. Z důvodu ochrany věřitelů je odpovědnost členů těchto orgánů konstruována jako objektivní obchodně-právní odpovědnost. Za absolutní obchody se budou považovat i smlouva o nájmu podniku, zástavní právo k obchodnímu podílu a vztahy mezi zakladateli a správcem vkladu.

K bodu 321 (§ 261 odst. 6)

Úprava odstraňuje dosavadní pochybnosti o tom, zda se v případě smluv upravených pouze v občanském zákoníku uzavíraných mezi subjekty podle odstavce 1 a 2 použije obecné úpravy obchodních závazkových vztahů podle občanského zákoníku.

K bodu 322 (§ 263)

Dochází k upřesnění výčtu kogentních ustanovení obchodního zákoníku podle zkušeností z praxe i směrnice ES o obchodních zástupcích.

K bodu 329 (§ 506)

Úprava byla přenesena do občanského zákoníku.

K bodu 324 (§ 409)

Dochází k upřesnění právní úpravy v souladu s čl. 55 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

K bodu 325 (§ 454a)

§ 454a představuje zvláštní ustanovení, týkající se povinností kupujícího pouze ve specifických případech. Z tohoto důvodu je toto ustanovení systematicky zařazeno až na konec oddílu 4 tak, aby následovalo až po obecných povinnostech kupujícího.

Důvodem, pro který je třeba pro určité případy stanovit zvláštní režim, je nerovné postavení stran na trhu, které v některých případech vyvolává nutnost, aby slabší straně byla poskytnuta právní ochrana, má-li trh řádně fungovat bez poruchových jevů. Tyto situace řeší také předpisy o hospodářské soutěži, ale nemohou je řešit zcela. V nich jde o sankční omezení silnější strany, ale nemohou poskytnout zvláštní oprávnění slabší straně. To lze jedině soukromoprávní cestou, totiž tak, že jí zákon poskytne vynutitelné nároky.

Zvláštní režim pro některé smlouvy vyplývá z povahy, kterou má předmět jejich plnění. Jde zejména o zboží, které podléhá rychlé zkáze anebo jehož použitelnost či zpracovatelnost je i jinak časově výrazně omezena. To nutí prodávající, aby své produkty rychle prodali a aby co nejdříve obdrželi finanční prostředky, nutné k zajištění reprodukce. Současně to umožňuje i nátlak na ně, spočívající v oddalování uzavřené smlouvy nebo splatnosti kupní ceny, jehož výsledkem je jejich nerovné postavení na trhu. Novela usiluje o jeho vyrovnání právními prostředky.

Vymezení případů, jichž se má tato zvláštní úprava týkat, patří k základním předpokladům novelizace. Navrhuje se, aby tyto případy byly vymezeny pouze předmětem smluv, aniž by byl blíže určen prodávající (např. jako prvovýrobce nebo zpracovatel surovin), popř. kupující. Vymezení prostřednictvím charakteristiky ekonomických subjektů by sotva mohlo být určité, vyvolávalo by aplikační problémy a navíc je i zbytečné, neboť je určeno postavením těchto subjektů na trhu. Ve vymezení předmětů plnění v odstavci 1, které je provedeno odkazem na zákonné normy, v nichž jsou tyto komodity blíže vymezeny, naprosto převládají předměty, které podléhají rychlé zkáze nebo jiným změnám. Avšak vzhledem k uvedeným odkazům na jiné zákony se do okruhu působnosti zákona dostávají i smlouvy, které se netýkají předmětů s touto charakteristikou (např. konservované potraviny, dřevo v původní podobě). Navrhuje se však, aby i tyto komodity byly zahrnuty do působnosti zákona, a to jednak proto, že vyloučení některých z nich by mohlo být problematické a sporné, a dále proto, že jde o komodity výrobně i obchodně velmi úzce související s komoditami, pro které k novelizaci dochází.

V definici komodit, na něž se novela vztahuje, může dojít k určitému překrývání v tom směru, že určitý předmět lze označit např. jak za potravinu, tak za živočišný produkt. Toto překrývání nemůže však způsobit aplikační problémy; postačí, půjde-li o komoditu, kterou lze zařadit pod kterékoli z uvedených vymezení.

V odstavci 1 je v souladu se základním záměrem novely upraven tzv. smluvní přímus pro kupujícího ke smlouvám, jichž se novela týká. Smluvní přímus není absolutní, je vázán na provozní možnosti, ale důkazní břemeno o tom, že smlouvu nebylo možné uzavřít, leží na silnější smluvní straně.

Podstatou odstavce 2 je stanovení meze pro disposici stran, pokud jde o ujednání o splatnosti. Je stanovena pouze maximální mez splatnosti (obdobně jako je tomu např. při stanovení maximální ceny). Tato mez je poměrně krátká, což odpovídá zaměření novely a povaze komodit, o něž jde. Předpokládají se spíše smlouvy s kratší lhůtou splatnosti.

Ustanovení o zákonné penalizaci (odstavec 4) je nutné proto, že bez této sankce by novela nemusela splnit předpokládané účinky. Bez ní by sice bylo možné smluvit krátkou dobu splatnosti, ale plnit s jakýmkoli zpožděním, neboť takové plnění není obecně postiženo tíživými sankcemi.

Odstavec 5 umožňuje vládě, aby režim tohoto zákona přenesla i na jiné komodity, které by měly obdobné vlastnosti jako komodity podle odstavce 1. Nepůjde však již o komodity zemědělské, ale o komodity průmyslové.

K bodu 326 (§ 488a až 488i)

Upravuje se užívání konkurenčních doložek ve smlouvě o prodeji podniku.

Do zákona se doplňuje dosud neupravená, ale v praxi přesto často uzavíraná smlouva o nájmu podniku. Tato úprava má přispět ke zvýšení právní jistoty jak ve vztazích mezi nájemcem a pronajímatelem, tak ve vztazích ke třetím osobám.

K bodu 331 (§ 528)

Skladištní list je obligační cenný papír a je upraven pouze v souvislosti se smlouvou o skladování, na rozdíl od skladního listu, o jehož úpravě se uvažuje ve zvláštním zákoně jako o cenném papíru věcněprávní povahy, který bude ztělesňovat vlastnické a zástavní právo ke zboží uskladněnému ve veřejném skladišti.

V odstavci 4 se výslovně stanoví, že majitel skladištního listu není povinen platit skladné, i když má jinak postavení ukladatele. Z druhé strany, není-li skladné zapláceno, není skladovatel povinen vydat zboží ze skladu ani majiteli skladištního listu, uplatní na zboží ve skladu zadržovací právo z důvodu nezaplacení dluhu. To bylo dosud sporné.

V nově vkládaném odstavci 5 se upravují náležitosti skladištního listu, neboť podle ustanovení zákona o cenných papírech je cenný papír vydán pouze tehdy, pokud obsahuje náležitosti stanovené zákonem. Dosavadní úprava obchodního zákoníku však žádné náležitosti skladištního listu

nestanovila, a proto bylo sporné, zda lze skladištní listy platně vydávat jako cenný papír. V souladu s úpravou u náložných listů a konosamentů se v nově vloženém odstavci 6 stanoví nevyvratitelná právní domněnka, že v případě, že nebude ve skladištním listu uvedeno, na čí řad byl vydán, bude se považovat za vystavený na řad ukladatele.

K bodu 333 (§ 536)

Obdobně jako u kupní smlouvy se i u smlouvy o dílo umožňuje uzavření smlouvy bez dohody o ceně, pokud taková vůle stran vyplývá z jednání o uzavření smlouvy.

K bodu 334 (§ 622 odst. 4)

V zájmu ochrany zákazníků se vylučuje možnost omezení odpovědnosti dopravce za způsobenou škodu.

K bodu 335 (§ 652)

Nová formulace navazuje na směrnici 86/653/EHS, která zdůrazňuje rozdíl mezi obchodním zastoupením a vztahy, které vznikají ze vztahů upravených společenstevním či jiným obdobným právem anebo mají pracovníprávní základ.

K bodu 337 (§ 655)

V souladu s čl. 5 směrnice 86/653/EHS bude nutno kogentně stanovit povinnost obchodního zástupce dbát zájmů zastoupeného, jednat loajálně a v dobré víře, sjednávat operace v souladu s pověřením, sdělovat nutné informace, které má k dispozici, zastoupenému, postupovat podle rozumných instrukcí zastoupeného (současně § 655).

K bodu 338 (§ 655a)

V souladu s čl. 4 směrnice 86/653/EHS je nutno kogentně uložit zastoupenému jednat loajálně a v dobré víře, poskytnout zástupci nezbytnou dokumentaci vztahující se ke zboží, obstarat mu informace, zejména sdělit očekávané snížení objemu operací. Zástupce je povinen v rozumné lhůtě informovat o své akceptaci, odmítnutí nebo nesplnění obchodní operace zástupcem obstarané.

K bodu 339 a 340 (§ 658)

Je možno vypustit § 658 odst. 1 (povinnost opatrnosti při výběru smluvního partnera) za předpokladu, že současně bude doplněno ustanovení o subsidiární aplikovatelnosti smlouvy o zprostředkování. V takovém případě totiž postačí ustanovení dnes obsažené v rámci úpravy smlouvy o zprostředkování § 649 odst. 1.

V úpravě možnosti dohody o ručení zástupce za splnění je vhodné doplnit podle vzoru čl. 418c odst. 3 švýcarského obligačního kodexu právo zástupce na tomu odpovídající zvláštní odměnu, které se nemůže dohodou vzdát.

K bodu 341 (§ 659)

Úprava formulace ustanovení je výsledkem sladění s čl. 6 směrnice 86/653/EHS. Je výhodná v tom směru, že umožňuje určení výše provize i v případě, kdy neexistují zvyklosti, s čímž obchodní zákoník jinak nepočítá. Další výhodou nové úpravy je jasné vymezení hranic pojmu provize.

K bodu 342 a 343 (§ 659a až 660)

Zpřesnění dosavadní úpravy v § 659a je provedeno převzetím čl. 7 a 8 směrnice 86/653/EHS jenom s drobnými úpravami. Omezení výjimkou stanovenou v § 659 odst. 3 je se směrnicí slučitelné, protože se jedná o sankci zájmového konfliktu, který je neloajálním jednáním zástupce. (Loajalitu směrnice ukládá v čl. 3.)

Ustanovení § 659c je převzetím čl. 9 směrnice 86/653/EHS.

Úprava vzniku práva na provizi v § 659b a 660 musí být přizpůsobena čl. 10 směrnice 86/653/EHS. Zejména je třeba stanovit shodně se směrnicí lhůtu k zaplacení provize.

Úprava vzniku práva po uzavření obchodu, jestliže ke splnění má dojít až ve velkém časovém odstupu, v zákoně zůstává, protože chrání obchodního zástupce intenzivněji než směrnice 86/653/EHS. Totéž platí pro možnost dohody podle § 661. Obstarání příležitosti nastává ještě před uzavřením smlouvy a takto vázaný vznik práva na provizi je pro zástupce velmi výhodný.

K bodu 344 (§ 662)

Dosavadní text byl nahrazen novým textem v § 659a (převzetím čl. 7 směrnice), čímž bylo umožněno, aby čl. 11 směrnice 86/653/EHS, jenž neměl korespondující text v naší kodifikaci, byl zařazen pod toto číslo paragrafu. Jedná se o ustanovení částečně kogentní, proto bylo nutno zařadit poslední odstavec mezi kogentní ustanovení do § 263. Tento odstavec nestanoví, že právo na provizi v uvedené situaci zanikne, ale jen, že nemůže zaniknout z jiných důvodů. Zanikne-li skutečně, bude záviset na smlouvě.

K bodu 345 (§ 666)

V ustanovení se stanoví pravidlo, že obchodní zástupce má nárok na provizi, je-li zastoupení exkluzivní a smlouva byla uzavřena bez jeho součinnosti. To je třeba rozšířit ve smyslu čl. 7 odst. 2 směrnice 86/653/EHS i na ta obchodní zastoupení, která sice nejsou výhradní, ale jimiž se zástupce zavazuje k činnosti na určitém území nebo pro určitý okruh osob. Rozšíření bylo provedeno zařazením nového § 659a.

Pravidlo vyjádřené dosud v druhé části § 666 je vyvoditelné z nového ustanovení § 659, avšak pro odstranění pochybností je § 666 ponechán v původním znění a doplněn jenom o odkaz na nové ustanovení. Je zachována jeho dispozitivnost, protože čl. 7 bod 2 směrnice 86/653/EHS není kogentní. (O tom, že výklad čl. 7 bod 2 směrnice není zcela jednoznačný, svědčí rozhodnutí Evropského soudního dvora, které však dospělo k závěru, že obchodní zástupce skutečně má právo na provizi i v případě, že smlouva byla uzavřena bez jeho součinnosti, jestliže se jednalo o klienta z okruhu osob určeného smlouvou - rozhodnutí ve věci Georgios Kontogeorgas kontra Kartonpak AE z 12. 12. 1996 č. C-104/95). Totéž musí tím spíš platit i pro výhradní zastoupení.

K bodu 346 (§ 667)

Změnou dochází k harmonizaci s čl. 14 směrnice 86/653/EHS. Jestliže budou strany po uplynutí smluvené doby pokračovat v chování podle smlouvy, změní se smluvní vztah ve vztah na dobu neurčitou. Nová úprava je také jednodušší.

K bodu 347 (§ 668)

Nová část věty umožňuje, aby omezení trvání závazku na určitou dobu nemuselo být smluveno vždy výslovně. Jedná se o zpružnění úpravy. Protože dohoda o trvání vztahu není podstatnou částí

smlouvy, je třeba připustit uzavření smlouvy bez takové dohody a interpretace úkonu by mohla být někdy obtížná. Z § 668 odst. 1 by totiž vyplývalo, že i v takovém případě musí být smlouva považována za smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou, i když vůle stran zřejmě směřovala jinak. Dosavadní ustanovení odstavce 3 o délce výpovědní lhůty nebylo v souladu s čl. 15 86/653/EHS. Výpovědní lhůta v prvním roce odpovídá, avšak v druhém roce musí být dvouměsíční. Jestliže si strany smluví delší výpovědní lhůty, nesmějí být kratší pro zastoupeného než pro zástupce.

K bodu 348 (§ 669)

Právo na odškodnění při zániku smlouvy je třeba zpřesnit v souladu s evropskou směrnicí. Ustanovení § 669, přestože je kogentní, což odpovídá směrnici 86/653/EHS, dosud bylo jedním z nejslabších míst úpravy smlouvy o obchodním zastoupením, a to jak z hlediska souladu s evropským právem, tak z hlediska věcného řešení problematiky. Při konkrétní aplikaci by díky své zjednodušené formulaci mohlo vést k některým nespravedlivým důsledkům. Poslední odstavec zakotvuje omezenou kogentnost předchozích odstavců. Z toho důvodu je § 669 odst. 4 doplněn do výčtu kogentních ustanovení § 263.

K bodu 349 (§ 669a)

Nové ustanovení je důsledkem začlenění článku 18 směrnice 86/653/EHS, které v obchodním zákoníku nemělo korespondující úpravu.

K bodu 350 (§ 670)

Poslední věta přiznávala právo na odškodnění jenom v případě, že pro tento důvod vypověděl smlouvu zastoupený. Zástupci právo v případě výpovědi nevzniklo. Na výpověď podle § 670 se musí vztahovat stejná úprava jako na jiné případy ukončení smlouvy. Změna je proto rovněž důsledkem harmonizace se směrnicí.

K bodu 351 (§ 671)

Ustanovení bylo nahrazeno § 659b, které je přesnější a odpovídá přesně evropské směrnici.

K bodu 352 (§ 672a)

Vkládá se kogentní ustanovení harmonizující naši úpravu s čl. 20 směrnice 86/653/EHS. Znamená to připuštění konkurenčních doložek za podmínky dodržení zákonem stanovených podmínek. Ustanovení musí být kogentní.

K bodu 353 (§ 673)

Důvodem úpravy je zpřesnění definice a náležitostí smlouvy o tichém společenství.

K bodu 354 a 355 (§ 675 a 676)

Důvodem této úpravy je sladění terminologie s předpisy o účetnictví a obchodního zákoníku.

K bodu 357 (§ 679 odst. 1)

Doplnění tohoto důvodu je nezbytné, nemá-li podíl v tiché společnosti zůstat nepostižitelnou součástí majetku tichého společníka, která je pro jeho věřitele nedostupná dokonce i v případě konkursu.

Také všeobecný obchodní zákoník tento důvod obsahoval (čl. 261).

K bodu 358 (§ 679a)

Ustanovení umožňuje rychle společenství zrušit, jsou-li pro to vážné důvody. Obdobné ustanovení obsahoval všeobecný obchodní zákoník.

K bodu 359 (§ 680)

Vypouští se lhůta pro vypořádání s tichým společníkem a ustanovení se mění na ustanovení donucující povahy.

K bodu 360 (§ 762 odst. 2)

Odstraňují se nepřesnosti dosavadní úpravy a formulace, která byla spjata s určitým konkrétním zněním zákona o bankách.

K bodu 361 (§ 770)

Dochází k upřesnění zmocnění vzhledem ke změnám věcné úpravy.

K části druhé - změna notářského řádu

Požadavek nového druhu notářského zápisu, a to notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby, je vyvolán požadavky zejména První, Třetí a Šesté směrnice, která vyžaduje, aby určitá rozhodnutí přijímaná valnou hromadou měla formu notářského zápisu s odpovědností notáře za zákonnost obsahu tohoto rozhodnutí a procedur předcházejících přijetí tohoto rozhodnutí. Z tohoto důvodu i obchodní zákoník výslovně rozlišuje, kdy postačí notářský zápis z valné hromady; takovýto zápis pak pouze osvědčuje průběh valné hromady, a kdy notářský zápis podle § 80a a násl. o rozhodnutí valné hromady, který je zvláštním druhem notářského zápisu. Požadavek vznášený na notářský zápis v § 80a odst. 2 promítá do českého právního řádu ust. čl. 16 odst. 2 Třetí směrnice.

K části třetí - změna zákona o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů

K bodu 1 (§ 7a)

Dosavadní právní úprava neumožňovala podrobit státnímu dozoru Komise úpravu nabídky převzetí a plnění oznamovací povinnosti podílu na hlasovacích právech podle obchodního zákoníku stejně jako veřejné nabídky akcií a nakupování vlastních akcií akciovou společností na základě veřejné nabídky. Podle příslušných evropských směrnic by však měly být tyto postupy podrobeny státnímu dozoru Komise pro cenné papíry, což se navrhovanou právní úpravou činí.

K části čtvrté - změna zákona o přestupcích

Z První směrnice vyplývá povinnost postihovat porušení povinností při používání firmy a dalších údajů o podnikateli v obchodním styku v národních úpravách.

K části páté - změna občanského soudního řádu

V návaznosti na změny provedené novelizací obchodního zákoníku se navrhuje změny právní úpravy v občanském soudním řádu.

K části šesté - změna zákona o konkursu a vyrovnání

V návaznosti na právní úpravu možnosti fúzí a převodu obchodního jmění na jediného společníka i v době, kdy zanikající společnost je v úpadku podle § 69h obchodního zákoníku, se upravují pravidla postupu v konkursním řízení, má-li dojít k fúzi nebo převodu obchodního jmění po účinnosti prohlášení konkursu.

K části sedmé

Přechodná ustanovení upravují situace spojené s dopadem navrhované právní úpravy na právní vztahy, jež vznikly do účinnosti navrhované novelizace obchodního zákoníku.

V závěrečném ustanovení je upraveno zmocnění k vydání úplného znění obchodního zákoníku.

Ustanovení o účinnosti

Účinnost novelizace obchodního zákoníku se předpokládá k 1. lednu 2001, u některých ustanovení, která jsou do novelizace zařazena v přímé souvislosti s plněním asociační dohody s Evropskou unií nebo přistoupením k Evropské unii, je účinnost stanovena odlišně.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)